

ΧΛΩΡΙΣ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.

Ἔτος Πρώτον.—Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 1 Μαΐου 1879.—Τεύχος Πέμπτον.

ΜΙΑ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΚΟΡΑΗ.

«Τὰ σπουδαῖα μελέτα» εἶνε σοφὸν λόγιον τοῦ σοφοῦ Κλεοβούλου. Τὸ καλὸν καὶ τὸ ἀγαθὸν οὐδέποτε γηράσκουσι, οὐδέποτε παρκαμάζουσι, ἀλλ' αἰεὶ ἀναθάλλοντα, ἀκμαῖα καὶ διδακτικὰ ἀναφαίνονται πρὸς τοὺς μετὰ ζήλου περὶ αὐτὰ διατρίβοντας. Ἀνεγινώσκωμεν ἐσχάτως τὰς ἐπιστολάς τοῦ αἰοιδίμου Κοραῆ καὶ ἐξ ἐκάστης τούτων νέαν διδακτικὴν ὕλην ἠρῶμεθα. Ἰδιαζόντως δὲ ἐφείλικυσε τὴν προσοχὴν ἡμῶν καὶ βαθέως συνεκίνησεν ἡ πρὸς τὴν Εὐανθίαν Καίτη ἀπευθυνομένη. Δὲν χρῆζει ἐπαίνων καὶ σχολίων ἡ ἐπιστολὴ αὕτη· αὐτὰ τὰ πράγματα λαλοῦσιν, αὐτὴ ἡ ἀλήθεια ἀποφαίνεται.

Τὴν γενομένην ἡμῖν ἐντύπωσιν δὲν ἐκρίναμεν ἀπο σκοποῦ νὰ μεταδώσωμεν ταῖς εὐαισθητοῖς τῆς ἀξιολόγου *Χ.λωρίδος* ἀναγνώστριάς· ὅθεν ἐτολήσαμεν νὰ πέμψωμεν αὐτὴν δι' ἀντιγράφου πρὸς ἀναδημοσίευσιν (ἂν τοῦτο ἐγκρίνη ἡ ἀξιότιμος διεύθυνσις) καὶ πεποιθήκαμεν ὅτι ἀσμένως θέλει ἀναγνωσθῆ ἡ πολύτιμος αὕτη παραίνεσις τοῦ αἰοιδίου καὶ μεγαλόφρονος τῆς Ἑλλάδος τέκνου, οὗ τὰ συγγράμματα πάντοτε ἀναγινώσκονται μετὰ νέου ἐνδιαφέροντος.

Σ. Γ. Μ.

Ἐκ Παρισίων, 28 Ἰανουαρίου, 1815.

Φιλτάτη θυγάτηρ Εὐανθία!

Ἐπειδὴ πῶς ἄλλως ἔχω νὰ φανερώσω ὅσην μ' ἐπροξένησεν ἀπροσδόκητον χαρὰν ἡ ὠραία σου ἐπιστολὴ, πλὴν δίδων τὴν ὁποῖαν ἤθελα σὲ δώσει ὀνομασίαν, ἐάν ἤμην ἀληθὴς καὶ γνήσιός σου πατήρ; Φιλτάτη λοιπὸν θυγάτηρ, ἐπαινώ σου τὴν παιδείαν, καὶ μάλιστα τὴν προθυμίαν νὰ τὴν αὐξήσης, καὶ νὰ τὴν κοινωνήσης εἰς τοὺς ἀπαιδεύτους,

Ἄλλ' ἂν ἀγαπᾷς νὰ τὴν αὐξήσης, πρέπει ν' ἀποφύγῃς τὸν ὅποιον τρέχεις μέγαν κίνδυνον, νὰ μείνης καὶ τῶν πλέον ἀπαιδευτῶν ὑποδεεστέρα. Ἄν ὁ ἀδελφός καὶ εὐεργέτης σου εἶναι ἀρκετὸς νὰ σὲ διδάξῃ καὶ τὸν κίνδυνον καὶ τὰ μέσα τῆς ἀποφυγῆς, δὲν θέλουν ὅμως εἶσθαι περιτταὶ οὐδ' ἐμοῦ

τοῦ γέροντος αἰ συμβουλαί, ἐάν ὡς φιλοστόργου πατὴρ παραγγεῖλαις δώσης εἰς αὐτὰς προσοχὴν.

Ἀνάγκη εἶναι πρὸ πάντων, φίλη Εὐανθία, νὰ μὴ σὲ λανθάνῃ τί σημαίνει ἡ σοφία. Ὅσα σ' ἐδίδαξε, καὶ ὅσα μέλλει νὰ σὲ διδάξῃ ὁ ἀγαπητός σου ἀδελφός, εἶναι ὄργανα καὶ μέσα τῆς σοφίας, ὄχι αὐτὴ ἡ σοφία. Ἐπειδὴ ὅλα ταῦτα, ἢ κὰν τὰ πλειότερα, δύναται τις νὰ μάθῃ καὶ μ' ὅλα ταῦτα νὰ μείνῃ ἄσοφος, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἀσώφων ἀσοφώτερος καὶ ἀπαιδευτότερος. Ἡ ἀληθινὴ σοφία, τέκνον ἀγαπητὸν, εἶναι, ὡς τὴν ὄριζαν οἱ πρόγονοίμας, ἡ τέχνη τοῦ βίου.

Καθὼς διὰ νὰ κτίσῃ τις οἶκον, πρέπει νὰ ἦναι οἰκοδόμος, νὰ ῥάψῃ ἐνδύματα, ῥάπτῃς καὶ καθεστῆς, ὁμοίως δι' ὅλας τὰς ἀνθρωπίνους χρείας, ὅ,τι θέλει τις νὰ κατασκευάσῃ μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας, ἀνάγκη εἶναι νὰ γνωρίζῃ τὴν τέχνην τῆς κατασκευῆς του. Παρόμοια καὶ διὰ νὰ ζήσῃ τις, ὡς πρέπει, εἰς τὸ ὅποιον ἡ φύσις τὸν ἐγέννησε γένος, ἢ ἡ τύχη τὸν ἐδιώρισε βίου ἐπάγγελμα, πρέπει νὰ μάθῃ τὴν τέχνην τοῦ βίου. Ἡ τέχνη αὕτη δὲν ἀλλάσσει· ἀλλὰ προσδιορίζεται μόνον ἀπὸ τὰς διαφόρους τῆς τύχης, ἢ τῆς φύσεως περιστάσεις, εἰς τρόπον ὥστε ἄλλως ζῶσιν αἱ γυναῖκες παρὰ τοὺς ἄνδρας, ἄλλως πάλιν ἐκ τούτων οἱ Προφέσορες παρὰ τοὺς πραγματευτάς, καὶ οὕτω πάλιν ἀπὸ τοὺς ἰδίως ὀνομαζομένους τεχνίτας· ὅλοι ὅμως εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τῆς τέχνης τοῦ βίου ἐπιθυμοῦντες νὰ κτυπήσωσιν, ἢ γοῦν νὰ ζήσωσιν εὐδαιμόνως. Ἄλλὰ τὸ εὐδαιμόνως τοῦτο σημαίνει ἐναρέτως· διότι ὅστις ἐλπίζει νὰ εὐδαιμονήσῃ χωρὶς ἀρετὴν, βόσκειται ἀπὸ ματαίας ἐλπίδας, πλανώμενος ἡμέραν ἐξ ἡμέρας, ἕως νὰ φθάσῃ εἰς τὴν τελευταίαν του ὥραν, καὶ τότε νὰ καταλάβῃ ὁ ἄτεχνος καὶ ἄτυχος, ὅτι ἔτρεξε τὸ στάδιον ὅλον τοῦ βίου χωρὶς τὴν πολύτιμον τέχνην τοῦ βίου. Ἄς ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἔρευναν πῶς ἔχει ν' ἀποκτήσῃ τὴν τέχνην ταύτην ἡ καλὴ καὶ ἀγαθὴ Εὐανθία.

Τὴν σεμνότητα καὶ μετριοφροσύνην, ἀναγκαίαις ἀρεταῖς εἰς ὅλους, ἡ φύσις ὅμως τὰς ὄρισε στολισμὸν τῶν γυναικῶν ἰδιαίτερον. Ἀπόδειξις τούτου εἶναι ἡ καθημερινὴ πέτρα καὶ ἡ κρίσις, μὲ τὴν ὁποῖαν, συμφώνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες, κρίνομεν

όλοι τους έχοντας τὰς τοιαύτας ἀρετάς, ἢ τὰς ἐναντίας κακίας. Ἀλαζῶν καὶ κομπαστῆς ἀνὴρ φέγεται ὀλιγώτερον παρὰ γυναῖκα κομπάστριαν. Κατηγοροῦν τὸν ἄσμενον ἄνδρα ὅσοι ἔχουσιν ἤθη χρηστά· ἀλλὰ γυναῖκα ἄσμενον καὶ αὐτοὶ οἱ ἄσμενοι ἄνδρες ἀναγκάζονται νὰ κρίνωσι βδελυκτὴν ὡς ἐξ ἐναντίας τῆς σεμνῆς καὶ μετρίοφρονος γυναικὸς οἱ ἔπαινοι, εἰς τὸν μετρίοφρονα καὶ σεμνὸν ἄνδρα γίνονται ἐκθειασμοί. Διατί; διότι ἔλαθεν ἢ γυνὴ παρὰ τὸν ἄνδρα πλείοτερα ἀπὸ τὴν φύσιν βοηθήματα νὰ ᾖται σεμνῆ.

Τὰ πλείοτερα ὁμως ταῦτα βοηθήματα κινδυνεύουν νὰ ματαιωθῶσιν, ὅχι μόνον ἀπὸ τὴν ἀπάτην τῶν κακῶν παραδειγμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ ὁ φίλος ἀδελφός σου μακρὰν σὲ κρατεῖ, καὶ σὺ ἀφ' ἐαυτῆς εὐκολον εἶναι νὰ κρατηθῆς, ἐπειδὴ εἶναι ἔξω σου. Ἄλλ' εἶναι τις ἄλλος ἀπατεῶν, Εὐανθία, τὸσον πλέον δυσφύλακτος, ὅσον εἶναι ἐσωτερικὸς καὶ σύντροφος ἀχώριστος ἡμῶν, τὸν ὁποῖον ἡ φύσις μᾶς ἀναγκάζει νὰ συναναστρεφώμεθα καθ' ἡμέραν, καθ' ὥραν, κατὰ πᾶσαν ὥραν στιγμῆν. Ἡζεύρεις τίς εἶναι ὁ πλάνος οὗτος; Ἡ ἴδια μᾶς ταλαίπωρος κεφαλή. Καὶ τὸ δυσκολώτερον τῆς ὁποίας ὀλίγον ἀρχήτερα ἔλεγον *Τέχνης τοῦ Βίου* μέρος εἶναι νὰ φεύγῃ τις τοῦ πλάνου τούτου τὰς ἀπατηλὰς κολακείας. Καὶ ἂν δὲν με πιστεύης, ἄκουσε τὰ χρυσᾶ τοῦ χρυσοῦ μᾶς Πλάτωνος λόγια· «Τὸ γὰρ ἐξαπατᾶσθαι αὐτὸν ὕψ' αὐτοῦ πάντων χαλεπώτατον· ὅταν γὰρ οὐδὲ μικρὸν ἀποστατῆ, ἀλλ' αἶε παρῆ ὁ ἐξαπακτῆσων, πῶς οὐ δεινόν». Ἡ δυσκολία τῆς φυλακῆς γίνεται τὸσον μεγαλητέρα, ὅσον ἔχει προτερήματα πλείοτερα ὁ ἀπατῶμενος καὶ σπανιώτερα ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ ᾖται ὅλον τὸ ἐναντίον. Τοῦτο σὲ λέγω, ὅχι διὰ νὰ σ' ἐμποδίσω ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ μαθήματα προκοπῆν σου, ἀλλὰ νὰ σὲ κάμω προσεκτικώτερον ἐναντίον τοῦ ἀπατεῶνος.

Ἴδου τί ἐνδέχεται νὰ σὲ λέγῃ κολακεύων καθ' ἡμέραν ὁ Πλάνος. «Εὐανθία, σὺ εἶσαι τοῦ πολλὰ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν λογίων γυναικῶν, καὶ εἰς τὰς Κυδωνίας, ἴσως ἡ μόνη λογία.» Ἄν πιστεύσης τὰ δολερὰ ταῦτα λόγια τοῦ Πλάνου, αὐτὸς θέλει σὲ κάμει ν' ἀμελήσῃς τὸ ἀφ' ὅσον ἐδιδάχθης, ἢ διδάσκεισαι ἀξιολογώτερον μάθημα, τὴν *Τέχνην τοῦ Βίου*. Πρόσεχε, τέκνον, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ.

Ὅσον εἶναι μεγαλήτερος ὁ κίνδυνος, τὸσον πλέον ἄγρυπνος πρέπει νὰ στέκῃς ἐναντίον τοῦ Πλάνου. Ὅσάκις αὐτὸς σὲ κολακεύει μὲ τοιοῦτους σατανικοὺς λογισμούς, πρόβαλλε σὺ ἐναντίον του τὸν ἀληθινὸν καὶ φρόνιμον τοῦτον λογισμόν. «Ἡ κοινὴ τοῦ γένους ἡμῶν δυστυχία μὲ κατασταίνει μίαν τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν καλῶς ἀνατετραμμένων γυναικῶν· καὶ ἐπειδὴ ἡ Ἑλλάς ἄρχισε νὰ κλισθάνηται τὸν πόθον τῆς λαμπρότητος ταύτης,

πιθανὸν ὅτι μετ' ὀλίγας ἐτῶν ἑκατοντάδας, ἂν ᾖτον δυνατὸν ν' ἀναβιώσω, θέλω πάλιν λογίζεσθαι μίαν τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ.»

Ὅποια ἦτον ἡ κατάστασις τῶν προγόνων ἡμῶν, ὁποία θέλει εἶσθαι, σὺν Θεῷ, τῶν ἀπογόνων μᾶς, εἰς τοιαύτην σήμερον κατάστασιν εἶναι ἡ φωτισμένη Εὐρώπη, ὅπου εὐρίσκονται πολλὰ γυναικὲς στολισμέναι μὲ παιδείαν, ὅχι Προφασσῶρων ἀδελφαί, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῆς ἐσχάτης τάξεως τῶν πολιτῶν.

Βλέπεις λοιπὸν ἀγαπητὸν τέκνον, ὅτι ἡ παιδεία, ἀντὶ νὰ σοῦ ἐξεπάρῃ τὸν νοῦν πρέπει νὰ σὲ παρακινή εἰς δοξολογίαν Θεοῦ, πρῶτον μὲν ὅτι σ' ἐγέννησεν εἰς τοιαύτην χρόνου περίοδον, ὅταν ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν πατρίς ἔρχισε νὰ αἰσθάνηται τὰ καλὰ τῆς παιδείας· ἐπειτα ὅτι καὶ σ' ἐγέννησεν ἀδελφὴν ἀνδρὸς ἱκανοῦ νὰ σὲ στολίσῃ μὲ παιδείαν. Ἡ πλέον ὁμως εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν δημιουργὸν δοξολογία (πάλιν σὲ τὸ λέγω) εἶναι νὰ κατευθύνῃς ὅσον ἔχεις, καὶ ὅσον μέλλεις ν' ἀποκτήσῃς παιδείαν εἰς τὴν ἀνωτέραν ὅλων τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν *Τέχνην τοῦ Βίου*, καὶ νὰ τὴν μάθῃς τὸσον καλὰ, ὥστε νὰ ᾖσαι καλὴ νὰ τὴν παραδίδῃς μὲ λόγον καὶ μὲ ἔργον, καὶ εἰς τὰς συνηλικιωτίδας σου παρθένους, καὶ, ὅταν σὺν Θεῷ ὑπανδρευθῆς, εἰς τὰ τέκνα σου· διὰ νὰ δείξῃς μὲ ταύτην σου τὴν ἐπιμέλειαν, ὅτι εἶσαι γνήσιον τῆς Ἑλλάδος τέκνον, καὶ νὰ ἐπιταχύνῃς τὸ κατὰ σὲ τὴν ἀναγέννησιν τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς καὶ πατρίδος.

Εἰς τὴν ἐξουσίαν σου, φίλη θυγάτηρ, δὲν ἦτον νὰ γεννηθῆς πρὸ πολλῶν, ἢ μετὰ πολλὰς ἑκατοντάδας ἐτῶν, οὐδὲ νὰ ἐξισωθῆς μὲ τὰς παρελθούσας ἢ μὲ τὰς μελλούσας Ἑλληνίδας· εἰς τὴν ἐξουσίαν σου ὁμως εἶναι (μὴν ἀμφισβάλῃς ὅτι) νὰ ὑπερβάλῃς πολλὰς ἀπὸ τὰς ἀρχαίας, καὶ νὰ μὴ σὲ ὑπερβάλῃ καμμία ἀπὸ τὰς μελλούσας εἰς τὴν *Τέχνην τοῦ Βίου*, εἰς τὴν ὁποίαν μόνον ἐρητίζεται ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία, καὶ τῆς ὁποίας βραβεῖον εἶναι ἡ ἀθανασία.

Ταῦτα σὲ λέγει ἀπὸ βῆθους πατρικῶν σπλάγχχνων ὁ γηραιὸς Κοραῆς. Ταῦτα μελέτα καθημέραν, ἂν θέλῃς νὰ εὐδαιμονήσῃς ζῶσα καὶ ν' ἀφήσῃς ἀφίνουσα τὴν ζωὴν, ἀθάνατον ὄνομα. Σπούδασε, φίλον θυγάτριον, νὰ κατασταθῆς ὁμοία τῆς γυναικὸς, τὴν ὁποίαν ἐζήτη: ὁ Σολομών· σπούδασε, ἂν ἐρωτᾷ τις εἰς τὸ ἐξῆς, ὡς ἐκεῖνος, «Γυναῖκα ἀνδρείαν τίς εὐρήσει;» νὰ τὸν ἀποκρίνωμαι οἱ γνωρίζοντές σε «Τὴν ἐξ' Ἀνδρου Εὐανθίαν.»

Καταγίνου εἰς ἀνάγνωσιν τῶν Ἑλληνικῶν Ποιητῶν καὶ Συγγραφέων, καὶ μάλιστα τῶν κλασσικῶν. Ἀλλὰ καταγίνου ὡς μέλισσα, ἀπανθίζουσα ἀπ' αὐτοὺς ὅτι εἶναι χρήσιμον εἰς τὸ μέλι τῆς *Τέχνης τοῦ Βίου*. Ἀναγίνωσκε συχνὰ τὸ συναξάριον τοῦ μεγάλου τῆς Ἑλλάδος καυχήματος, τοῦ

Σωκράτους, γραμμέμον κομψότερον ἀπὸ τὸν Πλάτωνα, ἀληθέστερον ἀπὸ τὸν Ξενοφῶντα. Εἰς κἀνὲν ἔθνος δὲν ἐγεννήθη τοιοῦτος καλὸς τεχνίτης τοῦ βίου, ὁποῖος ὁ Σωκράτης. Μὴν ἀμελήσῃς τὸν θαυμαστὴν τοῦ Σωκράτους, καὶ δεῦτερον Σωκράτην, τὸν Πλούταρχον.

Φρόντιζε μάλιστα, ἂν θέλῃς ν' αὐξήσῃς τὴν εἰς τὰ καλὰ προκοπῆν σου, νὰ μεταδίδῃς τοὺς καρπούς τῆς εἰς τὰς συνηλικιωτίδας σου Παρθένους. Δὲν ἐμπορεῖς τέκνον ἀγαπητὸν νὰ φαντασθῆς, πόσον γρήγορα αὐξάνουσι τὰ φῶτα, ὅταν μεταδίδωνται, καὶ πόσην ἠδονὴν προξενεῖ εἰς τὰς φιλανθρώπους ψυχὰς ἡ μετάδοσις αὐτῶν. Ὅταν κατὰ δυστυχίαν εὐρεθῇ τις περικυκλωμένος ἀπὸ βαρβάρους, πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ τοὺς φωτίσῃ ἀλλέως κινδυνεύει νὰ βαρβαρωθῇ αὐτός. Δὲν ἐνθυμούμαι τίς τίνα ὄνειδίζει εἰς τὸν Εὐρυπίδην, ὅτι ἔχασε τὰ ἤθη του διὰ τὴν μακρὰν μεταξὺ τῶν βαρβάρων διατριβήν.

«Βεβαρβάρωσαι, χρόνιος ὢν ἐν βαρβάρους.»

Τὸν ὁποῖον σ' ἐσυμβούλευσα τῆς μελίσης τρόπον εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν προγονικῶν μᾶς βιβλίων, τὸν αὐτὸν πρέπει, Εὐανθία, νὰ μεταχειρίζησαι καὶ εἰς τὰ βιβλία τῶν ἀλλογενῶν, καὶ ἐξαιρέτως τῶν Γάλλων, ἐπειδὴ γνωρίζεις τὴν γλῶσσαν αὐτῶν, ὥστε νὰ ἐπιθυμῆς καὶ νὰ μεταφράσῃς τι καὶ ἀπὸ τὰ Γαλλικὰ συγγράμματα. Βιβλία ἄξια μεταφράσεως εἶναι καὶ πολλὰ καὶ καλὰ· ἀλλ' ὀλίγα ἀπ' αὐτὰ εἶσαι ἀκόμη εἰς κατάστασιν νὰ μεταφράσῃς, καὶ διὰ τὸ νέον τῆς ηλικίας σου, καὶ διότι δὲν εἶναι πιθανὸν νὰ ἐξεύρῃς ἀκόμη τὴν Γαλλικὴν γλῶσσαν τὸσον καλὰ, ὥστε νὰ μεταφέρῃς τὰ νοήματα τῶν Γάλλων εἰς τὴν γλῶσσαν μᾶς, ἢ ὁποία οὐδ' αὐτὴ ἀκόμη δὲν εἶναι οὐτ' ἀρκετὰ πλουσία, οὐτε ἀρκετὰ τριμμένη νὰ τὰ ἐκφράξῃ, χωρὶς κίνδυνον Γαλλισμῶν. Μ' ὅλον τοῦτο, τέκνον, καὶ αὐτὴ σου ἡ ἐπιθυμία εἶναι πολλῶν ἐπαίνων ἀξία.

Διὰ νὰ κάμῃς λοιπὸν ἀρχὴν, σὺν Θεῷ, σὲ πέμπω τὸ νεωστὶ ἐκδοθὲν κομψὸν συγγραμμάτιον ἀπὸ γυναικᾶ σοφῆν καὶ σεβάσιμον τὴν κυρίαν Guisot. Ἄν ὅχι ἄλλο, γυμνάζεσαι κἂν διὰ τῆς μεταφράσεως καὶ εἰς τῶν Γάλλων τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὴν μητρικὴν σου. Ἐὰν ὁμως ἐπιτύχῃς νὰ κάμῃς τὴν μετάφρασιν τοιαύτην, ὁποία καὶ νὰ ἀναγινώσκηται μὲ εὐαρέστησιν, τότε θέλεις λάβει ἀμοιβὴν τῶν κόπων σου τὸν ἔπαινον τῶν ὁμογενῶν καὶ τὰς εὐλογίας ἐμοῦ τοῦ γέροντος, ὅστις ἀποθνήσκω πλέον εὐχαριστημένος, ἀφοῦ ἴδω ὅτι ἡ παιδεία ἐπροχώρησε καὶ εἰς αὐτὰς τοῦ γένους μᾶς τὰς γυναῖκας.

Ἵγίαινε καὶ πρόκοπτε εἰς τὴν τέχνην τοῦ Βίου!

Ὁ εὐχέτης τῆς προκοπῆς σας,
ΚΟΡΑΗΣ.

Ο ΓΑΜΟΣ.

Ἄς μὲ συγχωρήσωσιν οἱ ἔρασταὶ τοῦ ἀγάμου βίου· ἀλλ' εἶναι καθήκον μου νὰ μὴ ἀποκρύψω οὐδὲ μίαν ἡμέραν ὅτι ἡ στατιστικὴ εἶναι... ἡ ἀπολογία τοῦ γάμου. Αἱ λίαν ἐμβριθεῖς ἔρευναι τοῦ ἱατροῦ Βερτιλλῶν ἐξήγαγον εἰς φῶς γεγονότα λίαν περίεργα, ἅτινα ἐκ πρώτης ἀρχῆς δὲν δύναται τις νὰ ὑποπτευθῇ. Τὰς ἐρεῦνας ταύτας θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ὑποβάλωμεν ὑπὸ τὴν σκέψιν τῶν ἐνδιαφερομένων νέων ἀγάμων, χηρῶν νέων καὶ γερόντων χηρῶν κτλ. Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ὅσοι λάβωσι γνῶσιν αὐτῶν δὲν θέλουσι διακαινώσει ταύτας εἰς τοὺς πλησίον των. Ὁ κ. Βερτιλλῶν ἔσχε τὴν ἰδέαν νὰ παραβάλῃ τὸν γάμον, οὐχὶ καθὼς μέχρι τοῦδε ἑκαμμον διὰ τῶν ἀπλῶν ἀριθμῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀριθμῶν καὶ τῶν σχετικῶν ηλικιῶν. Ἄλλως τε εἶναι φανερόν ὅτι ἡ ηλικία μεγίστην ἐξασκεῖ ἐπιρροὴν ἐν παρομοίαις περιστάσει. Λογικῶς δὲν δύναται τις νὰ εἰσαγάγῃ ἐν ὑπολογισμῶντι συγχρίσεων τοὺς ἀγάμους ἢ τοὺς χήρους, οἵτινες οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀξίωσιν περὶ γάμου· τούναντίον εὐρίσκομεν τὴν ἀλήθειαν, ὅταν παραβάλωμεν τοὺς χήρους, τοὺς ἀγάμους καὶ τοὺς διεζευγμένους κατὰ τὰς αὐτὰς περιόδους τῆς ζωῆς. Τῆς ἀρχῆς τῆς ταξιθετήσεως ταύτης γενομένης ἀποδεκτῆς, τὰ γεγονότα ὁμιλοῦσιν ἀφ' ἐαυτῶν μετὰ πειστικῆς ἀληθῶς εὐγλωττίας.

Ὁ κ. Βερτιλλῶν ἔλαβε κατ' ἀρχὰς ὡς παράδειγμα τὰς Κάτω Χώρας διότι ἐν αὐταῖς τελειότερον δύναται νὰ ἐξετάσῃ τὰς τρεῖς τῶν ἀγάμων μορφᾶς· τοὺς ἀγάμους, τοὺς χήρους καὶ τοὺς διεζευγμένους.

Ἴδου οἱ ἀριθμοί.

Οἱ νέοι νυμφεύονται ἀπὸ 22 μέχρι 24 ἐτῶν κατ' ἀναλογίαν 46 πρὸς 1000 κατ' ἔτος· ὅσοι ἀπὸ τῆς ηλικίας ταύτης χηρεύωσι νυμφεύονται ταχύτερον κατ' ἀναλογίαν 213 πρὸς 1000 δηλ. πεντάκις πλείονες. Κατὰ τὴν ηλικίαν τῶν 25 ἕως 35 ἐτῶν τῶν νέων ὁ γάμος εἶναι συχνότερος κατ' ἀναλογίαν 410 πρὸς 1000. Οἱ δὲ χήροι; Ἐνῶ νυμφεύονται οἱ νέοι 400 πρὸς 1000, οἱ χήροι 327 καὶ 356 πρὸς 1000.

Κατὰ τὰς μετὰ ταῦτα ηλικίας ἢ πρὸς τὸν γάμον τάσις ἐλαττοῦται καὶ διὰ τοὺς μὲν καὶ διὰ τοὺς δέ· ἐν τούτοις πάντοτε ἀνευ ἐξαιρέσεως ὁ γάμος τῶν χηρῶν διατελεῖ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν τῶν ἀγάμων. Ὡς πρὸς τοὺς διεζευγμένους φαίνεται ὅτι ὁ γάμος ἐχρησίμευσεν αὐτοῖς ὡς μάθημα. Ἀπὸ τῶν 30 μέχρι τῶν 35 ἐτῶν ὁ γάμος αὐτῶν ἔχει τὴν ἡμίσειαν ἀναλογίαν πρὸς τὴν τῶν νέων· 186 πρὸς 142· ἡ ἀναλογία ἐξακολουθεῖ αὐξάνουσα ταχύτατα μέχρι 45 ἐτῶν, καθ' ἣν ἐποχὴν ὑπερέχει πρὸς τὴν τῶν νέων ἐξάκις

καί πρὸς τὴν τῶν χήρων ἐπίσης. Κατόπιν ἐλαττοῦται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ πάντοτε ὑπερέχουσα πρὸς τὰς τῶν ἄλλων.

Οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι δὲν εἶναι ἐκφραστικοί; μάλιστα. Σημειωτέον ὅμως ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Κάτω Χωρῶν. Τότε μεταβῶμεν εἰς τοὺς Σουηδούς. Οἱ χῆροι ἐν Σουηδία εἶναι ἐπιρρεπέστεροι πρὸς τὸν γάμον ἢ ἐν Ὀλλανδία. Οἱ χῆροι νυμφεύονται ἐνταῦθα εἰς ἐκάστην ἡλικίαν τετράκις πλείονες τῶν νέων. Ἀπὸ 45 ἐτῶν ὁ γάμος τῶν διαζευγμένων προσεγγίζει εἰς τὴν ἀναλογίαν τοῦ τῶν χήρων. Προφανῶς ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἄδικον νὰ κακολογή τὸν γάμον. Τὸν συκοφαντεῖ ἀλλὰ . . . Ἀλλ' αἱ γυναῖκες; ἴδωμεν. Πρέπει νὰ δηλοποιήσωμεν ὅτι ἡ διαφορὰ ὑπάρχει, ἀλλ' εἶναι ἐλαχίστη· οὕτω ἐν ταῖς Κάτω Χώραις ὁ γάμος τῶν χήρων ἀπὸ 18 μέχρι 21 ἐτῶν εἶναι 22 πρὸς 1000· ὁ τῶν χήρων τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶναι 44. Ἀπὸ 25 μέχρι 29 ἐτῶν ὅτε ἡ πρὸς γάμον ἡλικία εἶναι ὠριμωτέρα, ἡ ἀναλογία εἶναι 115 διὰ τὰς κόρας καὶ 157 διὰ τὰς χήρας. Αἱ διεζευγμένοι ὑπανδρεύονται καθ' ἥσσαν ἀναλογίαν πρὸς τὰς κόρας ἀπὸ τῆς ἡλικίας 30-35 ἐτῶν· κατόπιν λησμονοῦσι τὸ παρελθόν, καὶ παραχρῆμα ὁ γάμος τῶν χήρων ὑπερβαίνει τοῦ τῶν νεανίδων κατὰ 2 1/2 φορές. Ὁ κ. Βερτιλλὼν εὐλόγως παρατηρεῖ ὅτι πρέπει νὰ ἐξάγῃ τις συμπεράσματα ἐκ τῆς μέσης ἀναλογίας· κατ' αὐτὴν 40 ἕως 50 γάμοι συμβαίνουν ἐν ἐκάστη ἡλικίᾳ, ἀποτέλεσμα ἥττον κανονικόν, ἐπιβεβαιούμενον ὅμως ὑπὸ τῶν ἐν Σουηδία παρατηρήσεων.

Ἡ γυνή, ὅπως ὁ ἀνὴρ τείνει πάντοτε νὰ συνάψῃ νέον γάμον. Ἡ τάσις αὕτη φαίνεται μᾶλλον εἰς τοὺς χήρους τῆς ἡλικίας ταύτης ἢ εἰς τὰς χήρας. Ἡ στατιστικὴ παρουσιάζει ἡμῖν καθαράν τὴν ἀλήθειαν. Αἱ διεζευγμένοι γυναῖκες τείνουσιν ἥττον τῶν ἀνδρῶν εἰς τὸν δεύτερον γάμον· πρέπει νὰ φθάσωσιν εἰς ὠρισμένην τινα ἡλικίαν ὅπως ἀποφασίσωσι. Φαίνεται βέβαιον ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔχει πλείονα τῆς γυναίκος μνήμην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἀυθάδειαν. Ἀποφασίζει ὅτε ἡ γυνὴ εἰσέτι σκέπτεται.

Πρέπει μάλιστα νὰ σημειώσωμεν ὅτι παρὰ ταῖς γυναῖξιν ὑπάρχουσι δύο ἐξαιρέσεις ὡς πρὸς τὴν τάσιν εἰς νέον γάμον. Ἐν Βερολίῳ αἱ χῆραι ἄμα ὡς φθάσωσιν εἰς τὸ τριακοστὸν ἔτος ὑπανδρεύονται κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν πρὸς τὰς κόρας τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἀναλογία εἶναι ἐλάσσων.

Ἀλλὰ δὲν πρόκειται ἐνταῦθα περὶ τῶν νέων χήρων, αἵτινες εἰς οὐδεμίαν χώραν δύνανται νὰ ὑποφέρωσι τὴν χηρείαν.

Εἰς ὅλους τοὺς τόπους τῆς Εὐρώπης αἱ αὐταὶ περὶ γάμου ἀναλογίαι ὑπάρχουσι μεταξὺ χήρων καὶ διεζευγμένων. Μόνον ἡ Σουηδία καὶ Ὀλλανδία δὲν ἔχουσι τὸ μονοπώλιον. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Παρισίοις, ἐν Βερολίῳ αἱ μεταξὺ τοῦ γάμου τῶν

χήρων καὶ τῶν διεζευγμένων διαφοραὶ εἶναι ἐκφραστικώταται. Ὅστις συνῆψε γάμον, ἔχει τάσιν νὰ συνάψῃ καὶ δεύτερον. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ διαζυγίου θὰ εἰπωσιν ὅτι τὸ τοιοῦτο εἶναι μοναδικόν· ἔστω ἀλλὰ κυρίως τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχει.

Καθὰ βλέπομεν ὁ κ. Βερτιλλὼν ἐποίησεν ἀληθῆ ἀνακάλυψιν. Ἡ ψηλαφητὴ στατιστικὴ οὐδέποτε παρήγαγε τὰ τοσοῦτον γενικὰ ταῦτα συμπεράσματα. Ἡ πρὸς τὸν γάμον τάσις τῶν χήρων, τῶν χήρων κτλ. δὲν ἐφαίνετο μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας. Ὁ γάμος τῶν διεζευγμένων εἶναι 56.07 καὶ ὁ τῶν χήρων διπλάσιος 134.0/00. Ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα ταῦτα εἶναι ἀπατηλά. Ὑπὲρ τὸ ἡμισυ τῶν χήρων τῶν συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τούτῳ εἶναι ὑπερτεσσαρακονταπενταεταῖς. Αἱ γυναῖκες αὐταὶ χῆραι ἀρέσκονται νὰ ὑπανδρευθῶσι μᾶλλον ἢ αἱ νέαι τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ φθάσωσι τὴν ἀναλογίαν τοῦ γάμου τῶν νεανίδων τῶν ἔχουσῶν ἡλικίαν 20 ἕως 25 ἐτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ εἶναι πολυαριθμώταται διὰ τοῦτο ἐπηρεάζουσι ἐπὶ τοῦ ὄλου, ὅταν δηλ. ἐν συνόλῳ λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν αἱ χῆραι. Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὰς ἄλλας τοῦ ἀνθρώπου κατηγορίας. Ἡ καθ' ἡλικίαν ἐξέτασις, ἣν παραδέχεται ὁ κ. Βερτιλλὼν εἶναι ἐπαισθητὴ καὶ ἐπιτρέπει νὰ καταρτίσωμεν τὸν γαμικὸν νόμον. Εἶναι καθαρὸς ὁ νόμος οὗτος ὡς τὸ ὕδωρ τὸ ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ βράχου. Ἐπαναλάβωμεν αὐτὸν καθαρῶς εἰς τοὺς διεζευγμένους « Ὅστις ἐδοκίμασε τὸν γάμον, θὰ δοκιμάσῃ καὶ πάλιν αὐτὸν ἐὰν δύνανται. »

Τούτου ἅπαξ σαφοῦς γενομένου ἀρυσθῶμεν ἀπὸ τῆς στατιστικῆς ἐνδείξεις, αἵτινες ἀσυστητῆ ὁ ἀποδείξωσιν ὅτι οἱ διεζευγμένοι ἔχουσιν ἄδικον . . . νὰ μένωσι διεζευγμένοι. Εἶπωμεν κατ' ἀρχὰς λέξεις τινὰς περὶ τοῦ γάμου ἐν γένει.

Οἱ συχνότεροι γάμοι γίνονται ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ 25 μέχρι τοῦ 35 ἐτῶν διὰ τοὺς ἀνδρας· τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ ἐν Ἰταλίᾳ καὶ Βελγίῳ. Οἱ Ἀγγλοὶ νυμφεύονται ταχύτερον, ἀπὸ 20 ἕως 30 ἐτῶν. Οἱ παρισίνοὶ γάμοι παρουσιάζουσι ἰδιόρρυθμόν τι. Καθ' ἣν δηλ. περίοδον ἐν Γαλλίᾳ ὑπάρχει πλείων τάσις εἰς τὸν γάμον κατὰ τὸ ἔτος 20 ἕως 25, ὁ ἀριθμὸς τῶν παρισινῶν γάμων εἶναι μᾶλλον περιωρισμένος· αὐξάνει μετὰ τῆς ἡλικίας καὶ μόνον πέραν τῶν 40 διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ τῶν 25 ἐτῶν διὰ τὰς γυναῖκας ὁ γάμος φθάνων εἰς τὸ ὑψιστον σημείον, ἰσοφαρίζει καὶ ὑπερέχει τοῦ ἀριθμοῦ τῶν γάμων ὅλης τῆς Γαλλίας.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ διαφορὰ τῆς ἡλικίας μεταξὺ τῶν συζύγων, ἐπαισθητὴ οὖσα κατὰ τὴν νεότητα, ὅλον ἐλαττοῦται καὶ εἶτα ἐξαφανίζεται.

Ὁ ἀνὴρ ἢ ἡ γυνὴ προκεχωρηκίαις ἡλικίαις ζητεῖ τρόπον τινὰ νὰ ἰσαριθμηθῇ τὴν ἡλικίαν διὰ τῆς

νεότητος τοῦ συζύγου ἢ τῆς συζύγου, καὶ οὕτω γυνὴ πλείονος τῶν 30 ἐτῶν ἡλικίας θὰ συζευχθῇ σύζυγον νεώτερον· σύζυγος 60 ἐτῶν θὰ ἐκλέξῃ γυναῖκα 40 ἐτῶν. Αἱ γυναῖκες συζευγνόμεναι μετ' ἀνδρῶν 40 ἕως 50 ἐτῶν ἔχουσιν ἡλικίαν 31 ἐτῶν, ἤτοι 12 ἔτη ὀλιγώτερον τοῦ συζύγου τῶν· ἀλλ' ὅταν ὁ σύζυγος εἶναι ὑπὲρ 60 ἐτῶν εἶναι 20 ἔτη νεώτερος τῆς συζύγου του. Ἐνὶ λόγῳ ὅσῳ ὁ ἀνὴρ εἶναι προκεχωρηκίαις ἡλικίας, τοσοῦτω ἡ γυνὴ εἶναι σχετικῶς νέα. Ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι προφανέστερα ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ὡς πρὸς τὴν γονιμότητα ὁ Σάδλερ ἐποίησε ἐνδιαφερούσας τινὰς παρατηρήσεις ἐν ταῖς περὶ τῶν Ἀγγλῶν πατρικίων μελέταις αὐτοῦ.

Κατ' αὐτὸν ἡ μέση γονιμότης ἀπὸ 4.1 τέκνων κατὰ γάμον, ἀνέρχεται εἰς 5.11 ὅταν ὁ ἀνὴρ ὑπερβῇ τὸ 26 ἔτος, κατόπιν ἐλαττοῦται εἰς 4.43 ἀπὸ τοῦ 26 μέχρι 36 ἔτους, τέλος γίνεται 2.84 μετὰ τὸ 36. Τὸ μέσον ἀποτέλεσμα εἶναι τὸ αὐτὸ καὶ διὰ τὴν γυναῖκα. Ἡ ἀναλογία εἶναι 5.13 διὰ τὴν γυναῖκα, ἥτις ὑπανδρεύεται μετὰ τὸ 26 ἔτος, 5 ἀπὸ τῶν 26 ἕως τῶν 36 καὶ 2.89 διὰ τὰς μετὰ τὸ 36 ἔτος συζευγνόμενας. Ἡ γυνὴ ἢ πρὸ τοῦ 16 ἔτους συζευγνυμένη ἔχει γονιμότητα 4.4 τὰ δὲ τέκνα αὐτῆς θνησιμότητα 28%. Ἀπὸ τοῦ τοῦ 16 ἔτους μέχρι τοῦ 20 ἀριθμοῦνται 4.63 τέκνα καὶ 20 θάνατοι· ἀπὸ τοῦ 20 ἕως τοῦ 24, 5.21 τέκνα καὶ 18 θάνατοι.

Ἐν Γαλλίᾳ ἕκαστος γάμος παράγει ἐν γένει 3 γεννήσεις καὶ κατὰ τὸ 20 ἔτος ἡ ἀναλογία ἐλαττοῦται 1.92 κατὰ τὸν κ. Βερτιλλὼν.

Αἱ ἀνωτέρω λεπτομέρειαι δὲν εἶναι δύσκολον ν' ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἀσφάλεια κατὰ τοῦ θανάτου, τῆς ἀσθενείας, τοῦ ἐγκλήματος, τοῦ φόνου κτλ. Τὰ γεγονότα εἶναι τοσοῦτο πραγματικὰ, ὡς ἔχει τις δίκαιον ν' ἀπορῇ βλέπων ἀκόμη ἀνθρώπους μὴ νυμφευμένους.

Ὁ κ. Βερτιλλὼν λέγει· « Εἰς διεζευγμένους 25 ἐτῶν ἔχει τοσαύτας περιπτώσεις θανάτου ὅσας εἰς συνεζευγμένους 45 ἐτῶν, εἰς χῆρος 25 ἕως 30 ἐτῶν ἔχει τὴν αὐτὴν θνησιμότητα ἢ ἀνὴρ 55 ἕως 60 ἐτῶν. » Τοῦτο ἐξηγεῖται οὕτω. Τὸ διαζύγιον γηράσκει τὸν ἀνθρωπονκατὰ εἴκοσι ἔτη, ἡ χηρεία πλείων.

Ἰδοὺ ἀριθμοὶ τινες σχετικοὶ πρὸς τὴν Γαλλίαν: Ἐπὶ 1000 ἀνδρῶν 40 ἕως 45 ἐτῶν ἀριθμοῦσι 10 θανάτους νυμφευμένων, 16 διεζευγμένων καὶ 19 χήρων. Ἐν Παρισίοις 157 διὰ τοὺς νυμφευμένους, 27 διὰ τοὺς διεζευγμένους καὶ 32 διὰ τοὺς χήρους. Ἡ θνησιμότης τῶν 30 ἕως 35 ἐτῶν οὖσα ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοὺς νυμφευμένους 100, διὰ τοὺς διεζευγμένους εἶναι 175 καὶ διὰ τοὺς χήρους 283. Ἀπὸ 40 ἕως 45 ἐτῶν 174 διὰ τοὺς διεζευγμένους καὶ 198 διὰ τοὺς χήρους. Ἀπὸ 45 ἕως 50 ἐτῶν 171 διὰ τοὺς διεζευγμένους καὶ 194 χήρους. Ἐνίοτε ὅταν ὁ γάμος συναφθῇ προώρως καθί-

σεται παραίτιος κινδύνου. Κατὰ τὴν ὑπερκοσασετὴ ἡλικίαν ἢ θνησιμότης ἀπὸ 14 παρὰ τῷ ἀγάμῳ ἀνδρὶ, ἀνέρχεται εἰς 100 παρὰ τῷ νυμφευμένῳ. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα ἐπιβεβαιοῦνται ὑπὸ τῶν στατιστικῶν τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Ὀλλανδίας.

Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν γυναῖκα. Ἀπὸ 40 ἕως 45 ἐτῶν 100 θάνατοι παρὰ τῆ ὑπάνδρῳ γυναικὶ ἀνταποκρίνονται πρὸς 131 θανάτους παρὰ ταῖς κόρας τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Ἐν τούτοις ὑπεράνω τῶν 20 ἕως 25 ἐτῶν, ὁ γάμος καθίσταται διὰ τὴν γυναῖκα αἰτία θανάτου. Οὕτως ἐν Γαλλίᾳ τῆς θνησιμότητος αὐτῆς 102 διὰ τὰς νέας τῶν 20 ἕως 25 ἐτῶν, ἀνέρχεται εἰς 149 διὰ τοὺς νέους. Ἐν Βελγίῳ ἀνέρχεται εἰς 159 ἐν Ὀλλανδίᾳ εἰς 173. Ἡ θνησιμότης αὕτη ἐν ταῖς Κάτω Χώραις φθάνει μέχρι 40 ἐτῶν.

Κατὰ τὸ 15 ἢ 20 ἔτος τῆς θνησιμότητος τῶν νεανίδων ἐν Γαλλίᾳ οὖσης 100, ἡ τῶν νέων γυναικῶν εἶναι 158· ἐν Βελγίῳ ὁ αὐτὸς ὑπάρχει ἀριθμὸς· ἐν Ὀλλανδίᾳ 208.

Ἡ χηρεία εἶναι ἐπιβλαβὴς μᾶλλον εἰς τὸν ἀνδρα ἢ εἰς τὴν γυναῖκα. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο εἶναι σαφέστατον ἐν Παρισίοις καὶ Βελγίῳ. Διὰ τῆς χηρείας ἢ πιθανότης τοῦ θανάτου διπλασιάζεται ἢ τριπλασιάζεται διὰ τὸν ἀνδρα. Ἐν Βελγίῳ καὶ Γαλλίᾳ ὁ κίνδυνος ὑφίσταται μέχρι τοῦ 40 ἔτους· ὅσῳ ὁ χῆρος εἶναι νεώτερος, τοσοῦτω ὁ κίνδυνος εἶναι μεγαλῆτερος. Πρὸ τοῦ 25 τριπλασιάζεται καὶ τετραπλασιάζεται ὁ κίνδυνος τοῦ θανάτου. Ἡ βαρῦτης αὕτη ἐλαττοῦται ἐν Γαλλίᾳ μετὰ τὸ τέταρτον καὶ πέμπτον ἔτος, ἀλλ' ὑφίσταται ἐν Παρισίοις καὶ Βελγίῳ. Τὸ αὐτὸ ὑπάρχει καὶ διὰ τὰς χήρας μέχρι 40 ἐτῶν.

Ἡ ἐπήρεια τοῦ γάμου εἶναι ἐπίσης ἐπαισθητὴ ὑπὸ νομικὴν ἔποψιν ὡς καὶ ὑπὸ ὑγιεινῆν. Ἡ ἐγκληματικότης τῶν διεζευγμένων ἀναφερομένη πρὸς 100 διὰ τοὺς συζύγους εἶναι 49. 25 διὰ τὰ κατὰ τῶν ἀτόμων ἐγκλήματα· ἐλαττοῦται εἰς 45. 51 ὅταν πρόκειται περὶ ἐπιβουλῆς κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας. Ἡ εὐτυχὴς ἐπίδρασις τοῦ γάμου ἐκδηλοῦται μᾶλλον παρὰ τῆ γυναίκι. Οὕτως ὁ πληθυσμὸς ἐν 6 κατ' ἔτος 100 ὑπάρχουσι κατηγορούμενοι νυμφευμένοι, 170 ὑπάρχουσιν ἄγαμοι· 100 κατηγορούμεναι γυναῖκες, 240 ἄγαμαι.

Ἡ πατρότης καὶ ἡ μητρότης ἐπιφέρουσι λίαν σωτηριώδη ἐπήρεια, ἥτις δὲν εἶναι ἀμφισβητήσιμος. Ἡ ἐπήρεια τοῦ γάμου ἐπὶ τῆς διανοητικῆς ἀπαλλοτριώσεως εἶναι τοιαύτη, ὡς ὁ κίνδυνος ὑποβιβάζεται κατὰ τὸ ἡμισυ. Κατὰ τὸν Parchappe ὁ κίνδυνος τῆς ἀπαλλοτριώσεως φθάνει εἰς τὸν ὑψιστον βαθμὸν μεταξὺ τοῦ 30 καὶ 40 ἔτους. Λοιπὸν ἐπὶ 1000 κατοίκων εὐρίσκει τις 3. 68 παρὰ τοῖς διεζευγμένοις, 2. 02 παρὰ τοῖς ἀνδράσι ἢ συνεζευγμέναις γυναῖξιν 3. 1 παρὰ τοῖς χήροις καὶ ταῖς χήραις.

Παρ' ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις τὸ διαζύγιον καὶ ἡ χρεῖα εἶναι δύο κύρια αἰτίαι τοῦ φόνου. Ἐκ τῆς δικαστικῆς στατιστικῆς ἐξάγεται ὅτι ἐπὶ ἐνὸς ἑκατομμυρίου ἀγάμων γίνονται κατ' ἔτος 273 φόνοι· οἱ χῆροι κάμνουσι 628, οἱ δὲ νυμφευμένοι 246. Ἡ παρουσία τῶν τέκνων ἐλαττοῖ τὴν πρὸς τὸν φόνον τάσιν διὰ τε τὸν σύζυγον καὶ τὸν χῆρον, διὰ τε τὸν ἄνδρα καὶ τὴν γυναῖκα. Ἡ γυνὴ ἔχει ἥττονα τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸν φόνον τάσιν.

Τέλος ἀνευρίσκει τις τὴν σωτηριώδη ἐπήρεια τοῦ συζυγικοῦ βίου ἐπὶ μιᾶς τῶν μᾶλλον διαδεδομένων ἀσθενειῶν, τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Ὁ κ. Janssens, διευθυντῆς τῆς ἐν Βρυξέλλαις δημογραφικῆς ὑπηρεσίας τῆς ὑγιεινῆς, παρετήρησεν ὅτι καθ' ἀπάσας τὰς ἡλικίας ἡ φθίσις προσβάλλει δις πλεῖον τοὺς χῆρους ἢ τὰς ἄλλας τάξεις. Κατὰ τὴν νεανικὴν ἡλικίαν ἀπὸ 25 ἕως 40 ἔτων καταπληκτικὴ εἶναι ἡ συχνότης τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Ἐν γένει ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι ὅλα τὰ φαντασιώδη κακὰ προσβάλλουσι τοὺς ἀγάμους, ὡς ἀμφιβολία ὑπάρχει ἐὰν ὑφίσταται ἐκ τύχης ἐξαιρέσις.

Ἐὰν ὁ γάμος παράγει τοσοῦτον ἄριστα ἀποτελέσματα, πρέπει ν' ἀναζητήσωμεν τοῦτο ἐν τῇ κανονικότητι, ἢ ἐπιβάλλει ὁ οἰκογενειακὸς βίος, ἐν τῷ φυσικῷ ἐλέγχῳ τῶν ὁποίων γεννᾶ, καὶ πρὸ πάντων ἐν ταῖς πάσας φύσεως ἠθικαῖς παρατηρήσεσι, αἵτινες ἐπιδρῶσι τοσοῦτον βαθέως ἐν τῷ ἀνδρὶ καὶ τῇ γυναίκῃ. Ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη διὰ νὰ μὴ ζῆ μόνος. Ὁ χαρακτήρ του ὠθεῖ αὐτὸν εἰς κοινὸν βίον. Εἰς τοῦτο ἀναγκάζουσιν αὐτὸν τὰ συμπερόντα καὶ αἱ ἀνάγκαι του. Ἐὰν ἀνέλπιστον συμβεβηκὸς ἀποστερήσῃ αὐτὸν τῆς συνοδείας του, ἐὰν ἐπιβληθῇ αὐτῷ νὰ μεταβάλλῃ συνηθείας ὑποφέρει, ἀπόλλυται. Μὴ ἐξίς δὲν εἶναι δευτέρα φύσις; Ἐπίσης καὶ ὁ χῆρος ὡς καὶ ἡ χῆρα εἶναι συνδρομηταὶ ζητοῦντες νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν συμβίωσιν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ ἠθικὴ ἐπιδρᾶ ἐπὶ τῆς φυσικῆς, ἡ ἠθικότης αὐξάνει. Ὅλα ταῦτα εἶναι συναφῆ. Ὅσοι νυμφεύονται μυρίου διαφεύγουσι κινδύνους καὶ ἀποφεύγουσι τοσαύτας κοινωνικὰς δουλείας. Ἐξαντλοῦσι περὶ αὐτοὺς τὸν ἐξερθεισμόν, ὅστις δίδωσι σκοπὸν τινα εἰς τὴν ὑπαρξίν των. Δὲν ζῶσι πλέον δι' ἑαυτοὺς· ζῶσι διὰ τοὺς περὶ αὐτοὺς καὶ διὰ τὸ μέλλον. Τὸ ἔργον εἶναι ἡγιασμένον. Ἡ ὑπαρξίς των εἶναι συνδεδεμένη μετὰ τῆς οἰκογενείας. Ἐχει τὴν ἀξίαν της. Ὁ χῆρος ἀναμιμνήσκει τὸν τακτικὸν βίον καὶ λυπεῖται. Ἐὰν δὲν δύναται νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτὸν, ὑφίσταται δεινοπαθήματα, ἡ δὲ θνησιμότης αὐξάνει. Ἐὰν δ' ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, σπεύδει νὰ συνάψῃ δευτέρον γάμον, ὅστις θὰ παραγάγῃ ἐν αὐτῷ τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Οὕτως ἐξηγοῦνται ἐν γένει καὶ αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τοῦ διαζυγίου ἢ τῆς χρεῖας καὶ ἡ τάσις τῶν χῆρων καὶ

χῆρων πρὸς ἐπανάληψιν τοῦ δυαδικοῦ βίου, οὗτινος ἠδυνήθησαν νὰ ἐννοήσωσι τὰς ὠφελείας. Ὁ χῆρος γινώσκει καὶ ἐπωφελεῖται ἐκ τῆς κτηθείσης πείρας. Ὁ διεζευγμένος ἀγνοεῖ καὶ μένει ὡς ἐκ τῆς δυσπιστίας διὰ τῆς ἀδρανεῖας, ἢ ἀλλοίμονον! διὰ τοῦ ἐγωῖσμοῦ ἐν τῇ ἀγοίᾳ. Τοιαυτὴ ἀναμφιδόλως ἡ κυριώτερα αἰτία τῶν πορισμάτων τῆς στατιστικῆς.

Ὅπως δὴποτε αἱ αἰτίαι τῶν ποικίλων φαινομένων τούτων ἔχουσι φιλοσοφικὴν παραγωγὴν· τούναντιον τὰ γεγονότα ἔχουσι παραγωγὴν ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν ἀδικιλοεικῆτον. Ὅταν πρόκειται περὶ γάμου τὸ μειδιάμα ἐρχεται εἰς τὰ χεῖλη· ἀλλ' ὁ καλῶς σκεπτόμενος δὲν πρέπει νὰ λησμονήσῃ ὅτι ὑπὸ τὸ εἰδύλλιον κρύπτεται εἰς ἐν τῶν σοβαρωτέρων προβλημάτων τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ὁ γάμος μὴ κύνει σπουδαίως τὸν μέσον βίον καὶ τὰς ἰσχυρὰς δυνάμεις τῆς χώρας· ἐπαυξάνει τὰ ἐθνικὰ πλοῦτη· ἀνυψοῖ τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν πρόσδον· ἐλαττοῖ τὰ ἐγκλήματα.

Τὸ συμπέρασμα ἐπιβάλλεται ἀφ' ἑαυτοῦ· εὐδαιμονοῦντα ἔθνη εἶναι ἐκεῖνα ὅπου ὁ γάμος εἶναι συνεχέστερος καὶ ὅπου ἀριθμοῦνται ὀλιγώτεροι χῆροι καὶ διεζευγμένοι.

Ἠθικῆ: Χῆροι, χῆραι καὶ διεζευγμένοι, συλλογισθῆτε τὴν Γαλλίαν, συλλογισθῆτε ἑαυτοὺς... νυμφεύθητε.

HENRI DE PARVILLE.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΑΙΩΝ ΗΡΘΕΟΝΤΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΔΙΑΛΕΞΕΘΑΙ.

Μετάφρασις ἐκ τοῦ Γερμανικοῦ ὑπὸ

Περὶ τῶν νόμων καὶ κανόνων ὕφους μεμετρημένου καὶ ἐμβριθοῦς κατὰ τὰς ἐγγράφους ἡμῶν διακοινώσεις, διὰ τὴν σύνταξιν ἔργων ποιητικῶν, ἱστορικῶν ἢ ἄρθρων διδασκτικῶν, διὰ τὰς ἐμπορικὰς ἢ φιλικὰς ἀλληλογραφίας, διὰ τὴν σύνθεσιν πανηγυρικῶν ἢ ἐπ' ἐμβωνος λόγων, διὰ τὰς βουλευτικὰς ἢ δικαστικὰς συζητήσεις, εὐρίσκομεν τὰ δέοντα ἐν πρακτικοῖς καὶ καλαισθητικοῖς ἔργοις.

Σπανιώτερον ἀσχολοῦνται ὡς μοι φαίνεται περὶ τῶν νόμων καὶ κανόνων τῶν τηρητέων ἐν τῇ συναστροφῇ, δηλαδὴ ὁποίας τινὰς συμβουλὰς νὰ ἀκολουθῶσιν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὰς καθημερινὰς συνδιαλέξεις, ὅποῦ ἐξίς καθιερούμεναι καὶ ἀκριβῶς τηρούμεναι καθιστῶσι τὴν συναστροφὴν σκόπιμον, εὐχάριστον καὶ χαρίεσσαν· καὶ ὅμως, μεθ' ὅλην τὴν πολυγραφίαν τοῦ κόσμου τούτου, μεθ' ὅλην τὴν προθυμίαν εἰς δημοσίας καὶ πανηγυρικὰς συναθροίσεις, μεθ' ὅλην τὴν μανίαν τῶν προδόσεων κατὰ τὰς τελετάς, ὁ ἄνθρωπος ἀσυγκρίτως περισσότερον λαλεῖ καὶ φλυαρεῖ παρά συγγραφῆς καὶ ῥητορείας.

Καθὼς τὰ πτηνὰ εἰς τὰ δάση μὲ τοὺς ψιθυρισμοὺς, οὕτω χαίρεσθαι καὶ ἡμεῖς πᾶσαν καλὴν πρῶταν διὰ συνδιαλέξεως. Εὐθύς ὡς συγχαρῶμεν ἀλλήλους διὰ τὴν καλὴν νύκτα τὴν ὁποῖαν διήλθομεν καὶ λάβωμεν τὸν καφέ, ἀρχίζομεν παρευθὺς τὴν συνδιάλεξιν καὶ δι' ὅλης τῆς ἡμέρας σπανίως ἢ ἐξαιρετικῶς καταπαύομεν. Ἀκριβῶς μετὰ τὸν καφένομιζομεν ἀναγκαῖον νὰ συζητήσωμεν διὰ πλῆθος οἰκιακῶν ἀντικειμένων ἢ διὰ τὰς ἐργασίας μας· κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτὴν, ἀρκεταὶ δὲ γίνονται συντροφικῶς, ὀλίγη φλυαρία εἶναι ἀνεκτὴ, διότι περισσότερα ἐργασία κατορθοῦται.

Κατὰ τὸ γεῦμα καθὼς καὶ κατὰ τὸ πρόγευμα τὸ ἄλας τῆς ἡδονῆς εἶναι ἡ συνδιάλεξις· ὅταν δὲ ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ καφέ, ἰδοὺ πάλιν λαμπρὰ εὐκαιρία καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς καφεμανεῖς νὰ εἴπωσιν κατὰ εὐχάριστον. Σχεδὸν καθ' ὅλα τὰ εἶδη τῶν συναθροίσεων ὁ ἄνθρωπος προώριστα εἰς ἀμοιβαίαν ἀνταλλαγὴν ἰδεῶν καὶ φρονημάτων διὰ τῆς γλώσσης. Ἰδίᾳ συμβαίνει τοῦτο μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου κατὰ τὰς ἑσπερινὰς συναθροίσεις ἢ τὰς ὠραίας ἑσπερίδας, ὅποταν ἡ συνδιάλεξις μετὰ μεγάλης δεινότητος ὡς ἀληθῆς τέχνη ἀσκεῖται. Καὶ εἰς τοὺς κατ' ἐξοχὴν οἰκογενειακοὺς κύκλους θεωρεῖται εὐάρεστον ἐὰν ἡ ἡμέρα κλείσῃ μὲ εὐχάριστόν τινα συζήτησιν. Οἱ πλείστοι μάλιστα τῶν ἀνθρώπων ἀφοῦ ἀπὸ πρῶτας κληθῶσιν, ἐξακολουθοῦσι φλυαροῦντες ἐντὸς τῆς κλίνης καὶ καθ' ὕπνον πολλάκις. Καθ' ὅλου λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος οὐ μόνον σκέπτεται, αἰσθάνεται καὶ συναισθάνεται, ἀλλὰ καὶ κοινοῦναι διὰ τοῦ λόγου μετὰ τῶν ὁμοίων του.

Ἐὰν τὰ συγγράμματα καὶ οἱ λόγοι τῶν μεγάλων ἀνδρῶν συλλεχθέντα ἐσχημάτισαν πλῆθος βιβλίων, πόσον μεγαλότερα δὲν ἤθελον εἶσθαι, ἢ βιβλιοθήκη τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐὰν καὶ ὅλα ὅσα ἐξεφράσθησαν ποῦ ἐν συναστροφῇ ἢ συνδιαλέξει συναθροίζοντο. Τὸν κάλαμον, τὴν μελάνην, τὸ χαρτίον καὶ τὴν γραφὴν βαρύνεται τις, ἐνῶ διὰ μιᾶς συνομιλίας εὐκολώτερον κατορθοῖ τις τὴν σιωπὴν, διὰ τοῦτο καὶ ὅταν ἔχωμεν τι ἐν τῇ καρδίᾳ, προσωπικὴν συνέντευξιν ζητοῦμεν. Ἐνῶ συγγραφομεν περὶ ἐνὸς ἀντικειμένου, δυνάμεθα πρὸς ἀμοιβαίαν ἡμῶν εὐχαρίστησιν περὶ ἑκατὸν διαφορῶν πραγμάτων νὰ συνδιαλεχθῶμεν. Ὅθεν διὰ πάντα οἰασθήποτε κοινωνικῆς τάξεως ἄνθρωπον, ἢ θεωρίαν καὶ ἢ τέχνην τοῦ συνδιαλέγεσθαι δηλ. τὸ ἀπάνθισμα κανόνων περὶ τοῦ πῶς πρέπει νὰ λαλή τις πρὸς ἀνθρώπους, πῶς πρέπει νὰ ἀκούῃ καὶ νὰ ἀπαντᾷ, καὶ πῶς ἐκ τῶν συζητούμενων σκόπιμόν τι ἐξαγάγῃ εἶναι ἀναμφιλεκτῶς λίαν σπουδαία. Τῶν κανόνων αὐτῶν ἔχει ἀνάγκη ὅχι μόνον ἀνὴρ διπλωματικὸς, ἀλλὰ καὶ ὁ ἰατρὸς [ἐν ταῖς σχέσεσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς, ὁ πνευματικὸς ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτοῦ, ὁ δικαστὴς ἐν ταῖς ἀνακρίσεσιν τῶν διαδικασίμων, ὁ ἔμπορος ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ

καὶ αὐτὸς ἐτι ὁ νέος χρεωτῆς, ὁ ὁποῖος ζητεῖ ἐν τῷ χαρῷ νὰ ἀρέσῃ εἰς τὴν ὠραίαν συγχαρῆτριαν· ἐπιτηδεῖως συναναστρεφόμενοι ἀποφεύγομεν πολλὰ σκάνδαλα τοῦ καθημερινοῦ βίου, συνετῶς δὲ συμπεριφερόμενοι ἀφ' ἐνὸς μὲν εὐτυχοῦμεν εἰς τὰς ἐργασίας, ἐπικρατεῖ δ' ἀφ' ἑτέρου ἡ εἰρήνη μετὰ τῶν ἀτόμων καὶ λαῶν, παρηγορία δὲ καὶ χαρὰ ἐν πᾶσι διακέχεται. Συντόμως εἰπεῖν τὸ θέμα δι' ἕκαστον εἶναι σπουδαῖον, καὶ ἐὰν ἠθέλωμεν αὐτὸ κατ' ἕκτασιν νὰ πραγματευθῶμεν βιβλίον ὀλόκληρον ἔπρεπε νὰ συγγράψωμεν, διὰ τοῦτο ἀρροθιγῶς πῶς τὰ δέοντα θὰ γράψωμεν.

I.

Παρρησία Πνεύματος.

Ἡ παρρησία τοῦ πνεύματος εἶναι εἰς πολλὰς τοῦ βίου περιστάσεις πολὺ ὠφέλιμον προτέρημα καὶ λίαν πολῦτιμον δῶρον· κατ' ἐξοχὴν δὲ χρήσιμος, εὐάρεστος καὶ σχεδὸν ἀναπόφευκτος ἐν ταῖς συναστροφαῖς καὶ συνεντεύξεσι μετὰ τῶν ἄλλων. Καθὼς ἐν τῷ βίῳ καθόλου οὕτω καὶ ἐν συναστροφαῖς πάντοτε νέον τι ἢ ἀπροσδόκητον παρουσιάζεται, οὐδέποτε δὲ ἡ σπανίως γνωρίζομεν τὸ θέμα τῆς συναστροφῆς, πᾶσα φράσις καὶ πᾶν ζήτημα ῥίπτεται ἐν τῷ μέσῳ ἡμῶν ἀνεπίστως, διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ παρέρχεται χρόνος διὰ νὰ δίδωμεν τὴν ἀπάντησιν ἢ ἀπάντησις πρέπει νὰ ἦναι ταχεῖα· τὸ ἐξοχόν ἢ ἐμβριθὲς πνεῦμα ἐλάχιστα ὠφελεῖ, ὅταν δὲ ἦναι ταχὺ εἰς τὴν σύλληψιν τῶν ἰδεῶν ἢ ὅταν ἐκφέρῃ καλόν τι, ἀφοῦ ἤδη τὸ πολυάσχολον βεῦμα τῆς συνδιαλέξεως ἐτρέπη εἰς ἄλλα ἀντικείμενα.

Ἐν τῷ μέσῳ τῆς διαμάχης ἢ τῶν κομφῶν ερωτῶν τῶν συνδιαλεγόμενων, πρέπει νὰ ἔχωμεν τὰ βέλη ἀνά χειρας. Ἐπιτυχῆς ἀστεισμός θέλει θεωρηθῆ εὐτυχῆς, αἱ δὲ ὠφέλιμοι γνώσεις ἀνωφελεῖς καὶ ἄκαίροι ὅταν δὲν λεχθῶσιν ἐν καταλλήλῳ περιστάσει· εἶναι ταῦτόν ὡσεὶ ἐὰν τις δὲν σφυρηλατῇ τὸν σίδηρον ὅταν ἦναι πεπυρακτωμένος.

Ἐν τῇ συναστροφῇ μόνον οἱ ἐξυπνοὶ καὶ ταχεῖς εἰς τὰς ἰδέας γνωρίζουσι καὶ τὰς διατυπώσεις, οἱ ὄνειροπόλοι, ἀφηρημένοι καὶ ἀποπληνημένοι, ὅσον πλοῦτον ἰδεῶν καὶ ἂν ἔχωσιν, εἶναι φορτία ἄχρηστα· ὀλίγα χρήματα ἀλλὰ πρόχειρα κατορθοῦσι περισσότερα παρά πλοῦτος πολὺς κερυμμένος ἐντὸς ὑπογείων.

Ὁ βραδέως κατανοῶν τὰς ἰδέας ἡμῶν καὶ ὁ ἀνεπιτηδεῖος ἐν τῇ ἐκθέσει τῶν ἰδεῶν του ἀπόλλυσι ὅχι μόνον πᾶσαν εὐκαιρίαν ἐνεργείας, ἀλλὰ παίζει πρὸς κατασχύνην ἑαυτοῦ καὶ πρὸς δυσάρεσκίαν τῶν ἄλλων, παιγνίδιον ἀδέξιον δυνάμενον νὰ φέρῃ πρόσκομμα εἰς τὸ ταχὺ βεῦμα τῆς συνδιαλέξεως, ὑφ' ἧς ὅμως παρασύρηται ἀκουσίως.

Συνήθως λαλοῦμεν περὶ παρρησίας πνεύματος·

ἄλλα τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ, καὶ περὶ καρδίας καὶ τῶν αἰσθημάτων μας. Παρησία αἰσθημάτων κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ὀλοσχερῆ ἔλλειψιν.

Ὅθεν ὑπάρχει μεγίστη διαφορὰ, κατὰ τὸν βαθμὸν ἐπὶ τοῦ ἐν ἀκαρεῖ συναισθάνεσθαι καὶ συμπάσχει μετὰ τῶν ἄλλων. Οὕτω ὑπάρχουσι ψυχαὶ εὐαίσθητοι καὶ ταχέως συγκινούμεναι, ψυχὰς αἰδούσας, ὡς λέγουσι ἀμέσως *πιάουνη φωτιά*· ἄλλαι πάλιν νωθῶς κινούμεναι ἢ δυσκόλως θερμαινόμεναι τῶν ὁποίων οἱ σφυγμοὶ ἰσχυροὶ μὲν ἀλλὰ λίαν βραδεῖς εἶναι.

Πᾶς μὲ παρησίαν αἰσθημάτων πεπροικισμένος εἶναι διὰ τὴν συναναστροφὴν, κοινωνίαν καὶ συνδιάλεξιν λίαν ἀγαπητὸς, ἐπειδὴ εὐχαριστεῖται, γελᾷ, ἐπαινεῖ, ἀνασταίνει μὲ ἡμᾶς ταχέως καὶ εἰς τὴν πρέπουσαν στιγμὴν.

Ἐπειτα συνέχεια.

Ἐκ τῶν σπουδαίων περιηγήσεων τοῦ πλοιάρχου Βύρτωνος (Παρισιῶν 1872) μεταφερόμεν εἰς τὰς στήλας ἡμῶν τὸ Δ'. κεφάλαιον, κατὰ μετάφρασιν τῆς κ. Σ. Γ. Μ.

Ο ΤΑΦΟΣ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ.

Ἡ εἰς τὸ τέμενος τοῦ προφήτου ἀπέλευσις δὲν εἶνε ὑποχρεωτική. — Περιστεύλια τοῦ τεμένου. — Οἱ σταθμοί. — Ὁ Κῆπος. — Τὸ Δωματίον. — Οἱ ἐν αὐτῷ τάφοι καὶ ὁ πράσινος αὐτοῦ θόλος. — Ὁ Ἰησοῦς. — Τί ἐστιν ἐλεημοσύνη. — Κῆπος τῆς ἀγίας Φατμᾶς. — Τὸ φρέαρ τοῦ προφήτου, ἡγοῦν τὸ Ζεμζέμ. — Ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ φαίνεται ὅτι εἶνε κενός.

Τελέσαντες τὸν πρῶτον καθαρμὸν καὶ λευκὰ ἐνδυθέντες, ὡς ὁ προφήτης ἐπιθυμεῖ, ἀνεχωρήσαμεν διὰ τὴν ἀγίαν ἐπίσκεψιν. Ὁ Cheik Hamid, ἔνεκεν τῆς ποδαλγίας μου, μοὶ προσήνεγκεν ὄνον. Οὗτος ἦν ἐκδαρμένος τὴν βράχιν, χωλός, στερούμενος τοῦ ἐτέρου τῶν ὠτων καὶ ἀναλόγως σεσαγμένος. Καὶ ὅμως οὕτως ἔχοντας, ἔπρεπε νὰ ἐπιβῶ αὐτοῦ. Βεδουῖνοι τινὲς μ' ἐξέλαβον Ὀθωμανόν, ἐξ ἅπαντος ἀγνοοῦντα τὴν Ἀραβικὴν, διότι ἤκουσα αὐτοὺς κραυγάζοντας. « Γιατὶ διάβολο νὰ ἡμεθα δοῦλοι αὐτῶν τῶν γαϊδουροκαβαλλαρῶν; »

Ὁ ναὸς τοῦ Προφήτου, πρὸς ὃν ἐπορευόμεθα, εἶνε ἐν τῶν δύο τεμενῶν τῶν Πιστῶν καὶ τὸ δευτέρον τῶν τριῶν ἐν τῷ κόσμῳ σεπτῶν προσκυνημάτων· τὰ δύο ἄλλα εἶνε τὸ ἐν Μέκκα τέμενος, ἢ περὶ οὗ παραδόσις φθάνει μέχρις Ἀβραάμ καὶ τὸ ἐν Ἱερουσαλὴμ τέμενος Aksa, ὅπερ ὑπομιμνήσκει τὸν ναὸν τοῦ Σολομῶντος. Καθῆκον τοῦ προσκυνητοῦ, κατὰ τὴν ἐν Μεδίνη διαμονὴν του, εἶνε νὰ προσεύχεται πεντάκις τῆς ἡμέρας ἐν τῷ τεμένει καὶ νὰ διέρχεται τὴν ἡμέραν ἀναγιγνώσκων τὸ Κοράνιον, καὶ, ἂν δύναται, καὶ αὐτὴν τὴν νύκτα, ἐν μέσῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ προσευχῇ.

Ἡ εἰς τὸ τέμενος τοῦ Προφήτου ἀπέλευσις διαφέρει τῆς εἰς Μέκκαν ὁδοπορίας· διότι αὕτη μὲν διατάσσεται ὑπὸ τοῦ Κορανίου καὶ εἶνε ὑποχρεωτική, ἀπαξ τοῦλάχιστον ἐν τῷ βίῳ παντός Μουσουλμάνου, ἐκεῖνη δὲ εἶνε πράξις θεάρεστος μὲν, ἀλλὰ προαιρετική.

Ἐν τούτοις τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἰδίως ἐν Ἀνατολῇ, ἀγαπᾷ τὰς ὑπερβολὰς. Ἄλλ' ἂν ἡ ὁρθόδοξος Σχολὴ τοῦ El Mélik νομίζει ὡς ἀνωτέραν τῆς Μέκκας τὴν Μεδίνην, ἔνεκα τῆς ὑπὸ τοῦ τάφου τοῦ Μωάμεθ ἀποκτηθείσης ἀγιότητος καὶ τῶν ἐκ τούτου ἀπορρευοσῶν θρησκευτικῶν χαρίτων, ἀφ' ἐτέρου ὅμως οἱ Βουαβίται, ἀπαρνούμενοι τὴν κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως μεσιτείαν τοῦ Προφήτου καὶ νομίζοντες ἀνάξιον προσοχῆς τὸν τάφον ἀπλοῦ θνητοῦ καὶ κατὰ βάθος ἀποστρεφόμενοι τὰς ὑπὸ τινος εὐλαβῶν ἀπονεμομένας αὐτῷ εἰδωλολατρικὰς τιμὰς, ἤρπασαν μετὰ ἱεροσύλου βίας τὸ μνημεῖον τοῦτο καὶ ἀπηγόρευσαν τοῖς μακρὰν οἰκοῦσι θνητοῖς νὰ ἔρχωνται εἰς Μεδίνην. Ἐν συντόμῳ ἡ κοινὴ γνώμη παραδέχεται μὲν τὴν ὑπεράνω τοῦ σύμπαντος ὑπεροχὴν τοῦ ἐν Μέκκα ναοῦ τοῦ Θεοῦ, κηρύττει ὅμως ὅτι, ἐξαιρέσει τοῦ ναοῦ τούτου, ἡ Μεδίνα εἶνε σεπτοτέρα πάντων τῶν τῆς Μέκκας μερῶν, ἐπομένως δὲ καὶ τῆς γῆς ὅλης.

Ἀφοῦ διήλθομεν πλείστας βορβορώδεις ὁδοὺς, διότι ἀφθόνως τὴν προτεραίαν εἶχον βρέξει αὐτάς, ἐφθάσαμεν πρὸ τινος τῶν θυρῶν τοῦ τεμένου. Τὰ περίχωρα τῆς Μεδίνης, ὡς τὰ τῆς Μέκκας, εἶνε πεφραγμένα ὑπ' εὐτελῶν οἰκημάτων, πλείστα μὲν τῶν ὁποίων στηρίζονται εἰς τὸν ἱερὸν περίβολον, ἕτερα δὲ χωρίζονται ἀπ' αὐτοῦ διὰ στενοῦ δρομίσκου. Τὸ τέμενος τοῦτο δὲν ἔχει γραφικὴν πρόσοψιν· ὥστε, ὡς οἰκοδόμημα, στερεῖται ὡραιότητος καὶ μεγαλοπρεπείας. Ἀφοῦ εἰσῆλθομεν διὰ τῆς θύρας τῆς Ἀφέσεως, πρὸς ἣν ἀνέρχονται διὰ πενταβάθμου κλιμακῶν, ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ μυσαρᾷ καὶ θεατρικῇ θεᾷ μέρους, τοσοῦτον τιμωμένου παρ' ἅπαντος τοῦ Ἰσλαμισμού.¹

Ὅσον παρετήρουν αὐτό, τοσοῦτο μοὶ ἐφαίνετο ὡς μουσεῖον δευτέρας τάξεως, ὡς ἀποθήκη παλαιῶν ἐνδυμάτων, πλήρης ἀναρμόστων κοσμημάτων καὶ κεκαλλωπισμένον διὰ μεγαλοπρεπείας, εὐτέλειαν ἀποπνεύσεως.

Τὸ τέμενος τοῦ προφήτου σχηματίζει παραλληλόγραμμον ἑκατὸν εἴκοσι μέτρων καὶ τεσσαράκοντα ἑκατοστῶν μήκους ἐπὶ διακοσίων μέτρων πλάτους, τοῦ ὁποίου αἱ μείζονες πλευραὶ διήκουσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Τὸ τέμενος τοῦτο, ὡς καὶ

1. Εἶναι περιέργον πῶς τολμᾷ νὰ εἴπῃ ταῦτα ὁ ἰδιότροπος Ἀγγλος περιηγητὴς, ἀφοῦ εἶναι βέβαιον ὅτι σύμπας ὁ Μωαμεθανικὸς κόσμος, κατ' ἐξοχὴν τιμᾷ καὶ κατακοσμεῖ τὰς ἱερὰς αὐτοῦ πόλεις.

Σ. Τ. Δ.

τῶν ἄλλων τὰ πλείστα, εἶνε ἄστεγον, ἔχον ἐν τῷ κέντρῳ εὐρεῖαν αὐλήν, ἀμμόδη καὶ ὑπὸ περιστυλίου δριζομένην· τούτου τοῦ περιστυλίου τὰ πολυάριθμα ὑποστυλώματα δεικνύουσιν αὐτὸ ὁμοίον πρὸς κιονοστοιχίαν Ἰταλικοῦ μοναστηρίου.

Τὰ μεταξὺ τῶν κίωνων διαστήματα, κλίτοι ὄντα εὐθύγραμμα, ἔχουσιν ὑπεράνω θολίσκους σχήματος κωνοειδοῦς, ὅπως τὰ ἐν Ἰσπανίᾳ. Αἱ στοαὶ διακροῦνται εἰς τέσσαρα μέρη διὰ στενῶν διαδρόμων, κεχαραγμένων ἐν τῷ λιθοστρώτῳ εἰς βάθος τριῶν ἢ τεσσάρων βαθμίδων. Καθ' ὅλον τὸ μήκος τῆς ἀρκτικῆς πλευρᾶς εὐρίσκεται ἡ στοὰ τοῦ Abdoul Medjid, ἀρξαμένη μὲν πρὸ 23 ἐτῶν, μένουσα δ' εἰς ἐτὶ ἀτελής. Κατὰ μήκος τοῦ δυτικῆς τοίχου ἐκτείνεται ἡ κιονοστοιχία τῆς θύρας τῆς Ἀφέσεως, ἢ ἀντιμετωπίζει ἡ θύρα τῶν Γυναικῶν. Τέλος στοὰ, τρεῖς σχεδὸν βαθυτέρα τῶν ἄλλων, κατέχει τὸν μεσημβρινὸν τοῖχον καὶ κλειεῖται Κῆπος, διότι περικλείει τὸ γήπεδον, ἐνθα ἦν ὁ κῆπος τοῦ Προφήτου· μόνον τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ περιέχει ὅ,τι σεπτὸν ἐν τῇ ὅλῃ οἰκοδομῇ. Τὰ τέσσαρα ἐκεῖνα ὑποστυλῖα, ἀψιδοειδῆ πρὸς τὰ ἔξω, ἔσωθεν ὑποδοκάζονται ὑπὸ κιονοστοιχιῶν, διαφόρων τότε σχῆμα καὶ τὴν ὕλην, τῶν μὲν ὄντων ἐκ πορφυρίτου, τῶν δ' ἐκ τιτάνου. Ἡ νότιος κιονοστοιχία, ἐνθα εὐρίσκεται ἡ ἱερὰ αἴθουσα, καλύπτεται ὑπὸ μωσαϊκοῦ καὶ ὠραίων λευκομαρμάρων πλακῶν· τὰς πλάκας ταύτας καλύπτουσι, κατὰ διαλείμματα, ἀδραὶ ψίαθοι, ἐφ' ὧν ἐλτείνονται ἀκάθαρτοι τάπητες, καταφθαρέντες ὑπὸ τοῦς πόδας τῶν Πιστῶν.

Ἐν τῷ τεμένει τούτῳ, ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς εἰσέρχονται διὰ τοῦ δεξιοῦ ποδός, ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ Χαιρετισμοῦ, τῆς ἀνοιγομένης ἐν τῇ νοτιοδυτικῇ γωνίᾳ τοῦ οἰκοδομήματος· διέρχονται τὸν Κῆπον, στρέφονται πρὸς τὸν μεσημβρινὸν τοῖχον, ἐπειτα διατρέχουσι τὸν ἀνατολικόν, μέχρι τῆς θύρας τοῦ Γαβριὴλ καὶ ἐπαναστρέφουσι ἐπὶ τὰ ἴδια βήματα, παρακάμπτοντες τὸ δωμάτιον τοῦ Προφήτου, ἵνα καταλήξωσιν εἰς τὸν κῆπον παρὰ τὴν βᾶσιν τῆς κιονοστοιχίας τῶν Φυγάδων. Ταῦτα πάντα γίνονται μετὰ κατανύξεως βαθυτάτης, ἐν ἀδιακόπῳ προσευχῇ καὶ μάλιστα ἐν δώδεκα τόποις ὑπερτέροις τῶν ἄλλων¹.

1 Οἱ τόποι οὗτοι εἶνε, ἐν μὲν τῷ μεσημβρινῷ τοίχῳ τοῦ δωματίου, ἐν ᾧ ἀπέθανεν ὁ Μωάμεθ, τὸ Παράθυρον τοῦ Προφήτου, τὸ Παράθυρον τοῦ Ἀβουέκερ, τὸ Παράθυρον τοῦ Ὁμάρ καὶ ἡ θύρα τοῦ τῆς εἰσοδοῦ κηκλιδωμάτος· ἐν δὲ τῷ ἀνατολικῷ τοίχῳ τοῦ αὐτοῦ δωματίου, ἡ θύρα τῆς ἀγίας Φατμᾶς καὶ ἡ ἀρκτική τοῦ τοίχου γωνία· ἐν δὲ τῷ ἀνατολικῷ τοίχῳ τοῦ τεμένου, ἡ Πύλη τῆς Ἀφέσεως, ὁ τόπος εἰς ὃν καθήρχετο ὁ Ἄγγελος Γαβριὴλ, ἢ παρὰ τὸν μιναρὸν Ῥουζιγίᾳ γωνία. Δεύτερος κατὰ τὴν ἐπιστροφὴν σταθμός, ἀπέναντι τοῦ παραθύρου τοῦ Προφήτου, εἶνε ὁ σηκὸς τοῦ Ὁσμάν, ἐπὶ τοῦ μεσημβρινοῦ τοίχου τοῦ τεμένου καὶ,

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ.

Τὸ μέρος, ὅπερ κυρίως ὀνομάζουσι Κῆπον, ἂν καὶ εἶνε τὸ μᾶλλον κεκαλλωπισμένον τοῦ τεμένου, ὀλίγων ἐπαίνων εἶνε ἄξιον. Ἐχει εἴκοσι τεσσάρων μέτρων καὶ τριάκοντα δύο ἑκατοστῶν μήκος καὶ εἶνε θεατρικῶς κεκοσμημένον, ἵνα φαίνεται ὅτι εἶνε κῆπος. Οἱ τάπητες τοῦ παριστάνουσιν ἄνηθ' τὰ μεσοστυλῖα εἶνε κεκαλυμμένα διὰ κεράμων στιλπνοπρασίων καὶ κοσμοῦνται, εἰς ὕψος ἀνθρώπου, ἐξ ἀρχαυρογνημάτων, παριστανόντων φυτὰ ζωηρὰ καὶ παρὰ φύσιν. Τὰ μάλιστα δὲ συμφωνοῦσι πρὸς τὴν διακόσμησιν ταύτην ὠραῖοι λυχνοστάται, μετὰ βραχιόνων, ἐν ἐξειργασμένῳ κρυστάλλῳ, πωληθέντες, ἂν δὲν ἀπατώμαι, ἐν τινι τοῦ Λονδίνου καταστήματι πρὸς τὸν μακαρίτην πασσᾶν τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ἐδώρησεν αὐτοὺς εἰς τὸ τέμενος. Οὐδὲν ἕτερον ἐθαύμασα ἐκεῖ, ἢ τὸ ποικιλόστικτον φῶς, τὸ διερχόμενον διὰ τῶν πολυχρῶν ὑάλων, ἃς ὁ Σουλτάνος, τῆς Αἰγύπτου, Kaïd Bey, ἔθηκεν ἐν τῷ μεσημβρινῷ τοίχῳ. Ὁ Κῆπος οὗτος τελευτᾷ, πρὸς ἀνατολὰς, εἰς τὸ κηκλιδωτὸν τοῦ Δωματίου· τὸ κηκλιδωτὸν τοῦτο εἶναι μεγαλοπρεπὲς τεχνητὸν δικτύωμα, ἐκ κεχρυσωμένου χαλκοῦ, φαίνονμενον γραφικώτερον ἐγγύθεν μᾶλλον ἢ πόρρωθεν, διότι ὁμοιάζει πρὸς κλωθὸν γιγαντώδους πτηνοῦ· ἀλλὰ τὴν νύκτα ὁ ὀφθαλμὸς θαμβοῦται πρὸ τῶν πολυελαίων, τῶν ὑπερμεγέθων λαμπάδων καὶ τῶν ἐλαχίστων ἀκόμη λυχνίων· τὸ φῶς τοῦτο πίπτει ἐπὶ τῶν εορτασίμων φορεμάτων τῶν ἀπειραρίθμων προσκυνητῶν, παρισταμένων ὀπισθεν τῶν ἐδρῶν τῶν πλουσιωτέρων καὶ εὐγενεστέρων τῆς πόλεως ἀνθρώπων. Οὕτως ἔχον τὸ λαμπρὸν ἐκεῖνο πλήθος, ἀπαλάσσειται πάσης ἐπικρίσεως. Ἐν τούτοις καὶ κατ' αὐτὴν τὴν νυκτερινὴν τελετὴν πρέπει νὰ ἐμφορεῖται ὅλος ἀνατολικῆς φαντασίας, ἵνα πιστεύσῃς ὅτι ὁ κῆπος ἐκεῖνος εἶναι κῆπος ἀληθῆς.

Τὸ Δωμάτιον κατακλήθη ὑπὸ τῆς Αἰέχα· πρὸς τὴν νοτιοανατολικὴν γωνίαν τῆς οἰκοδομῆς, τὸ δωμάτιον τοῦτο εἶνε ἀκανόνιστον τετράγωνον, δεκάεξ μέτρων καὶ ἐξήκοντα ἐπτὰ ἑκατοστῶν, χωριζόμενον ἀφ' ὅλων τῶν τοίχων τοῦ τεμένου διὰ διαδρόμου, εὖρος ἔχοντος πρὸς νότον μὲν 7 μέτρων, πρὸς ἀνατολὰς δ' 6 μόνον μέτρων. Ἐντὸς αὐτοῦ, λέγεται, ὑπάρχουσι τρεῖς τάφοι, ἀντιμετωπίζοντες πρὸς νότον καὶ περικυκλούμενοι, κατὰ τινὰς μὲν ἐκ λιθίνων τοίχων, ἄνευ ἀνοίγματος, κατ' ἄλλους δὲ ὑπὸ φραγμοῦ ξυλίνου. Πυκνὸν δὲ παραπέτασμα κρύπτει αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ θεατοῦ.

Ἐπερᾶνω τοῦ δωματίου ὑψοῦται πράσινος θόλος, οὗ ἔξωθεν ὑπέρεκειται μεγάλη κεχρυσωμένη ἡμισέληνος, πολλὰς ἠθροισμένας σφαίρας ἔχουσα κάτωθεν αὐτῆς. Ἡ γόνιμος τῶν Μουσουλμάνων

ἐν τῷ Κῆπῳ, ἡ κιονοστοιχία τῶν Φυγάδων, ἐνθα περατοῦται ἡ σειρά τῶν σταθμῶν.

J. B.

14

φαντασία, πλάττει ότι επικαθήται του κοσμηματος τούτου στήλη ουρανίου φωτός, ὅπερ οἱ προσκυνηταὶ παρατηροῦσι τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς εἰς Μεδίαν ἀφίξεώς των. Πλὴν, ψεῦ! μόνον οἱ ἄγιοι ἄνδρες, ὧν αἱ ὕλικαι αἰσθήσεις εἶνε τόσον διαπεραστικαί, ὅσον καὶ ἡ ὀπτασία πνευματικῆ, ἔχουσι τὸ προνόμιον νὰ θεῶνται τὴν ποιητικὴν ταύτην αἴγλην.

Ἐποῦ ἐπερατώσαμεν τὴν προσκύνησιν ἡμῶν, ὁ **Chéik Hamid** μοὶ ἐπέτρεψε νὰ πλησιάσω ἐν τῶν μικρῶν τοῦ *Δωμάτιου* παραθύρων, τὸ ὀνομαζόμενον παράθυρον τοῦ Προφήτου· ἀλλ' αἱ πράξεις μου κατεσκοπεύθησαν μετὰ προσοχῆς, διότι σχεῖται κατώρθωσαν νὰ μιάνωσι τοὺς τάφους τοῦ Ἄβου-βεκίρ καὶ Ὁμάρ, ῥίψαντες, διὰ τοῦ ἀνοίγματος, ψευδῆ σάλια, ὠρισμένα ὡς δῶρα τῷ τάφῳ.

Μετὰ τινῶν στιγμῶν προσπαθείας, διέκρινον παραπέτασμα, φέρον τρεῖς ἐπιγραφὰς ἐν μεγάλοις χρυσοῖς γράμμασιν, ἀγγελλούσας τῷ ἀναγνώστῃ ὅτι ἔσω κοιμᾶται ὁ προφήτης τοῦ Θεοῦ καὶ οἱ δύο πρῶτοι καλίφαι. Ἡ ἀληθὴς θέσις τοῦ τάφου τοῦ Μωάμεθ διακρίνεται ἰδίᾳ ἐκ μεγάλου μαργαριτί-νου κομβολογίου καὶ ἐξ ἰδιαιτέρου κοσμηματος, γνωστοῦ τῷ ὀνόματι ὁ *Ἀστερισμὸς τῶν Μαργαριτῶν* καὶ προσκεκολλημένου ἐπὶ τοῦ παραπέτα-σματος εἰς ὕψος σχεδὸν μέτρον.

Ὁ ὄχλος ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε τὸ κόσμημα τῶν κοσμημάτων τοῦ Παραδείσου· ὡς πρὸς ἐμέ, μοὶ ἐφάνη ὡς ἐπίπωμα φιάλης. Πράγματι δὲ ἐν καιρῷ ἡμέρας, ὁ ὀφθαλμὸς οὐδὲν βλέπει τὸ ἀξιοπαρα-τήρητον· ἀλλ' ἴσως τὴν νύκτα, ὅποτε οἱ ἐν τῷ δια-δρόμῳ τούτῳ κρεμάμενοι λύχνοι πέμπουσιν ἀμυ-δρὸν φῶς ἐπὶ τοῦ ἐκ μωσαϊκοῦ καὶ μαρμάρου ἐκεί-νου ἐδάφους καὶ φωτίζουσι τὰς ἐπιγραφὰς τῶν ὀγ-κωδῶν περιπετασμάτων, τὸ θέαμα δύναται νὰ εἶ-νε διάφορον.

Κατὰ δημώδη παράδοσιν, ὁ περιβολὸς οὗτος ἔ-χει μίαν καὶ μόνην θέσιν διὰ τάφον, προωρισμέ-νον τῷ Ἰησοῦ, τῷ υἱῷ τῆς Μαρίας, μετὰ τὴν δευ-τέραν αὐτοῦ ἐνανθρώπησιν¹.

Δυστυχῶς δι' ἐμέ, ὁ νεαρὸς Μωχαμέτης ἐφόρει μεγάλην κεντητὴν ἐσθῆτα· ὅθεν, μόλις ἐτελέσαμεν τὰς ἐν τῷ τεμένει εὐχὰς μας καὶ ἰδοὺ οἱ ἀγάδες, ἡ εὐνοῦχοι τοῦ τεμένους συνηθοίθησαν ἐν τῷ Κή-πῳ, ἀπευθύνοντές μοι τὰς συγχαρητήριους προσρή-σεις των. « Εὐλογημένη ἡ ἐπίσκεψίς σου! » ἔλεγον, αἰτοῦντες ἐλεημοσύνην. Μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ κομί-ζων τὸ ὕδωρ τοῦ Ζεμζέμ, ἡ φρέατος τοῦ Προφή-του, ὅστις μοὶ προσήνεγκεν ἀγγεῖον, πλήρες ὕδα-

τος, ἀρυσθέντος ἐκ τῆς ἱεράς πηγῆς· μετ' αὐτὸν δ' ἐκύκλωσάν με διάφοροι ἐπαῖται, οἱ πρῶτοι, οἱ εὐει-δεῖς, οἱ γραφικοί, ἅμα δὲ καὶ ὀργίλοι, οἱ ταραχο-ποιοὶ, οἱ προπετεῖς καὶ ἀπεχθεῖς, οἱ ἀνάπηροι καὶ ἀσθενεῖς. Ἐν ἀγνοίᾳ μου, οἱ σύντροφοί μου μ' ἐσύ-στησαν ὡς ἄνδρα σπουδαῖον, διὸ ἠναγκαζόμην νὰ πληρώσω τὴν ἀπονεμομένην μοι τιμὴν. Ὁ λαμπρο-ενδεδυμένος Μωχαμέτης, ἐπιτετραμμένος τὴν δια-νομήν τῶν ἐλεῶν μου, ὑπερήφανεύθη ὀλίγον διὰ τὴν ἐλευθεριότητά του· κατὰ τὴν πρώτην ταύτην ἐπι-σκεψίν ἐδαπάνησα εἴκοσι πέντε φράγκα, τὸ διπλά-σιον ἐκείνου, ὅπερ προϋτιθέμην νὰ δαπανήσω καὶ ποτέ, κατὰ τὰς ἐπιλοίπους ἐπισκέψεις μου, δὲν ἠ-δυνήθη ν' ἀπαλλαγῶ πρότερον, πρὶν ἢ πληρώσω δώδεκα ἕως δεκατρία φράγκα.

Τὸ μόνον τέτροπον τὴν ὕρασιν, ἐν τῇ ἀστέγῳ καὶ ἀμυώδει ἀύλῃ, εἶνε τετράγωνον γῆς, καλῶς ἀρ-δευόμενον καὶ ὑπὸ ξυλίνου περιβαλλόμενον κιγκλι-δωτοῦ· τὸ τετράγωνον τοῦτο καλεῖται *Κήπος τῆς ἁγίας Φατμᾶς*.

Δωδεκάς φοινίκων βλαστάνει ἐκεῖ, ὧν οἱ καρποὶ στέλλονται ὑπὸ τῶν εὐνοῦχων δῶρα τῷ Σουλτάνῳ καὶ τοῖς προὔχοσι τοῦ Ἰσλαμισμού. Ὁ ὄχλος ὑ-περτιμᾷ τοὺς φοίνικας· ἀλλ' οἱ οὐλεμάδες φαίνον-ται ἥμιστα ἀναγνωρίζοντες τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Πλεῖστα τεμένῃ καὶ σὺν τοῖς ἄλλοις τὸ τοῦ Καί-ρου, ἔχουσι τοιοῦτους κήπους.

Πρὸς τὴν νοτιοανατολικὴν γωνίαν τοῦ περιβό-λου τούτου, εἶνε ἐκτισμένον τὸ Ζεμζέμ, ἡ φρέαρ τοῦ Προφήτου ἐρειδόμενον ἐπὶ ξυλίνων στύλων. Τινὲς μὲν λέγουσιν ὅτι τὸ ὕδωρ εἶνε ἀλμυρὸν, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι βεβαιοῦσι τὴν ἐξαιρετικὴν αὐτοῦ ποιό-τητα, ἣν ἀποδίδουσιν εἴτε εἰς ὑπόγειον συγκοινω-νίαν μετὰ τοῦ Ζεμζέμ τῆς Μέκκας, εἴτε διότι πη-γάζει κατ' εὐθείαν ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Μωάμεθ.

Μεταξὺ τοῦ φρέατος τούτου καὶ τῆς στοᾶς τῆς *Θύρας τῶν γυναικῶν*, ἐν τῇ πρῶτῃ καὶ ἐσπερινῇ ἀναψυχῇ, περιφέρονται οἱ ὄμιλοι τῶν τε καθηγη-τῶν καὶ τῶν μαθητῶν. Ὀλίγον νοτιώτερον, ὑπάρ-χει κινήτων περίπηγμα, ἐκ πρασινοχρόου ξύλου, ἔχον σχεδὸν μέτρον ὕψος καὶ χωρίζον ἀπὸ τοῦ πλήθους τὸν ἱμάμην, ὁσάκις προσεύχεται.

Ἦδη ἐπήρχετο νύξ, ἐνῶ ἐπερατοῦμεν τὴν περι-στροφὴν ἡμῶν. Ἀφήκαμεν τὸ τέμενος, φροντίσαν-τες νὰ ἐξέλθωμεν διὰ τοῦ ἀριστεροῦ ποδὸς καὶ νὰ μὴ ἐπανέλθωμεν ἐπὶ τὰ ἴδια βήματα, ὡς διακε-λεύεται τὸ «Sunna», ἦτοι αἱ τῷ Προφήτῃ ἀπο-διδόμενα παραδόσεις.

Ὁ **El Samanhadi**, ὁ περὶ τὰ τοιαῦτα πάν-των ἀρμοδιώτατος οὐλεμάς, περιγράφει ποῦ τὸ φέρετρον τοῦ Προφήτου· ἄλλως τε δέ, αὐταῖς λέ-ξεσι λέγει ὅτι, εἰσελθὼν εἰς τὸ *Δωμάτιον*, ὅτε ὁ τῆς Αἰγύπτου Σουλτάνος **Kaid-Bey**, ἐπεσευάζ-ζεν αὐτό, εἶδε μὲν τρεῖς βαθεῖς λάκκους, οὐδὲν ὅ-μως τύμβου ἔχους.

Ἄν οὕτως ἔχη, ἡ τὸ λείψανον τοῦ Προφήτου, μεθ' ὅλην τὴν δεσποδαιμονίαν τῶν Μουσουλμάνων, ἦτο τότε μὲν κερωσμένον ἐν τῇ γῇ, κρᾶγμα δυ-νατώτατον μετ' ἐνταφιασμὸν 900 ἐτῶν, ἢ, ὅπερ ἐπίσης εἶνε δυνατόν, οἱ σχισματικοὶ εἶχον ὑπεξαι-ρέσει αὐτό, ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας αὐτὸ διαφυλάξαν-τες.

Ἐν περιλήψει, ἀμφιβάλλω, μεθ' ὅλην τὴν γενι-κὴν πίστιν τοῦ Ἰσλαμισμού, ὅτι τὰ θνητὰ λείψα-να τοῦ Μωάμεθ σώζονται ἔτι ἐν τῷ τεμένει τῆς Μεδίνης.

Φίλε διευθυντὰ τῆς «Χλωρίδος».

Ἀνέγνων ἐν τῷ τρίτῳ τεύχει τοῦ περιοδικοῦ ὑμῶν μι-κρά τινα περὶ τοῦ δοκτορος Σχλίεμαν· ἀλλ' ὁ κλεινὸς ἀρχαιολόγος ἔγραψεν αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ βιογραφίαν, ἣν καὶ διένειμεν ἐν φυλλαδίῳ πρὸς ὀλίγους τῶν φίλων αὐ-τοῦ. Πέμπων ὑμῖν τὸ τοιοῦτον φυλλάδιον πρὸς ἀναδη-μοσίευσιν, καθὸ σύμφωνον τῷ προγράμματι τῆς «Χλω-ρίδος», ἐκφράζω τὴν πρὸς ὑμᾶς ἐξαιρετικὴν ὑπόληψιν μου.

N. ΔΕΣΤΟΓΝΙΑΝΟΣ.

ΑΥΤΟΒΙΟΓΡΑΦΙΑ ΕΡΡΙΚΟΥ ΣΧΛΙΕΜΑΝΝ.

Ἦνικα δεκαετῆς ὦν, ἔτει α ω λ θ'. ἐν κώμῃ Καλκχόρτῳ τοῦ Μεκλεμβούργου ἐδαρούμην τῷ πατρὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Χριστουγέννων λατι-νιστὶ κακῶς γεγραμμένην ἀφήγησιν τῶν τε κεφα-λαίων συμβάντων τοῦ τρωικοῦ πολέμου καὶ τῶν ἄλλων συμφορῶν τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ Ἀγαμέμνονος, τρικακῶτα οὐκ ἄρ' ἐδόκουν λς' ἐτῆ ὕστερον δημοσίαν συγγραφὴν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ἐκδώσειν καὶ ταῦτα αὐτόπτης ἀγαθῆ τύχῃ γενό-μενος τοῦ τε θεάτρου τοῦ πολέμου ἐκείνου καὶ τῆς πατρίδος τῶν ἠρώων ὧν περ Ὀμηρος πεποίηκε τὰ ὀνόματα εἰς ἅπαντα χρόνον ἀείμνηστα.

Καὶ γὰρ ἅμα λαλεῖν δυναμένῳ ὁ ἐμὸς πατὴρ τὰ μεγάλα τῶν ὀμηρικῶν ἠρώων ἀνδραγαθήματα διηγεῖτό μοι ἀσμένως ἀκούοντι καὶ κατακλυομένῳ καὶ ἐνθουσιῶντι.

Τὰ δὴ πρῶτα τῶν μαθημάτων τοῖς νέοις ἐντυ-πούμενα ἐν τῇ μνήμῃ ἀνεξάλειπτα αὐτοῖς διὰ βίου ἐμμενεῖ. Οὕτω καίπερ εἰμαρτό μοι ἰδ' ἐτῶν γεγο-νότι μαθητὴν γενέσθαι ἐν τῷ ὄψοπωλείῳ τοῦ **E. A.** Ὅλτις ἐν Φυρστειμβέρῳ τοῦ Μεκλεμβούργου, ἀντὶ τοῦ τραπηνᾶί με εἰς τὸ τῶν γραμμάτων στά-διον οὐπερ ἄκραν ἀφιέμην ὅμως διετήρουν αἰετοτε πρὸν τὴν ἀρχαίαν εὐκλειαν τὸν ἐκ νέων ἐμφυῖ μοι πόθον.

Ἐν δὲ τῷ μικρῷ ἐργαστηρίῳ, ἐνθα διέτριψα πέντε καὶ ἡμισυ ἐτῆ, τὸ πρῶτον παρὰ τῷ εἰρη-μένῳ Ὅλτι, ὕστερον δὲ παρὰ τῷ αὐτοῦ διαδόχῳ,

τῷ ἀριστῷ **Θ.** Ὑκστει, ἔργον εἶχον πωλεῖν μαί-νιδας ταριχευτάς, βούτυρον, οἶνόπνευμα, γάλα, ἄλας, μυλωθρεῖν γαιόμηλα τοῦ κατασκευάζειν οἶ-νόπνευμα, σαίρειν τὸ καπηλεῖον καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια· αἰετοτε τοῖς εὐτελεσί καὶ χυδαίοις τῶν ἀνθρώπων ὀμιλῶν διετέλουν. Κατεργαζόμε-νος ἀπὸ τῆς πέμπτης ἐσθινης ὥρας μέχρι τῆς ἐν-τεκάτης ἐσπερινῆς οὐδεμίαν εἶχον ἀνεσεως στιγμὴν ὥστε διδάσκεσθαι.

Διὸ ἐν τάχει ἐπελήσθη καὶ ὦν ὀλίγων ἐν τῇ ἐμῇ παιδίᾳ ἐμεμαθήκειν, ἀλλὰ μηδὲν ἦττον ἐπε-θύμουν διδασθῆναι· οὐποτ' ἄρα τῆς ἐμῆς ἐκπαιδεί-ται μνήμης ἡ ἐσπέρα, ὅτε μεθῶν ἐργάτης μυλω-θροῦ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἡμέτερον ὄψοπωλεῖον· υἱὸς οὗτος ἱερέως ὡς λέγεται διαμαρτυρομένου, κατοικου-ντος ἐν κώμῃ οὐκ ἀπεχούσῃ πολὺ τῆς πόλεως Τέτερωφ· ὀλίγου δεῖν ἐκτελέσας τὰς περὶ τὰ γραμ-ματὰ σπουδὰς ἐν τῷ γυμνασίῳ ἐδιώχθη ἐκεῖθεν κακῶν τρόπων ἕνεκα, καὶ τιμωρεῖν βουλόμενος αὐτὸν ὁ πατήρ, παρὰ μυλωθρῶ τινι ἐκέλευσεν ὑ-πηρετεῖν· μεμψιμοιρῶν δὲ ὁ νέος ἀπέκλινε πρὸς φιλοποσίαν ἐξ ἧς ὅμως οὐκ ἐλήσθη τῶν τοῦ Ὀ-μήρου· καὶ γὰρ ἡμῖν στίχους περὶ τοὺς ἑκατὸν κατὰ ῥυθμὸν ἀπήγγειλε· Ἐγὼ δὲ καίπερ οὐδεμίαν ἐννοῶν λέξιν τί βούλοιο, οὐχ ἦττον ὑπὸ τῆς εὐήχου γλώσσης ταύτης σφόδρα ἐκινούμην· πικρὸν δ' ἐπι-κλαύσας ἐπὶ τῇ ἐμῇ κακῇ τύχῃ, τρεῖς αὐτὸν τοὺς θεῖους στίχους ἐπαναλαβεῖν παρεκάλεσα, ἀντὶ τριῶν σκυφίων οἶνοπνεύματος, ὧν περ καὶ τὴν τιμὴν ἀπέτινον ἀπὸ τῶν ὀλίγων ὀβολῶν τῶν αποτελούν-των ἅπασαν τὴν ἐμὴν περιουσίαν· ἐκ τοῦδε οὐκ ἐπαυσάμην εὐχόμενος τῷ Θεῷ, ὅπως ἂν χαρίζοιτό μοι τὴν ἐλληνικὴν γλῶσσαν μαθεῖν. Ἄλλ' οὐχ οἶόν τε μοι ἦν ἐλπίζειν ἀπαλλαγὴν τῶν λυπηρῶν καὶ ταπεινῶν καθεστῶτων ὑφ' ὧν ἐπιεζόμην· ἀλλ' ὅμως ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος· συνέβη γάρ μοι βαρὺν αἶροντι πίθον παθεῖν τι ἐν τῷ στήθει· αἷμα δὲ ἀπέπτυν ὥστε καὶ οὐκ ἔτι οἶός τε ἐγενόμην ἐργά-ζεσθαι. Ἐν πολλῇ ἀθυμίᾳ καὶ ἀπογνώσει ἕνεκα τούτου διακείμενος εἰς Ἀμβούργον μετέβην, ὅπου κατ' εὐχὴν ἐνεγράφη ὡς παῖς ναύτης ἐπὶ νεῶς ἤδη ἀποπλευσῆς εἰς Λαγουαίραν τῆς Βενεσου-έλης.

Ἡμέρα δὲ εἰκοστῆ ὀγδόη Νοεμβρίου μηνός, ἔτει α ω μ α ἀπὸ Ἀμβούργου τὰς ἀγκύρας ἄραντες, τῇ δωδεκάτῃ Δεκεμβρίου ἐν δεινῷ χειμῶνι παρὰ τὸν τῆς νήσου Τέξελ αἰγιαλὸν ἐναυαγήσαμεν· μετὰ μυρίους δὲ κινδύνους πᾶν τὸ ἐπιβατικὸν ἐσώθη. Τηρικακῶτα οἰόμενός με ἐκ θεῆς τινος τύχης ἐν Ὀλλανδίᾳ διαμενεῖν εἰς Ἀμστελόδαμον ἐπιέναι ἔγνων καὶ στρατιώτης γίγνεσθαι. Τὸ δὲ πρᾶγμα οὐκ ἀπέβαινε ὡς ἐγὼ ἐλογιζόμην τάχιστα. Ἐπεὶ δὲ τὰ ὀλίγα ἀργύρια, ἃ ἐν τῇ νήσῳ Τέξελ καὶ ἐν τῇ πόλει Ἐνγκευζεν συνέλεξα ἐπαίτων ἐν δυοῖν ἡμέραιν ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐδαπάνησα, ἀπόρως

¹ Εἶνε σχεδὸν περιττὸν νὰ ὑπομνήσωμεν τῷ ἀνα-γνώστῃ ὅτι οἱ Μουσουλμάνοι ἀρνοῦνται ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἔπαθε· πιστεύουσιν ὅτι ὁ Σωτὴρ ἡμῶν ἐκ νέου θέλει ἐνσαρκωθῆ, ἵνα γένηται πρόδρομος τοῦ Μωάμεθ, ὅστις καὶ αὐθις θέλει ἐμφανισθῆ μικρὸν πρὸ τῆς δευ-τέρας παρουσίας.

ἔχων, προσεποιηθὴν καιρῶς ἀσθενεῖν, καὶ ἐδέχθη ἐν τῷ νοσοκομείῳ. Ἐκ δὲ ταύτης τῆς φοβερᾶς καταστάσεως ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ ναυτικοῦ προζενήτου Ι. Φ. Βένδτ. ἐν Ἀμβούργῳ ἐσώθη· οὗτος γὰρ πυθόμενος τὰς ἐμὰς συμφορὰς, ἐπεμψέ μοι τὸ κεφάλαιον μικροῦ ἐράνου ὑπὲρ ἐμοῦ συλλεχθέντος, ἅμα δὲ συνέστησέ με τῷ ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἀγαθῷ Β. Ἐπνερ, τῷ γενικῷ τῆς ἀρκτικῆς συστάσεως προζένῳ, ὅς με εἰς τὸ τοῦ ἐμπόρου Φ. Κ. Κούτεν γραμματεῖον ὡς ὑπηρετήν εἰς τέλος κατεστήσατο.

Ἐν δὲ τῇ νέᾳ τάξει ἔργον εἶχον τὰ συμβόλαια ἐπισφραγίζεω καὶ τὸ ἐπ' αὐταῖς εἰσπράττειν ἀργύριον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιστολάς εἰς τὸ ταχυδρομεῖον φέρειν, καὶ ἐκεῖθεν ἄλλας κομίζεσθαι.

Εὐηρέσται δέ μοι αὕτη ἡ ἀσχολία καθάπερ βάνουσος· αὕτη γὰρ παρέσχέ μοι σχολὴν περὶ τὴν οὕτως ἡμελημένην παιδείαν σπουδάζειν. Καὶ τὸ πρῶτον μὲν προϋθυμήθη καλλιγραφίας ἐπιεικοῦς ἐφικέσθαι· αὐτίκα δ' ἔπειτα τὴν τῶν νεωτέρων γλωσσῶν σπουδὴν ἐπετήδευσά, τὸν ἐμὸν βίον ἀνορθοῦν πως βουλόμενος.

Τοῦ ἐμοῦ ἐνιαυσίου μισθοῦ, ὅσπερ οὐκ ὦ φράγκων ὑπέρτερος ἦν, τὸ ἡμισυ εἰς τὰ μαθήματα ἐδαπάνων, ἀπὸ τοῦ ἑτέρου δ' ἡμίσεως ἔζων μὲν, ἀλλὰ χαλεπῶς ἔζων. Ἀντὶ οὗτω φράγκων κατὰ μῆνα ἐν ἀθλίῳ ὑπερφῶ ἐστερημένῳ ὑποκαύστου ὤκουον, ἐν μὲν χειμῶνι βίγῳ, ἐν δὲ θέρει ὀπτῶμενος ἀριστῶν δὲ ἐξ ὀλίγου πόλτου ἀλεύρου ζέας, καὶ δειπνῶν ἀντὶ τεσσάρων τὸ πλεῖστον ὀβολῶν.

Ἄλλ' οὐδὲν τὸν ἀνθρώπον οὕτως ἐπὶ τὴν σπουδὴν παροτρύνει ὡς τὸ κακῶς πράττειν καὶ τὸ πεποιθέναι ὅτι ἡ σωτηρία ἐν τῷ καμᾶτῳ ἔγκειται. Διὸ τὸ μὲν πρῶτον μετὰ προθυμίας περὶ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἠρξάμην σπουδάζειν, τῆνικα δὲ καὶ ἡ ἀνάγκη κατέδειξέ μοι μέθοδον πάνυ βραδίαν ποιοῦσαν τὴν τῶν γλωσσῶν ἐμάθησιν, λέγω δὲ τὸ ἀναγιγνώσκω μὲν διατόρῳ τῇ φωνῇ, πάντοτε δὲ θέματα περὶ τῶν ψυχγωγούντων ἡμᾶς πραγμάτων γράφειν καὶ διορθοῦν αὐτὰ ἐνώπιον τοῦ διδάσκοντος καὶ ἀποστηθίζειν· καὶ τὰ χθὲς διορθωθέντα ἐν τῷ τῆς σήμερον μαθήματι λέξιν κατὰ λέξιν ἀπαγγέλλειν. Δεξιᾶς ἄρα μνήμης ἄμοιρος τυγχάνων, οὐ γὰρ αὐτὴν ἐκ νέων ἐγύμνασα, ἐχρῶμην μαθήσεως χάριν πάση στιγμῇ, μάλιστα δὲ καὶ τῷ κειρῷ ὃν ὤφειλον τῷ ἐμῷ προστάτῃ· οὐδέποτε διέτρεχον τὰς ὁδοὺς ἢ μὴδὲ ἐπὶ ὑετοῦ, οὐ συγγραφὴν τινα ἀνὰ χεῖρας ἔχων, οὐδὲ τοῦ ἐν τῷ νῷ μᾶθημά τι ἀναπωλὸς ἀμελοῦμενος· οὕτε προσέμεινά ποτε τὰς ἐπιστολάς ἐν τῷ ταχυδρομείῳ μὴ βιβλίον τι ἀναγιγνώσκων. Οὕτω κατὰ μικρὸν τὴν μνήμην κρατύνων τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν ἐν ἑπτὰ μῆσι ἀκριβῶς ἐξέμαθον, μετέπειτα δὲ τῇ αὐτῇ μεθόδῳ περὶ τὴν τῆς γαλλικῆς γλώσσης σπουδὴν χρῆσάμενος, ἐν ἑπτὰ ἑτέροις μῆσι καὶ τῶν

ταύτης δυσχερειῶν ἐκράτουν. Αὗται αἱ βεβιασμένα καὶ ὑπέμετροι σπουδαὶ ἐν ἐνὶ ἔτει τὴν ἐμὴν μνήμην εἰς τοσοῦτον ἐνεδυνάμωσαν, ὥστε βραδία πάνυ ἐφάνη μοι ἡ ἐμάθησις καὶ ἄλλων γλωσσῶν οἷον ὀλλανδικῆς καὶ ἰσπανικῆς καὶ ἰταλικῆς καὶ πορτογαλλικῆς· οὐδὲ πρὸς τὸ ἐκάστην αὐτῶν λαλεῖν καὶ γράφειν προχειρότατα ἔδει μοι πλειόνων ἢ ἑπτὰ ἑβδομάδων. Ἄλλ' ἡ ἐμὴ μανία πρὸς τὴν τῶν γλωσσῶν σπουδὴν αἰτία γέγονε τοῦ βραθυμῆν τὸ ἐμὸν βαναύσου χρέος ἐν τῷ γραμματεῖῳ, ἐνθα ἐτύγχανον ὑπηρετῶν, μάλιστα δὲ ὅτε μοι ἤρξατο δοκεῖν τῆς ἐμῆς παιδείας ἀνάξιον· ἐξ οὗ καὶ ὁ ἐμὸς προστάτης προβιβάσειν με οὐκ ἐβούλετο, οἰόμενος, ὡς εἰκεν, ἀνεπιτήδειον ὄλως εἰς ἀνωτέραν ὑπηρεσίαν ἀνθρώπων διαδηλοῦντα ἐν τῇ ἐκπληρώσει τῶν ὑποδεστέρων αὐτοῦ καθηκόντων τηλικαύτην ἀμελείαν.

Τέλος προηγορούντων τῶν ἐμῶν ἐξαιρέτων φίλων Α. Στῶλ ἀπὸ Μανχεῖμ καὶ Βάλουφ ἀπὸ Βρέμεν, προϋβιβάσθη εἰς ἐπιστολογράφον καὶ λογιστὴν ἐν τῷ γραμματεῖῳ τῶν ἐμπόρων Β. Χ. Σχρέδερ καὶ συνεμπόρων, οἳ καὶ προσέλαβόν με ἐπὶ μισθῷ α' σ' φράγκων· ἰδόντες δὲ οὗτοί με ὡς εἶχον ζήλου καὶ εὐχαριστίας καὶ θαρρῶναι με βουλόμενοι, φράγκα δισχίλια ἀπέτινάν μοι. Αὕτη ἡ ἐλευθεριότης, δι' ἣν αὐτοῖς εἰσαεὶ εὐχάριστος ὢν διατελῶ, τῷ ἔργῳ τὴν ἐμὴν ἐπιτυχίαν ἐπήνεγκε· σκεπτόμενος γὰρ ὅτι ἴσως οἷον τέ μοι εἴη αὐτοῦς τῇ τῆς ῥωσικῆς γλώσσης ἐμπειρίᾳ πλεῖον ὄφελειν, ταύτην ἐκμαθεῖν ἐσπευσα· ὅμως γε μὴν ἄλλα ῥωσικὰ βιβλία οὐχ εὔρον, πλὴν ἀρχαίας τινὸς γραμματικῆς, ἐνός τε λεξικοῦ καὶ κακῆς τινος μεταφράσεως Τηλεμάχου· διδάσκαλον δὲ ταύτης τῆς γλώσσης πάση ἐρευνῇ θηρώμενος εὔρειν πάντως οὐκ ἠδυνάμην, καὶ γὰρ ἐκεῖ οὐδεὶς οὐδεμίαν λέξιν τῆς γλώσσης ταύτης τί βούλεται γινώσκει. Ἡρξάμην ἄρα μόνος περὶ αὐτὴν σπουδάζειν, καὶ τῇ γραμματικῇ χρώμενος, ὀλίγαις ἡμέραις τοὺς τῶν ῥωσικῶν γραμμάτων τύπους καὶ τὴν προφορὰν κατέμαθον.

Τῆνικαὶ τὴν ἐμὴν παλαιὰν μέθοδον ἠρξάμην ἀκολουθεῖν ῥωσικὰ διηγημάτια συγγραφῶν καὶ ταῦτα εἰς μνήμην τιθέμενος. Βεβαίως αἱ ἐμαὶ συγγραφαὶ ἄθλια ἦσαν, οὐδεὶς γὰρ ἦν ὁ διορθῶν αὐτάς· ἀλλὰ συγχρόνως ἐπιμελούμενος διορθοῦν ἐμαυτὸν διὰ τῆς τριβῆς, τὸν ῥωσικὸν Τηλεμάχον ἀπεσῆθιζον. Οἰόμενος δὲ ταχύτερον ἐν τῇ ῥωσικῇ γλώσσῃ προκόψειν ἐὰν ἔχοιμι τινα παρ' ἐμοῦ ὅπερ οἷόν τε μοι εἴη τὰ τοῦ Τηλεμάχου θαυμάσια ἔργα διηγήσασθαι, ἀντὶ τεττάρων φράγκων καθ' ἑβδομάδα πτωχόν τινα Ἰουδαῖον ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον, ὅτινι δέον ἦν καθ' ἑκάστην ἐσπέραν ἔρχεσθαι καὶ ἀκροᾶσθαι δύοιν ὥραιν τῶν ἐμῶν ῥωσικῶν διηγημάτων, καίκοι οὐδὲ συλλαβὴν αὐτῶν ἐννοοῦντι.

Τῶν δὲ ἐν Ὀλλανδίᾳ ὁροφῶν ἐξ ἀπλῶν σανίδων

συνισταμένων, ἐν τοῖς κατωτάτοις ἀκούεται τῶν οἰκιῶν τοῦθ' ὅπερ ἐν τῇ τρίτῃ ὁροφῇ λέγεται· τῶν δ' ἐμῶν διηγημάτων γεγωνυῖα ἐπαγγελομένων φωνῇ καὶ σφόδρα τοὺς ἄλλους ἐπὶ μισθῷ οἰκούντας ἐνοχλοῦντων, οὗτοι πρὸς τὸν οἰκοδεσπότην ἐμοῦ κατητιάσαντο, ὥστε ἐν ᾧ χρόνῳ περὶ τὴν ῥωσικὴν γλῶσσαν ἡσυχολούμην δις ἠναγκάσθη μετοικῆσαι. Ἄλλὰ τὰ δυσχεράσματα ταῦτα τῆς ἐμῆς σπουδῆς οὐδὲν ὤφειλον, καὶ μετὰ ἑπτὰ ἑβδομάδας τὴν ἐμὴν πρώτην ῥωσικὴν ἐπιστολὴν πρὸς Ῥώσσόν τινα ἐν Λονδίῳ διατρίβοντα ἔγραψα. Ἦδη δὲ οἷον τέ μοι ἦν βραδίως ἐν ἐκείνῃ τῇ διαλέκτῳ διαλέγεσθαι πρὸς δύο ῥώσσους ἐλθόντας εἰς Ἀμστελοδάμον πρὸς τὰς τῆς Ἰνδικῆς βαφῆς ἀποκρηρῆσις. Ἀκμαθῶν δὲ τὴν ῥωσικὴν φωνὴν τοῦ λοιποῦ σπουδαίως ἡσυχολούμην περὶ τὴν φιλολογίαν τῶν γλωσσῶν αἰς ἐξεμεμαθήκειν.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἔτους α' ω μ γ' οἱ ἐμοὶ ἀγαθοὶ προστάται ἀπέστειλάν με εἰς Πετρούπολιν ὡς ἐπίτροπον τῆς αὐτῶν τραπέζης· μετὰ δὲ ἐνι-αυτὸν αὐτὸς ἐγὼ ἐμπορικὸν αὐτόθι οἶκον ἰδία κατέστησα, ἀλλὰ διὰ τῶν πρώτων οὐκ ἦ ἐννεά ἐνι-αυτῶν τῆς ἐμῆς ἐν Ῥωσίᾳ διατριβῆς οὕτω πραγμάτων ὄχλῳ περισχέθη ὥστε οὐχ οἷός τε εἶναι τῆς περὶ γλώσσης φιλολογίας ἀψασθαι, πλὴν ὅτι, ἐν ἔτει α' ω ν δ' ὅτε τὰς τῆς Σβεκίας καὶ Πολωνίας φωνὰς κατώρθωσα ἐκμαθεῖν. Τῆς δὲ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καίτοι σφόδρα ἐπιθυμῶν ἀπέχεσθαι ἠναγκάσθη ἅτε πρὸ πάντων ἰκανῆς περιουσίας δεόμενος, καὶ γὰρ ἐφοβούμην μὴ αὕτη ἡ γλῶσσα ἄγαν μὲ θέλξῃ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ μὲ ἀποστρέψῃ ἐμπορίου.

Ἄλλὰ τέλος, ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἤττηθεις, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ ἔτους α' ω ν γ' ἀνδρείως τὴν Ἑλλάδα φωνὴν μαθάνειν ἠρξάμην, πρῶτον μαθητεύων παρὰ Νικολᾶ τῷ Παππαδάκη, μετέπειτα δὲ παρὰ Θεοκλήτῳ τῷ Βίμπῳ, τοῖς ἐξ Ἀθηνῶν, αἱ δὲ τῇ ἐμῇ πρότερον διδακτικῇ μεθόδῳ χρώμενος.

Ἐν ἑπτὰ ἑβδομάσι τῶν τῆς νέας ἑλληνικῆς γλώσσης δυσκολιῶν κατισχύσας, μετέπειτα δὲ τῆς ἀρχαίας γλώσσης ἐπιμελήθεις, ἐν τρισὶ μῆσιν αὐτὴν ἀρκούντως ἐξέμαθον· ὥστε καὶ τινὰς τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ἐννοεῖν, μάλιστα δὲ Ὀμηρον, ὃν μετὰ δεινοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἀνέγνω· καὶ αὖθις διήλθον.

Μετέπειτα διὰ δυοῖν ἐνιαυτοῖν πλεῖστα ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἑλληνικῇ φιλολογίᾳ ἀσυχολούμενος, ὀλίγου δὲ ἐῖν πάντας τοὺς ἀρχαίους συγγραφῆσις διήλθον, πολλαῖς δὲ τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσειαν.

Ἐν ἔτει α' ω ν δ' εἰς Σβεκίαν τε καὶ Δανιμαρκίαν, καὶ Γερμανίαν, καὶ Ἰταλίαν, καὶ Αἴγυπτον ἐπορευόμενος καὶ τὸν Νεῖλον ἄχρι τῶν ἐν Νουβίᾳ δευτέρων καταρράκτων ἀνέπλευσα. Τῇ δὲ εὐκαιρίᾳ χρώμενος καὶ τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν προσέμαθον· ἀνέβην δι' εἰς Πέτραν καὶ πᾶσαν τὴν Συρίαν διέ-

τρεχον, καὶ οὕτως ἰκανῆν ἐν τῇ ἀραβικῇ γλώσσῃ πείραν καὶ τριβὴν κεκτημένος, τῆς αὐτῆς ὕστερον ἐν Πετρούπολει τὴν γνώσιν ἐξηκρίωσα. Μετὰ δὲ τὴν Συρίαν ἐν θέρει α' ω ν θ' Ἀθήναζε ἀπελθὼν, καὶ μέλλων ἀποπλευσῆαι πρὸς Ἰθῆκην νόσῳ περιέπεσον, ὑπ' ἧς ἀναγκάζομενος εἰς Πετρούπολιν ἐπανήλθον.

Θαυμασίως δὲ παρὰ Θεοῦ εὐπραγίας τετυχηκῶς μέχρι τοῦ τέλους α' ω ξ γ' τοσοῦτον ἀπεκτησάμην ἀργύριον ὅσον οὐδέποτε ἡ ἐμὴ φιλοτιμία ὀρέγεσθαι ἐτατολμήκει. Ἀπέστην οὖν ὀλοσχερῶς τῶν ἐμπορικῶν πραγμάτων βουλόμενος τραπήναι ἤδη ὄλως εἰς τὰς μάλιστα τὴν ἐμὴν ψυχὴν θελγούσας ἐπιστήμας.

Ἐν ἔτει α' ω ξ δ' πρὸς Ἰθάκην καὶ τὸ παιδίον τῆς Τροίης πορευόμενος, ἐξηνήχθη πρὸς τὴν Ἰνδικὴν κάκειθεν πρὸς Σῆρας (Κίνην) καὶ Ἰαπωνίας καὶ τὴν οἰκουμένην περιήλθον. Δύο δὲ ἔτη ἐν τῇ ὁδοπορίᾳ ταύτῃ κατατρίψας, κατὰ τὴν ἐμὴν ἐπάνοδον ἐν ἔτει α' ω ξ ε' ἐν Παρισίοις ὤκισθην, βουλόμενος τὸ λοιπὸν τοῦ ἐμοῦ βίου διδόναι τοῖς γράμμασι καὶ μάλιστα περὶ τὴν ἀρχαιολογίαν διατρίβειν· αὕτη γὰρ ἡ ἐπιστήμη τὴν πλεῖστην παρέχει μοι τέρψιν.

Οὕτω συνέθη μοι οὐπὲρ οὐμὸς βίος ἐπόθει τέλους τυγχάνειν καὶ κατὰ σχολὴν πρὸς τὸ θέατρον φοιτῶν τῶν συμβάντων ἃ μοι μέλει τὰ μάλιστα καὶ πρὸς τὴν πατρίδα τῶν ἠρώων, ὃν αἱ τύχαι τὴν ἐμὴν πρώτην ἡλικίαν ἐθελξάν καὶ παραμυθίαν αὐτῇ παρέσχον. Ἐπορεύθη τούτων ἐν τῷ παρελθόντι θέρει καὶ πλείστας χώρας ἐθεώρησα ἐνθα αἱ ποιητικαὶ τῆς ἀρχαιότητος ἀναμνήσεις εἰσέτι ζωηρόταται εἰσιν. Ἄλλ' ὅμως ἀπέιχον τῆς φιλοδοξίας τοῦ ἐκδοῦναι συγγραφὴν περὶ τοιαύτης ὕλης, πλὴν ὅτε παρωτρύνθη ἐπ' αὐτὸ διακρίνων τὰ ἡμαρτημένα πᾶσι μικροῦ δεῖν τοῖς ἀρχαιολόγοις τοῖς ἀναφέρουσι περὶ τοῦ χώρου, ὃν τὸ πάλαι κατεῖχε τὸ ἐν Ἰθάκῃ δημηρικὸν ἄστν καὶ αἱ τοῦ Εὐμαίου ἐπαύλεις, καὶ ἡ νῆσος Ἀστερίς, καὶ ἡ ἀρχαία Τροίη, καὶ οἱ τῆς Βατιείας καὶ τοῦ Αἰσούτου τύμβοι, καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἐκτορος καὶ ἄλλα.

Χωρὶς δὲ τούτων καὶ ἐλπίζων γε ἐπανορθώσασθαι γνώμας ὡς ψευδεῖς ἐγὼ ἠγοῦμαι, ἐν εὐτυχίᾳ τιθεῖν ἐν τῷ διαδοῦναι ἐν τῷ εὐφρεῖ γαλλικῷ δῆμῳ τὸν πρὸς τὰς καλὰς τῆς φιλολογίας μελέτας ἔρωτα, αἱ ἐν τοῖς τοῦ βίου δεινοῖς τὸ ἐμὸν θάρρος περιέθλαψεν καὶ προσέτι ὑπισχνούνται μοι τὴν ἐμὴν ἀνάπαυλιν ἐν τῇ ὑπολοίπῳ ζωῇ καθεδύνειν.

Ἐν Παρισίοις, τῇ 14 Μαρτίου α' ω ξ θ'.

ΑΙ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΑΙ ΠΕΡΙΣΤΕΡΑΙ.

Δὲν ἐλησμόνησαν οἱ ἀναγνώσται ὅτι ὁ τελευταῖος γαλλογερμανικὸς πόλεμος ἐγένετο αἰτία τῆς ἀνασυστάσεως ταχυδρομικοῦ μέσου ἀπὸ πολλοῦ εἰς ἀχρηστίαν περιπεσόντος ἀπέναντι ἄλλων εὐκολιῶν τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος. Ἐνοῦμεν τὰς περιστρεφάς εἰς αἰ; ἐν ἐλλείψει ἀσφαλεστέρου μέτου κατέφυγον οἱ ὑπὸ τῶν Γερμανῶν πολιορκούμενοι Παρίσιοι πρὸς συγκρινωσίαν αὐτῶν μετ' ἄλλων τῆς Γαλλίας πόλεως.

Ἡ χρῆσις τῆς ταχυδρομίου περιστρεφάς ἀνάγεται εἰς τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους· γνωστὸν, ὅτι ὁ Νῶε ἐξέπεμψεν ἐκ τῆς Κιβωτοῦ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ περιστρεφάν, ἧτις διὰ τοῦ τῆς ἐλαίας θαλοῦ ἦν ἐκόμεσεν εἰς τὴν Κιβωτὸν ἐδήλωσε τῷ Νῶε τὴν τοῦ κατακλυσμοῦ κλιμάκωσιν.

Μετὰ τὸν Νῶε τὴν χρῆσιν τῆς ταχυδρομίου περιστρεφάς ἀπαντῶμεν καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν ἀναφέρεται, ὅτι Αἰγινήτης ἀθλητῆς μεταβὰς εἰς τοὺς Ὀλυμπικούς ἀγῶνας ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ περιστρεφάν ἢ, ἔλαθεν ἀπὸ τῶν νεοσσῶν αὐτῆς ἀπὸ δ' ἐνίκησεν εἰς τὰ Ὀλύμπια προσδέσας ἐπὶ τοῦ τραχήλου αὐτῆς ἐρυθρὰν ταινίαν ἀπέλυσεν αὐτὴν, τὸ δὲ πτηνὸν αὐθημερὸν ἐπανέκλυψεν εἰς τὰ ἴδια.

Ἐν Ῥώμῃ οἱ ἀρμακτῆλάται τοῦ ἀμφιθεάτρου οὐτινες δὲν ἠδύναντο νὰ παραστῶσιν αὐτοπροσώπως εἰς τοὺς ἀγῶνας, ἀπέστελλον ἀντ' αὐτῶν φίλους ἢ οἰκέτας φέροντας μεθ' ἑαυτῶν περιστρεφάς καὶ χελιδόνας αἰ; ἐλάμβανον ἐκ τοῦ μέρους ἔνθα ἔμενον ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἄρματος· μετὰ τὸ τέλος τοῦ θεάματος ἀπελύοντο τὰ πτηνὰ ταῦτα, ἐν ἧ καὶ πλείονα, φέροντα τὸ χρῶμα τοῦ κόμματος ὑπερκατῆγε τὴν νίκην. Ὁ τοῦ ἄρματος ἰδιοκτήτης διὰ τῆς ἐπανόδου τῶν πτηνῶν εἰς τὰς φωλεάς αὐτῶν ἐπληροφορεῖτο, ἐν ἐνίκησεν ἢ ἠττήθη εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ἐν πολέμῳ χρῆσις τοῦ μέσου τούτου ἐγένετο τὸ πρῶτον τῷ 43 ἔτει πρὸ Χριστοῦ κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς Μοδῆνης ὑπὸ Ἀντωνίου ὁ ὑπάτος Ἰρτιος ἔπεμψεν εἰς τὸν στρατιωτικὸν διοικητὴν τῆς πόλεως Δέκιον Βροῦιον ἐπιστολὴν προσδεδεμένην εἰς τὸν λακιδὸν περιστρεφάς διὰ μεταζίνης κλωστής· ὁ δὲ Δέκιος Βροῦιος ἐξέπεμψεν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ὑπάτων περιστρεφάν κομίζουσιν τὸ ἀγγελμα προσδεδεμένον εἰς τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν αὐτῆς. Πιστεύεται ὅτι ὁ ἀρχαῖος Πλίνιος ὑπαινίσσεται τὸν ὄλω; νέον τούτον τρόπον τοῦ ἀνταποκρίνεσθαι μετὰ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐν καιρῷ πολέμου, λέγων ἐν τῇ φυσικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ· «Πρὸς τί τὰ ὀχυρώματα, οἱ φρουροί, οἱ ἀποκλεισμοὶ καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ στήνόμενα δίκτυα, ὅταν δύναται τις νὰ διαβιβάσῃ εἰδήσεις διὰ τοῦ ἀέρος;»

Τὸ μέσον τοῦτο ἀπαξ γνωστὸν καταστάν, δὲν ἦτο δυνατόν νὰ μὴ τεθῆ εἰς ἐφαρμογὴν ἐν τοῖς πολιορκούμενοις φρουρίοις. Ἐν τούτοις μόλις τῷ 1098 οἱ πρὸς κατάκτησιν τῆς Ἱερουσαλὴμ μεταβάντες χριστιανοὶ ἔμαθον τὸ πρῶτον τὴν νέαν ταύτην ἐπινοήσιν. Τὸ μετὰξὺ Ἀντιοχείας καὶ Ἐδέσης φρούριον κατεῖχτο ὑπὸ τῶν πιστῶν τοῦ φρουράρχου ἐπιθυμοῦντος νὰ παραδοθῆ εἰς τοὺς χριστιανούς, αἱ περὶ παραδόσεως τοῦ φρουρίου μετὰξὺ τῶν μουσουλμάνων καὶ αὐτῶν διαπραγματεύσεις ἐγένοντο διὰ περιστρεφῶν. Ἀναφέρεται δὲ ἐπεισοδίων περιστρεφάς, ἧτις καταδικωμένη ὑπὸ ἀρπακτικοῦ ὄρνέου ἐπεσεν ἀναίσθητος ἐν τῷ μέσῳ τῶν χριστιανῶν, ὅταν οὗτοι ἐφθασαν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Πτολεμαίδος. Ἐκ τοῦ ἐπεισοδίου τούτου ὀρμώμενος ὁ Τάσος ἀπεθανάτισε τὸ δέκατον ὄγδον ἄτριμα τῆς ἀπελευθερωθείσης Ἱερουσαλὴμ.

Κατὰ τὴν πολιορκίαν τῆς αὐτῆς πόλεως τῆς Πτολεμαίδος διακρέσασαν ἐπὶ δύο ἔτη (1189—1191), ὁ σουλτάνος Σελτζὺκ ἐποιήσατο χρῆσιν περιστρεφῶν. Ἡ εἰς Αἴγυπτον ἀπόβασις (1249) τοῦ βασιλέως τῆς Γαλλίας ἀγίου Λουδοβίκου διεμνήθη τῷ σουλτάνῳ τοῦ Καῖρου διὰ περιστρεφῶν καὶ οἱ διάφοροι φάσεις τῆς ἐν Μανσούρα ὀλεθρίου διὰ τοὺς χριστιανούς ναυμαχίας ἀνεκοινοῦντο διὰ περιστρεφῶν. Ἄλλ' ὁ σουλτάνος Νουρεδδίν (1146—1173) ἰδρυτῆς εὐρέως κράτους καὶ αἰσθανόμενος ἤδη τὴν ἀνάγκην νὰ πληροφροῦται τὸ ταχύτερον περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτοῦ γινομένων συνεστῆσατο πρὸ πάντων ἐν Αἴγυπτῳ ὑπερβάν ταχυδρομικῶν περιστρεφῶν θυμαστίως διοργανωμένην. Τῇ φροντίδι αὐτοῦ πανταχόθεν ἀνηγέρθησαν περιστρεφῶνες ἔχοντες ἕκαστος ἓνα διευθυντὴν καὶ φρουροὺς νυχθημερὸν παραμονεύοντες τὴν ἀφίξιν τῶν περιστρεφῶν.

Ἡ συντήρησις αὕτη τῶν περιφερόνων, περιστρεφῶν καὶ τῶν φυλάκων αὐτῶν ἐστοίχισε μέγала ποσά· οἱ ἀέριοι οὗτοι ταχυδρομικοὶ σταθμοὶ (μπερίδ) ἀπῆντων ἀνὰ δώδεκα λεύγας. Προκειμένου νὰ διαβιβάσθῃ σπουδαία εἰδήσεις εἰς τὸν σουλτάνον, ἐλαμβάνετο μία τῶν ἀγγελιαφόρων περιστρεφῶν καὶ προσεδένετο εἰς τὸν λακιδὸν αὐτῆς διὰ σειρητιῶν μικρὰ λεπτοτάτη ποξίς ἐκ χρυσοῦ ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐνετίθετο ἐπιστολὴ γεγραμμένη ἐπὶ λεπτοτάτου μεταξωτοῦ καλουμένου πτηνογράφου· ἐντὸς τῆς ἐπιστολῆς ταύτης ἐσημειοῦτο ἡ ἡμερομηνία καὶ ἡ ὥρα καθ' ἣν ἀπεστάλη ἢ περιστρεφά. Συνήθως αἱ τοιαῦται ἐπιστολαὶ ἐπέμποντο διπλαῖ, τούτεστι διὰ δευτέρας περιστρεφάς· ὅτε δὲ ἡ ἀπόστασις ἦτο ὀλίγον μακρὰ, ὁ φύλαξ ἑκάστου ταχυδρομικοῦ σταθμοῦ ἔγραφεν ὀπισθεν τὴν ὥραν καθ' ἣν ἡ περιστρεφά διήλθεν.

Αἱ περιστρεφαὶ τοῦ σουλτάνου ἔφερον ἐπὶ τῶν ποδῶν καὶ ἐπὶ τοῦ βράμφου τὸ μονόγραμμα αὐτοῦ. Αἱ μᾶλλον περιζήτητοι περιστρεφαὶ ἦσαν αἱ τοῦ Ἰ-

ράκ, αἱ καὶ ἀκριβώταται. Ἦτο δὲ αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον εἰς τοὺς φύλακας ν' ἀποσπῶσιν ἀπὸ τῶν περιστρεφῶν τὰς κομίζόμενας ἐπιστολάς· τοῦτο ἦν δικαίωμα εἰς τὸν κύριον αὐτῶν, ὅστις καὶ ἐναθρόνετο ἐπὶ τούτῳ· ἐὰν ἐκοιμᾶτο, ὁ φύλαξ ὤφειλε νὰ τὸν ἐξυπνήσῃ· ἐὰν δὲ ἦτο εἰς θήραν, τῷ ἐκόμιζον ἐκεῖ τὴν εἰδήσιν. Οὕτως οἱ φύλακες τῶν ταχυδρομικῶν σταθμῶν ἀκοιμήτως παρετήρουν ἐπὶ τοῦ ὄριζοντος τὴν διάβασιν τῶν περιστρεφῶν.

Αἱ ὑπὸ τοῦ σουλτάνου τῆς Αἰγύπτου ἀνατρεφόμεναι περιστρεφαὶ, ὧν κατάλογον ἔδωκεν ὁ κ. Βόλνεν ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ *Περιοδεῖα εἰς Συρίαν* περιήλθον βαθμηδὸν εἰς ἀχρηστίαν· ἐτηρήθη ὅμως ἡ χρῆσις τοῦ ἀνταποκρίνεσθαι διὰ περιστρεφῶν. Ἐξ αὐτῆς ἐπωφελήθησαν μέγਾਲως οἱ ἐν Ἀνατολῇ ἀποκατεστημένοι Εὐρωπαῖοι· ὁ ἐν Αἰγύπτῳ γενικὸς πρόξενος τῆς Γαλλίας κ. Μαλλιέ, χρηματίσας συνάμα καὶ ἐπιθεωρητῆς τῶν ἐν Ἀνατολῇ γαλλικῶν καταστημάτων κατὰ τὸν ΙΖ'. αἰῶνα ἀφηγεῖται ἐν τοῖς *Ἀπομνημονεύμασι* αὐτοῦ, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του ἀνετρεφοντο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ περιεφάρι αἰ; ἐχρησιμοποιοῦν ὅπως εἰδοποιοῦνται οἱ ἐν τοῖς μεσογείοις περὶ τῆς ἀφίξεως ἐμπορικῶν πλοίων.

Τὸ ἐπόμενον ἀνεκδοτὸν ἐλέγετο μέχρι τινὸς παρὰ πολλοῖς. Μία τῶν ἡμερῶν ἐμπορὸς ἐξελθὼν εἰς κυνηγεσίαν ἐφόνευσεν ἐν τῶν πτηνῶν τούτων, φέρων χάρτην ἐφ' οὗ ἐσημειοῦτο, ὅτι αἱ τότε ἐν χρῆσει πρὸς βαφὴν κηρίδες εἶχον καταστῆ σπανιώταται ἐν Ἀγγλίᾳ. Ὁ κυνηγὸς, ὅστις ἦτο συνάμα καὶ κερδοσκόπος ἐπωφελήθη τὴν εἰδήσιν, καὶ ἀγοράσας ἐκ τοῦ βηθέντος ἐμπορεύματος ἐκέρδησεν 400,000 σκούδα.

Καὶ ὁ Μαλλιέ ἀναφέρει περὶ ἐμποροῦ ἐκ Χαλεπίου καὶ κατόχου περιστρεφάς, εἰς τὴν ταχύτητα καὶ ἀκριβείαν τῆς ὁποίας εἶχε μεγίστην ἐμπιστοσύνην, καὶ ὅστις ἐστοιχημάτισε μεθ' ἐνὸς ἐκ τῶν φίλων αὐτοῦ, ὅτι ἡ περιστρεφά του ἠδύνατο νὰ φθάσῃ εἰς Ἀλεξανδρείαν ἐν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸ τῆς ἐκείνου. Οὕτως ἡ περιστρεφά τοῦ ἐμποροῦ ἐπέταξεν εἰς τὸν ἀέρα τοσοῦτον ὑψηλὰ, ὥστε παρατηρήσασα τὴν θάλασσαν τῆς Βασσόρας, ἀναμφιβόλως δὲ τὸν περσικὸν κόλπον, ἐξέλαθεν αὐτὴν ἀντὶ τῆς μεσογείου· ἦτοι ἀπεπλανήθη τῆς ὁδοῦ, ἐπανέκαμψε δὲ εἰς Χαλέπιον μόλις μετὰ τρεῖς ἡμέρας, καὶ οὕτως ὁ κύριος αὐτῆς ἀπώλεσε τὸ στοίχημα. Ἐξοργισθεὶς δὲ ἐφόνευσεν τὸ δυστυχὲς πτηνὸν διὰ σφοδροῦ κτυπήματος· ἀνοιχθέντος τοῦ σώματος αὐτοῦ εὐρέθησαν ἐν τῷ προλόβῳ μωσχοκάρφια, τὰ ὁποῖα βεβαίως μόνον ἐν Ἰνδικῇ ἠδύνατο νὰ φάγῃ. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην τὸ πρῶτον μέρος τῆς Ἰνδικῆς, ὅθεν μετεφέρετο εἰς Εὐρώπην τὸ μωσχοκάρφιον, ἦτον ἡ νῆσος Κεϋλάνη· ἐκ τούτου δὲ συνεπέραναν, ὅτι τὸ πτηνὸν ἠναγκάσθη νὰ διατρέξῃ εἰς τρεῖς μόνον ἡμέρας τὴν ἀπὸ Κεϋλάνης εἰς Χαλέπιον ἀπόστασιν τρισχιλίων λευγῶν.

Ἄλλος Γάλλος, ὁ ἱππότης Δαρβιέ, ἔκτακτος ἀπεσταλμένος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'. παρὰ τῆς Ἰ. Πύλης, πρόξενος Χαλεπίου, Ἀλγερίου, Τριπόλεως καὶ ἄλλων μερῶν, καὶ συγγραφεὺς περιεργωτάτου βιβλίου τῶν *Ἀπομνημονεμάτων* τῶν ταξειδιῶν αὐτοῦ, ὅτε μετέβη ὡς πρόξενος εἰς Χαλέπιον παρετήρησεν ὅτι ἦτο ἐν χρῆσει ἢ διὰ περιστρεφῶν διάβασις τῶν εἰδήσεων.

Διὰ τοῦ μέσου τούτου ἐγνωστοποιεῖτο κατὰ τὸν ΙΗ' αἰῶνα ἢ εἰς Ἀλεξανδρείαν ἀφίξις τῶν πλοίων. Τὰ ἐν Χαλεπίῳ ἀγγλικά ἐμπορικά πρακτορεῖα μετεχειρίζοντο πρὸ πάντων τὰς περιστρεφάς· ἔγραφον ἐπὶ ταινίας χάρτου τὰς σπουδαιοτέρας λεπτομερείας, οἷον τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου, τὴν ὥραν τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ, κτλ. ἧτις προσεδένετο κατόπιν ὑπὸ τὴν πτέρυγα τοῦ πτηνοῦ· πρὶν ἢ ἀπολύσασιν αὐτὸ, ἐθύθιζον τοὺς πόδας αὐτοῦ ἐντὸς ὄξους, ἐπὶ τῷ φόβῳ μὴ εἰς τὴν θείαν ὕδατος προστρέξῃ εἰς αὐτὸ, τοῦθ' ὅπερ θὰ ἐπέφερε βραδύτητα εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ, καὶ θὰ ἐπροξένοι ἴσως τὴν ἀπώλειαν τοῦ γραμματίου ὅπερ ἐκόμιζε.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν αἱ περιστρεφαὶ ἐν Συρίᾳ δὲν χρησιμοποιοῦσι πλέον ὡς ταχυδρομεῖα, παρατιθέμεναι ψηφιαὶ εἰς τὰς τραπέζας τῶν γαστριμαργῶν. Μόνον ἐν Κερτῇ ἐτηρήθη εἶδος ἀγρίων περιστρεφῶν λευκοφαίων αἰτινες χρονολογοῦνται, καθὰ φρονεῖται, ἀπὸ τῶν χρόνων καθ' οὓς οἱ σουλτάνοι καὶ ἐμίραι διετήρουν ἐν τε Αἰγύπτῳ καὶ Συρίᾳ ταχυδρομεῖον περιστρεφῶν. Τὸ Κερτὶν ἀπέχει δέκα λεύγας ἀπὸ τοῦ Χαλεπίου πρὸς μεσημβρίαν τῆς ἀπὸ Χαλεπίου εἰς Ἀντιόχειαν ὁδοῦ· εἶναι δὲ τόπος γόνιμος καὶ καλῶς καλλιεργημένος, μετὰ ἐλαίων, ἀγρῶν ἐσπαρμένων διὰ σίτου καὶ πεπόλων, ἀλλὰ σχεδὸν ἀγνωστος εἰς τοὺς περιηγητάς, ὧν ὀλίγοι αἰ; ἄλλως τολμῶσι νὰ ἐκτραπῶσι τῆς ὁδοῦ ἕνεκα τῶν Δρούσων καὶ νὰ βίβωκινδυνεύωσιν εἰς τοὺς περικειμένους ἀγρούς. Εἰς Κερτὶν εὐρίσκονται κτήρια ἀξιοσημεῖα διὰ τὸ μῆκος καὶ ὕψος αὐτῶν, ἐνθα μυριάδες περιστρεφῶν κατεσκευάζον τὰς φωλεάς αὐτῶν· περίξ τῶν περιστρεφῶν τούτων ἠκούετο καθ' ἑκάστην ὑπόκωφος βόμβος ὁμοῖος κυψέλῃ. Αἱ περιστρεφαὶ ἐτρέφοντο ἐν τοῖς περίξ ἀγροῖς. Ἀφίνουσιν αὐτὰς νὰ ἐπωάζωσι τὰ ὠὰ αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ, ἀλλ' ἅμα οἱ νεοσσοὶ καθίσταντο δυνατοὶ εἰς πτήσιν συνελάμβανον αὐτοῦ; νύκτωρ, ὅπως τὰς πωλήσωσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ Χαλεπίου καὶ ἐν ἄλλαις. Σ.

Ἡ ΣΙΒΗΡΙΑΝΗ ΝΕΑΝΙΣ.

Μετάφρασις Δ. Γ. Μοστράτου.

Ἡ φήμη γενναίας νεάνιδος, ἐλθοῦσης, κατὰ τὸ τέλος τῆς βασιλείας Παύλου τοῦ Α', ἐκ Σιβηρίας εἰς Πητρούπολιν ἔνα ζήτησεν χάριν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς

αὐτῆς, ἔγκαίρως παρώτρυνεν ἔνδοξον συγγραφέα¹ ν' ἀναδείξη τὴν περισπούδαστον ταύτην ὁδοιπόρον ἡρωίδα μυθιστορημάτων.

Ἄλλ' οἱ τὴν νέαν γνωρίσαντες φαίνονται λυπούμενοι διότι ἀπεδόθησαν αὐτῇ ἰδέαι ῥωμαντικά καὶ ἐρωτικά περιπέτειαι. Ἡ νεαρὰ καὶ εὐγενὴς παρθένος ἐν μόνον ἔσχε πάθος, ἀγνόν, τὸ πάθος τῆς υἱικῆς ἀγάπης, ἀδοκίμητος δὲ καὶ ἀσυμβούλευτος ἤντησε ἐκ μόνης τῆς καρδίας αὐτῆς καὶ τὴν ἔμπνευσιν γενναιοτάτου ἄθλου καὶ τὴν δύναμιν πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτοῦ.

Ἄλλ' ἂν ἡ ἀφήγησις τῶν κατ' αὐτὴν ἀμοιρεῖ τοῦ ἐκπληκτικοῦ ἐκείνου διαφόρου ὅπερ ἐμπνέει ὁ μυθιστοριογράφος ὑπὲρ φανταστικῶν ἡρώων, ἴσως ὅμως ἀναγνώσθη ἀσμένως ἡ ἀπλή τοῦ βίου αὐτῆς ἱστορία, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν διαφερόντως οὐσα σπουδαία καὶ μόνον κόσμον τὴν ἀλήθειαν ἔχουσα. Ἐκαλεῖτο Πρασκοβία Λόπουλωφ.

Ὁ πατὴρ αὐτῆς, γόνος εὐγενοῦς τῆς Οὐκρανίας οἴκου, ἐγεννήθη ἐν Οὐγγαρία, ἔνθα διὰ τὴν φορὰν τῶν πραγμάτων οἱ γονεῖς αὐτοῦ διέτριβον ὑπηρετήσας δ' ἐπίτινα χρόνον μετὰ τῶν μελανῶν οὐσάρων ἐγκατέλειπεν ἔπειτα αὐτοὺς καὶ ἦλθεν εἰς Ῥωσίαν, ἔνθα ἐνομφεῖθη.

Μετὰ ταῦτα ἐγένετο στρατιώτης ὑπηρετίσεν ἐπὶ πολὺ ἐν τοῖς ῥωσικοῖς στρατεύμασι καὶ πολλάκις ἐστράτευσεν κατὰ τῶν Τούρκων, παρευρεθείς ἐν ταῖς κατὰ τοῦ Ἰσμαηλίου καὶ Ὀτσακωφ ἐφόδους καὶ διὰ τῶν τρόπων αὐτοῦ ἐπισπασάμενος τὴν ὑπόληψιν καὶ τιμὴν τῶν στρατιωτῶν του.

Ἦν ἀγνωστος ἡ αἰτία τῆς εἰς Σιβηρίαν ἐξορίας αὐτοῦ, διότι ἐτηρήθησαν μυστικά καὶ ἡ δίκη καὶ ἡ μετέπειτα γενομένη ἀναθεώρησις αὐτῆς, καὶ τοὶ ἰσχυρίσθησαν τινες ὅτι, εἶχεν εἰσαχθῆ εἰς δίκην διὰ τὴν μοχηρίαν ἀρχηγού, εἰς ὃν δῆθεν δὲν ἤθελε νὰ ὑποταχθῆ.

Ὅπως ποτ' ἂν ἦ, καθ' ὃν καιρὸν ὁδοιπόροι ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ ἦτον ἤδη πρὸ δεκατετραετίας ἐν Σιβηρίᾳ, ἐξόριστος ἐν Ἰσχίμη, χωρὶς συνορευοῦσι μετὰ τοῦ κυβερνήτου τῆς Τοβόλσκης, μόλις ἀποζῶν μετὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ ἐκ τοῦ εὐτελοῦς ἡμερησίου μισθώματος ἐκ δέκα καπικίων, χορηγουμένων τοῖς μὴ εἰς δημόσια ἔργα καταδικασμένοις ἐξορίσταις.

Ἡ νεαρὰ Πρασκοβία εἰργάζετο ὑπὲρ τῶν γονέων αὐτῆς, εἶτε ταῖς θερισαῖς βοηθοῦσα εἶτε ταῖς πλυντρίαις τοῦ χωρίου καὶ πάσῃ δυνάμει ἀσχολουμένη περὶ πάντα τὰ ἀρμόζοντα αὐτῇ ἀγροτικά ἔργα. Ἡ ἀμοιβὴ ἦτον ἡ σῆτος, ἡ ὠὰ ἡ καὶ τινὰ λάχανα.

Παῖς ἔτι ἀφικομένη εἰς Σιβηρίαν καὶ μὴ γνωρίσασά ποτε βελτίονα τύχην, ἀσμένως ἠσχολεῖτο περὶ τὰ ἐπίπονα ἐκεῖνα ἔργα, ἅπερ μόλις καὶ μετὰ βίας διεξεπεραίου.

Αἱ ἀφροφυεῖς χεῖρές της ἐφαίνοντο πλασθεῖσαι δι' ἄλλα τινὰ ἔργα.

Ἡ ὀλοφύχως περὶ τὰ ἔργα τοῦ πενιχοῦ οἴκου ἀσχολουμένη μήτηρ αὐτῆς, ἐφαίνετο ὑπομένουσα τὴν ἀξιοθρήνητον αὐτῆς κατάστασιν ἄλλ' ὁ πατὴρ, ἐκ νεότητος ἀνατραφεὶς ἐν τῷ δραστηρίῳ στρατιωτικῷ βίῳ, ὅπως ἠδυνάτει νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν τύχην αὐτοῦ, πολλάκις κυριευόμενος ὑπὸ τοιοῦτου ἀπελπισμοῦ, ὃν καὶ αὐτὴ τοῦ πάθους ἡ ὑπερβολὴ δὲν ἠδύνατο νὰ δικαιολογήσῃ. Ἄν καὶ δὲν ἤθελε νὰ φανερώσῃ πρὸς τὴν Πρασκοβίαν τὴν κατατρέχουσαν αὐτὸν ἀλγηδόνα, οὐχ ἦττον ὅμως αὐτὴν πολλάκις εἶχεν ἰδεῖ τὰ δάκρυά του, διὰ τῶν ῥηγμάτων φρυγμοῦ, χωρίζοντος τὸ δωμάτιον αὐτῆς ἀπὸ τοῦ τῶν γονέων, διὸ καὶ εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ σκέπτηται περὶ τῆς σκληρᾶς καὶ ἀπηνόους αὐτῶν μοίρας.

Ἀπὸ τινῶν ἤδη μηνῶν ὁ Λόπουλωφ εἶχεν ἀποστείλει ἱκετευτικὸν γράμμα πρὸς τῆς Σιβηρίας τὸν διοικητὴν, ὅστις οὐδεπώποτε εἶχεν ἀπαντήσῃ πρὸς τὰς προτέρας αἰτήσεις αὐτοῦ.

Ἀξιωματικὸς τις διαβαίνων δι' Ἰσχίμης, χάριν ὑπηρεσίας, εἶχεν ἀναλάβει νὰ κομίσῃ τὸ ἱκετικὸν γράμμα, ὑποσχόμενος νὰ ὑπερμαχήσῃ αὐτοῦ ἐνώπιον τοῦ διοικητοῦ.

Ἡ ἐλπίς τότε προσεμεδίασεν τῷ δυσμοίρῳ ἐξορίστῳ, καὶ ὅμως ὡς καὶ πρότερον οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔλαθε.

Πᾶς περιηγητὴς καὶ πᾶς ταχυδρόμος, σπανίως ἐκ Τοβόλσκης προσερχόμενος, προσετίθει νέαν βᾶσανον ῥαγείσης ἐλπίδος εἰς τὰ πιέζοντα τὸν δυστυχεῖ δεινά.

Κατὰ τοιαύτην τινὰ ἀλγεινὴν περίστασιν, ἡ νεαρὰ Πρασκοβία, ἐπιστρέφουσα ἐκ τοῦ θερισμοῦ, τὴν μὲν μητέρα κατέλαθε θρηνοῦσαν, ἐταράχθη δὲ καὶ ἐφοβήθη ἐπὶ τῇ ὠχρότητι καὶ τοῖς ἀμαυροῖς βλέμμασι τοῦ πατρὸς παραδεδωμένου εἰς μεγίστην παραφροσὴν θλίψεως καὶ πόνου.

— Ἰδοὺ, ἀνεβόησεν, ἅμα ἰδὼν αὐτὴν, ἰδοὺ ἡ σκληροτάτη πασῶν τῶν δυστυχιῶν μου! Ἰδοὺ τὸ τέκνον, ὅπερ ἐν ὄργῃ αὐτοῦ μοὶ ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἵνα πάσῃ διπλασίως καὶ ἐκ τῶν ἐμῶν καὶ ἐκ τῶν αὐτῆς δεινῶν, ἵνα βλέπω αὐτὴν κατὰ μικρὸν σβεννομένην ἐν μόχθοις δουλικῶν καὶ ἵνα τὸ ὄνομα πατῆρ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀνθρώποις παρέχῃ εὐδαιμονίαν, ἐμοὶ δὲ μόνῳ ἀποβῆ ἔσχατον ὄριον τῆς ἐξ οὐρανοῦ κατάρτας!

Ἐντρομος ἡ Πρασκοβία ἐχύθη εἰς τὴν ἀγκάλην του. Μήτηρ καὶ θυγάτηρ κατῶρθωσαν νὰ πραδῶσιν αὐτὸν, μετ' αὐτοῦ συνολοφρομένην.

Ἡ σκηνὴ αὐτὴ βαθύως ἐνεχαράχθη ἐν τῇ ψυχῇ τῆς νεάνιδος. Νῦν πρῶτον οἱ γονεῖς αὐτῆς ἐδήλωσαν τὴν ἀπέλπιδα αὐτῶν κατάστασιν, νῦν πρῶτον καὶ ἡ νέα ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ τὴν ὅλην τοῦ οἴκου αὐτῆς δυστυχίαν.

Κατὰ τοῦτο τοῦ χρόνου, ἐν ἡλικίᾳ πεντεκαίδεκα ἐτῶν, ἐνεπευόθη τὸ πρῶτον νὰ πορευθῆ εἰς Πετρούπολιν, χάριν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αἰτούσα.

Αὐτὴ ποτε διηγείτο ὅτι ἡ λαμπρὰ αὐτῆ ἰδέα ὡς ἀστραπὴ ἐπ' αὐτῆς κατήλθεν, ἐν τῷ τέλει τῆς προσευχῆς, ἀνέκφραστον ταραχὴν ἐν αὐτῇ διεγείρασα.

Ἡ Πρασκοβία πάντοτε ἐπίστευεν ὅτι ἦτο θεῖα ἔμπνευσις, ἡ δὲ ἀκράδαντος αὐτῆ πίστις ἐνίσχυσεν αὐτὴν ἐν μέσῳ τῶν μετέπειτα ἐπελθόντων χαλεπῶν δεινῶν.

Ἡ ἐλπίς τῆς ἐλευθερίας δὲν εἶχεν ἕως τότε γεννηθῆ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, τοῦτο δὲ τὸ νέον συναίσθημα ἐπλήρωσεν αὐτὴν χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως. Ἡρξαστο καὶ αὐτὴς προσευχομένη, τόσον ὅμως ἐταράσσαστο ἡ διάνοιά της, ὥστε, ἀγνοῦσα καὶ αὐτὴ τί νὰ ζητήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ, ἐδεήθη μόνον νὰ μὴ στερήσῃ αὐτὴν τῆς εὐτυχίας ἐκείνης, ἣν ἠσθάνετο μὲν, ἠδυνάτει ὅμως νὰ προσδιορίσῃ.

Ἄλλ' οὐ μετὰ πολὺ, ὅλη κατεκυριεύθη ὑπὸ τῆς ἐν τῷ πνεύματι αὐτῆς διαλαμψάσης ἰδέας νὰ πορευθῆ εἰς Πετρούπολιν καὶ νὰ πέσῃ πρὸς τοὺς πόδας τοῦ αυτοκράτορος, χάριν ὑπὲρ τοῦ πατρὸς αἰτούμενη.

Ἐγγὺς τοῦ οἴκου ὑπῆρχε δάσος σημιδῶν ἐνταῦθα πολλάκις ἀπεχώρει ἵνα εὐχηται τῷ Θεῷ, μόνῳ οὐσα ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, ὃν ὑπερπερίλει. Ἄφ' ὅτου δ' ἐσκέφθη νὰ πορευθῆ εἰς Πετρούπολιν, συχνότερον αὐτὸς ἐπορεύετο.

Αὐτοῦ ἐδέετο τοῦ Ὑψίστου νὰ εὐλογῆσῃ τὸν ἐνδόμυχον πόθον αὐτῆς, παρέχων αὐτῇ πάντα τρόπον καὶ πᾶσαν δύναμιν πρὸς ὁδοιπορίαν.

Ἐποτρέφουσα τὸν σκοπὸν τοῦτον πολλάκις ἐλησμόνει ὅτι εὕρισκετο ἐν τῷ δάσει, οὕτω δὲ ἡμέλει τῶν συνήθων αὐτῆς ἔργων, ἐπισπωμένη τὰς ἐπιτιμήσεις τῶν γονέων αὐτῆς.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον δὲν ἐτόλμα νὰ φανερώσῃ αὐτοῖς τὴν μελετωμένην ἐπιχείρησιν. Τὸ θάρρος ἐγκατέλειπεν αὐτὴν ὡς ἡ γῆ εἰς τὸν πατέρα, ἵνα ἀνακοινώσῃ αὐτῷ τὸν ῥιψοκίνδυνον σκοπὸν της, οὗ τὴν ἀμφίβολον ἐπιτυχίαν ἀμυδρῶς προέβλεπε.

Ἐν τούτοις, ἅμα πιστεύασα ὅτι ἱκανῶς ὠρίμασεν ἡ ἐπιχείρησις της, ὠρισεν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐσκόπει ν' ἀποκαλύψῃ αὐτὴν, σταθερῶς ὁμώσασα νὰ νικήσῃ τὴν ἑαυτῆς δειλίαν.

Κατὰ τὸν ὀρισθέντα καιρὸν, ἡ Πρασκοβία ἐγκαίρως ἐξῆλθεν εἰς τὸ δάσος, ἵνα ζητήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ τὸ πρὸς τὴν δῆλωσιν τοῦ σκοποῦ θάρρος καὶ τὴν πρὸς τὸ πείσαι τοὺς γονεῖς αὐτῆς προσήκουσαν εὐγλωττίαν ἔπειτα ἐπανῆλθεν οὐκαδὲ, ἀμετάτρεπτον ἔχουσα τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀνακοινώσαι τὰ μελετώμενα πρὸς ὃν τινὰ ἐκ τῶν δύο ἤθελεν ἀπαντήσῃ πρῶτον.

Ἡύχετο ὅμως ἡ τύχη νὰ προτάξῃ τὴν μητέρα αὐτῆς, διότι ἐν τῇ μητρὶ ἤλπιζε νὰ εὕρῃ πλείονα

συγκατάθεσιν ἄλλ' ἐγγίσασα πρὸς τὸν οἶκον, εὗρε τὸν πατέρα καθήμενον ἐφ' ἔδωλου, παρὰ τὴν θύραν καὶ καπνίζοντα τὴν σύριγγα αὐτοῦ.

Ἦλθε εὐτόλμως πρὸς αὐτόν, ἤρξατο ἐξηγουμένη τὰ μελετώμενα καὶ μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς αὐτῆ ζωηρότητος ἐζήτησε τὴν ἀδειαν ν' ἀπέλθῃ εἰς Πετρούπολιν.

Ὁ πατὴρ, ἀκροασάμενος ἀτενῶς, σοβαρῶς καὶ ἄνευ διακοπῆς, ἐδράξατο τῆς χειρὸς τὴν θυγατέρα, ἅμα τὸν λόγον τερματίσασα καὶ εἰσελθὼν σὺν αὐτῇ εἰς τὸ δωμάτιον, ἐνῶ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ γεύματος παρεσκεύαζε,

— Γύναι, ἀνεφώνησε, χεῖρς καὶ ἀγάλλου! Εὐρομεν ἰσχυρὸν προστάτην! Ἡ κόρη μας θ' ἀναχωρήσῃ ἀμέσως εἰς Πετρούπολιν, διὰ νὰ λαλήσῃ μὲν πρὸς τὸν αυτοκράτορα.

Ἐπειτα διηγῆθη ἀστεῖως ὅτι εἶχεν εἰπεῖ ἡ Πρασκοβία.

— Θὰ κάμῃ καλὰ νὰ ἐργάζεται καὶ νὰ μὴ σοῦ λέγῃ φλυαρίας, ἀπεκρίθη ἡ μήτηρ.

Ἡ νεάνις εἶχεν ἤδη ὀπισθῆ κατὰ τοῦ θυμοῦ τῶν γονέων, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀντέσχε καὶ πρὸς τὰ σκώμματα, τὰ μηδενίζοντα πᾶσαν αὐτῆς ἐλπίδα.

Τότε ἔκλαυσε πικρῶς. Ὁ πατὴρ ἀποβαλὼν κατὰ τὴν στιγμιαίαν ἐκείνην διάχυσιν τὴν σοβαρότητα αὐτοῦ, ἀνεκτίσαστο καὶ πάλιν τὸν συνήθη αὐτῷ χαρακτήρα.

Ἄλλ' ἐνῶ αὐτὸς ὠριζέτο κατὰ τῶν δακρύων τῆς θυγατρὸς, ἡ μήτηρ τούναντίον ἠσπάζετο αὐτὴν γελῶσα καὶ συγκεκινημένη.

— Ἐλα τώρα, εἶπε, διδοῦσα αὐτῇ μάκτρον, καθάρισε τὴν τράπεζαν τοῦ γεύματος καὶ ἔπειτα εἰμπορεῖς νὰ ὑπάγῃς ἀνέτως εἰς Πετρούπολιν.

Ἐν τούτοις ἡ σκηνὴ αὐτῆ ἀπέτρεπε μᾶλλον τὴν Πρασκοβίαν ἀπὸ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἡ ἐδαψίλευεν αὐτῇ ἐπιπλήξεις καὶ ἐπιτιμήσεις. Ἄλλ' ὅμως αἰσθανομένη ταπεινώσιν τινὰ διότι προσηνέχθησαν πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς παιδίον, ἀμέσως ἀνεθάρρυσεν, ὀλιγορήσασα τῆς συμπεριφορᾶς τῶν γονέων.

Ἐπειτα συνέχεια.

XAVIER DE MAISTRE.

ΑΙ ΕΚΑΗΨΕΙΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΣΙΝΑΙΣ.

Ὁ κ. I. Βιδωτός ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ τῷ ἐπιγραφομένῳ *Μελέται ἐπὶ τῆς Ἰνδικῆς καὶ Σιρικῆς ἀστρονομίας*, παρέχει λίαν περιέργους λεπτομερείας περὶ τῶν τελετῶν, ὅσας προεκάλει ἄλλοτε καὶ προκαλεῖ μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὸ Οὐράνιον Κράτος τὸ φαινόμενον τῶν ἐκλείψεων.

Γνωστὸν, ὅτι ὁ Αὐτοκράτωρ θεωρεῖται υἱὸς τοῦ οὐρανοῦ ὡς ἐκ τοῦ τίτλου δὲ τούτου τὸ κράτος αὐτοῦ ὀφείλει νὰ παρέχῃ τὴν εἰκόνα τῆς ἀμεταβλήτου τάξεως τῆς διεπούσης τὰς τῶν οὐρανίων σωμάτων κινήσεις. Ὅταν λοιπὸν οἱ δύο μεγάλοι

¹ Τὴν κυρίαν Κοττίου.

φωστήρες του ούρανοῦ ὁ ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη, ἀντί νὰ ἀκολουθῶσι τὴν ἰδίαν ἑκαστος ὁδὸν, διασταυροῦνται κατὰ τὰς ἑαυτῶν πορείας, ἢ περὶ τὴν τάξιν τοῦ οὔρανοῦ ἀρμονία φαίνεται ταραττομένη, ἢ δὲ ἐκδηλουμένη τὸσον ζωηρῶς σύγχυσις ἐκπηγάζει ἀναμφιβόλως ἐκ τῶν ἀταξιῶν τῆς Αὐτοκρατορικῆς Κυβερνήσεως καὶ τρόπον τινὰ ἀντανάκλασ αὐτάς· ὥστε μία ἠλιακὴ ἐκλειψὶς θεωρεῖται ἐν τῇ Σινικῇ Ἐπικρατείᾳ ὡς εἰδησις στελλομένη παρὰ τοῦ οὔρανοῦ εἰς τὸν Αὐτοκράτορα, διὰ νὰ ἐξετάσῃ τὰ σφάλματά του καὶ ἐπανορθώσῃ αὐτά.

Ἄμα τὸ φαινόμενον προαγγελθὲν ὑπὸ τοῦ πρώτου Ἀστρονόμου τῆς Αὐλῆς,¹ ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ πάντες οἱ ἐν τέλει παρασκευάζονται πρὸς ὑποδοχὴν αὐτοῦ διὰ νηστειῶν καὶ ἐνδεδυμένοι τὰ λαμπρότερα αὐτῶν ἐνδύματα· τὴν δὲ ὀρισθεῖσαν ἡμέραν οἱ Μανδαρίνοι ἀπέρχονται εἰς τὸ παλάτιον φέροντες τόξον. Ἐντὸς τοῦ παλατίου αὐτοῦ τὰ πάντα διασκευάζονται ἐπὶ τὸ πομπωδέστερον. Μεταξωτὰ ὑφάσματα καλύπτουσι τὰς θύρας τοῦ Ὑπουργείου τῆς Λατρείας, ἐνῶ εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τοῦ ὑψηλοῦ πύργου *Lou-tái* καίουσιν ἐπὶ τραπέζης ἀρώματα· ἔσωθεν δὲ τῆς θύρας τοῦ Ὑπουργείου καὶ ἐκατέρωθεν αὐτῆς παρατάσσονται 24 τυμπανιστῆς τῆς Αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς, καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ εἰρημένου πύργου οἱ τοῦ στρατοῦ μουσικοί.

Ὁ Πρωθυπουργὸς (*Κιάο-φάν-σέ*) τοποθετεῖ ἑκαστον τῶν ἀρχόντων εἰς μίαν τῶν γωνιῶν τῆς αἰθούσης τοῦ πύργου, ὁποῦθεν μέλλουσι νὰ ἐκτελέσωσι τὰς ἐδαφιαίας ὑποκλίσεις. Πάντες εἰσὶν ἐστραμμένοι πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ ὅταν ὁ Πρόεδρος τοῦ γραφείου τῆς Ἀστρονομίας ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ἡ ἐκλειψὶς ἤρχισεν, γονυκλιτοῦσι πάντες καὶ, δοθέντος τοῦ σημείου, ἡ μουσικὴ τοῦ πύργου ἀρχεταὶ τῶν θορυβῶδων αὐτῆς παιάνων.

Ἐκαστος ὑπουργὸς ἐκτελεῖ τρεῖς ὑποκλίσεις καὶ ἐννέα χαιρετισμούς, μετὰ τοὺς ὁποίους ἡ μουσικὴ παύει τὸ ἄσμα αὐτῆς. Ὅταν δὲ καὶ οἱ τοῦ Ὑ-

¹ Περιεργείας χάριν, παρατιθέμεθα τὴν ἐν τοιαύταις περιστάσεσι προκήρυξιν πρὸς τὸν λαόν. Τὴν 29 Ἰουλίου 1860 ἐτοιχοκλήθη πανταχοῦ τῆς Καντῶνος ἡ ἀκόλουθος ἐγκύκλιος, διαλαμβάνουσα περὶ τῆς ἐπισημειωμένης σεληνιακῆς ἐκλειψῆος:

« Τῷ Μανδαρίνῳ Λού, διοικητῇ κτλ.

10ῃ ἡμέρᾳ τοῦ ἔκτου μηνὸς τοῦ 10ου ἔτους τῆς ἐνεστώσης ἐξηκονταετηρίδος.

Δεῖθητε καὶ παρακαλέσατε ἵνα χορηγηθῇ προστασία τῇ Σελήνῃ, ὅπως μὴ καταβροχθισθῇ τὴν 15ην ἡμέραν τοῦ ἔκτου μηνός. Ἡ ἐκλειψὶς τῆς Σελήνης ὑπὸ τοῦ ἐπαπειλοῦντος νὰ καταφάγῃ αὐτὴν δράκοντος γενήσεται τὴν 15ην ἡμέραν τοῦ ἔκτου μηνός ἀκριβῶς εἰς τὰς ὥρας 11 καὶ λεπτὰ 40. Ὅλοι οἱ Μανδαρίνοι, πολιτικοὶ τε καὶ στρατιωτικοί, καὶ μετὰ παντός τοῦ λαοῦ, ὀφείλουτε νὰ καταβάλητε πᾶσαν προσπάθειαν ἵνα σώσῃτε καὶ ὑπερασπισθῆτε αὐτὴν ἀπὸ τῆς αὐτῆς φοβερᾶς συμφορᾶς· προσέξατε δὲ μὴ τυχόν παραβῆτε τὴν διαταγὴν ταύτην!

πουργείου τῆς Λατρείας ἀρχόντες ἐκτελέσωσι τοὺς τύπους τῆς ἐθιμοταξίας, τότε οἱ πάντες γονυκλιτοῦσιν ἐκ νέου, ὁ δὲ Πρωθυπουργὸς προβαίνει τυπτῶν τρεῖς ἐν τυμπανον· τὸ αὐτὸ πράττει καὶ ὁ Πρόεδρος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Λατρείας, τὸν ὁποῖον μιμῶνται οἱ λοιποὶ τυμπανιστῆς, ἐνῶ οἱ Μανδαρίνοι ἀπολύουσι τὰ βέλη αὐτῶν πρὸς τὸν οὔρανόν διὰ νὰ βοηθήσωσι τὸ ἐκλειψῆαι ἄστρον. Ὅταν τέλος πάντων ὁ Ἀστρονόμος τῆς αὐλῆς ἀναγγεῖλῃ, ὅτι ὁ φωστὴρ τῆς ἡμέρας ἀποκαλύπτεται, τὰ τυμπανα παύουσι τὸν κροταλισμὸν αὐτῶν, ἑκαστος δὲ τῶν ἀρχόντων κύπτει τρεῖς καὶ τίπτει ἐννεάκις τὴν γῆν διὰ τοῦ μετώπου αὐτοῦ, παιανίζουσης τῆς μουσικῆς· μετὰ δὲ τοῦτο ἀπέρχονται οἱ πάντες εἰς τὰ ἴδια.

Αἱ αὐταὶ τελεταὶ ἐκτελοῦνται κατὰ τὰς ἐκλειψῆς τῆς Σελήνης ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Λατρείας (*ταῦ-τσάγα*)· κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις ὁ Αὐτοκράτωρ ἀόρατος ἐκτελεῖ ἐπὶ τοῦ τυμπάνου τοῦ κεραυνοῦ τὸ τεράστιον τῆς βασιλείας κροῦσμα. Αἱ τελεταὶ αὐταὶ ἀποκυήματα τῆς παχυλωτάτης δεισιδαιμονίας ἀπὸ τετρακισχιλίων ἤδη ἐτῶν ἐπικρατούσας, ἰσχύουσι καὶ σήμερον ἀκόμη μὲ μικρὰς τινὰς παραλλαγὰς.¹

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

νὰ διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά.

Ὁ Delaunay, γνωστὸς γενόμενος ἐσχάτως διὰ τὰς ἀνθρωπολογικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις, διεκόνευσεν τῇ βιολογικῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Παρισίων τὰς ἀκολουθούσας περιέργους παρατηρήσεις.

Οἱ ἄνθρωποι, λέγει, ἔχουσι κατὰ συνήθειαν τὴν τάξιν νὰ διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά. Φανεροῦται δὲ ἡ τάσις αὕτη καθ' ἡν στιγμὴν ἄτομόν τι εὐρεθῆ ἐντὸς αἰθούσης, ὅταν ἐπισκέπτηται μνημεῖον μεγαλοπρεπές, ὅταν περιπατῇ ἐν προαυλίῳ, ὅταν θὰ διέλθῃ πύλην ἢ κατὰ τὴν κλίμακα διπλῆν κτλ.

Καὶ τάσων τὰς παρατηρήσεις αὐτάς κατὰ φυλάς, εἶδη, ἠλικίαν καὶ κατάστασιν, ἐξακολουθεῖ οὕτω.

Φυλαί. Αἱ κατώτεραι φυλαὶ τῶν ἀνθρώπων, αἱ συνήθως ἐκ τῶν δεξιῶν πρὸς τὰ ἀριστερά γράφουσαι, διευθύνονται μᾶλλον πρὸς τὰ ἀριστερά ἢ πρὸς τὰ δεξιὰ. Τοῦναντίον αἱ ἀνεπτυγμέναι φυλαὶ διευθύνονται συνήθως πρὸς τὰ δεξιὰ, παρετηρήθη δὲ ὅτι οἱ ἐπισκεπτόμενοι μνημεῖα τέχνης ἔρχονται πάντοτε ἐκ τῶν δεξιῶν, μολοντί ἢ εἰσόδος πολλακίς εἶναι ἀριστερόθεν, προχωροῦσιν ἢ περιπατοῦσιν ἔχοντες τὸν τοῖχον πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἐν

1. Σύμπαν I. M. Ῥαπτάρχου.

τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ περισσότερον πλῆθος εἶναι πάντοτε δεξιόθεν τοῦ κεντρικοῦ διαδρόμου ἢ εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος. Ἐπὶ τῶν ὁδῶν καὶ πεζοδρομίων τῶν Παρισίων συνήθως πᾶς τις πορεύεται τὴν πρὸς δεξιὰν, ἐναργῶς δὲ ἡ συνήθεια αὕτη στηρίζεται ἐπὶ τῆς φυσικῆς τάσεως τῆς πλειοψηφίας.

Ὁ Delaunay φρονεῖ ὅτι ἡ τάσις αὕτη συντείνειν ὡσαύτως καὶ κατὰ τὰς μεγάλας μεταναστεύσεις τῶν ἐθνῶν καὶ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κεντρικῶν μερῶν τῶν πόλεων. Οἱ ἀρχαῖοι, ὅταν ἤθελον νὰ ἐξακριβώσωσι τι, ἔβλεπον πρὸς μεσημβρίαν ἔχοντες τὴν δύσιν πρὸς τὰ δεξιὰ, διὰ τοῦτο πᾶσαι αἱ μεταναστεύσεις ἐγένοντο πρὸς Δυσμᾶς. Τὸ αὐτὸ ἐγένετο καὶ ἐν τῇ κτίσει τῶν πόλεων.

Ἐν Παρισίοις μεταβαίνοντες πρὸς ἀνατολὰς, περισσότεραν κίνησιν καὶ ζῶην παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ πεζοδρομίου πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ πρὸς τὰ ἀριστερά. Τὸ κέντρον τῶν Παρισίων μετετέθη οὐ μόνον δυσμικῶς, ἀλλὰ καὶ βορείως. Ἐπὶ Ναπολέοντος τοῦ Αου ἦτο κατὰ τὸ *Palais-Royal*, σήμερον εἶναι κατὰ τὸ *boulevard des Italiens*.

Εἶδη. Ἡ γυνὴ ἔχει ὀλιγωτέραν τοῦ ἀνδρὸς τάξιν τοῦ νὰ βαίῃ πρὸς τὰ δεξιὰ. Προσφέρουσα τὸν βραχίονα πρὸς τὸν σύζυγον τίθεται πρὸς τὰ ἀριστερά. Ἐν συναναστροφαῖς ὅπου οἱ ἄνδρες εἶναι κεχωρισμένοι τῶν γυναικῶν, αἱ τελευταῖαι εἶναι πρὸς τὰ ἀριστερά, ἐνῶ αἱ πρώται πρὸς τὰ δεξιὰ. Ἐπὶ δὲ τῶν πεζοδρομίων οἱ ἄνδρες διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ, ἐνῶ αἱ γυναῖκες πρὸς τὰ ἀριστερά, ὅθεν συχναὶ καὶ αἱ συγκρούσεις.

Αἱ γυναῖκες διευθυνόμεναι πρὸς δεξιὰν κλίμακα προτιμῶσι τὴν ἀριστερὰν μολοντί γνωρίζουσι ὅτι εἶναι ἐναντίον τῆς συνήθειας.

Ἡλικία. Τὰ παιδιά, ὅσα μανθάνουσι τὸ βᾶδισμα, διευθύνονται κατ' ἀρχὰς πρὸς τὰ ἀριστερά μέχρι τοῦλάχιστον τοῦ τρίτου καὶ τετάρτου ἔτους, μετὰ ταῦτα ὁμοῦ προτιμῶσι τὰ δεξιὰ. Οἱ νέοι διευθύνονται πρὸς τὰ δεξιὰ, τοῦναντίον οἱ γέροντες ἔχουσι τάξιν πρὸς τὰ ἀριστερά.

Κατάστασις. Οἱ ἀνόητοι καὶ βλάκες καὶ οἱ γέροντες οἱ ἐκ τῆς ἠλικίας παθόντες τὰς φρένας περιπατοῦντες διευθύνονται πρὸς τὰ ἀριστερά τοῦ φρενοκομείου, τοῦναντίον οἱ θεραπεύσιμοι μανιώδεις καὶ οἱ ὑπὸ γενικῆς παραλυσίας παθόντες.

Ἐν ταῖς βουλαῖς, ταῖς διηρημέναις κατὰ τὰς γνώμας, σχηματίζεται ἡ ἀριστερὰ πτέρυξ καθημένη πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ ἡ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά τῆς εἰσόδου τῆς αἰθούσης. Ἐν τοῖς βουλευτηρίοις, ἐν ταῖς ἐπιστημονικαῖς καὶ φιλολογικαῖς πολιτείαις, ὅπου καὶ διαφοραὶ γνώμων, ἡ ἀριστερὰ ἀντιπροσωπεύει τὸ φιλοπρόδοτον καὶ ἡ δεξιὰ τὸ ὀπισθοδρομικὸν στοιχεῖον.

Ὁ Delannay φρονεῖ ὅτι, ἡ τάσις αὕτη τῶν ἀνεπτυγμένων φυλῶν καὶ τάξεων ἀνθρώπων τοῦ

διευθύνεσθαι πρὸς τὰ δεξιὰ, στηρίζεται ἐπὶ τούτου, διότι ὁ ἀριστερὸς μετωπιαῖος¹ λοβὸς τοῦ ἐγκεφάλου εἶναι πλέον ἀνεπτυγμένος ἢ ὁ δεξιὸς καὶ μόνον κατὰ τὸν ὄγκον ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸ ποσὸν τῶν σστατικῶν στοιχείων· τοῦναντίον εἰς τοὺς μὴ ἀνεπτυγμένους ὁ δεξιὸς ὑπερτερεῖ τοῦ ἀριστεροῦ. Οἱ ἀδιαφόρως πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ἀριστερὰ βαίνοντες ἔχουσι ἀμφοτέρους τοὺς λοβούς ἐξ ἴσου ἀνεπτυγμένους.

(Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ).

X*.

ΑΙΘΗΣΙΑΙ.

* * * Ὅταν ἡ φίλια ἀρχίζει ν' ἀδυνατῇ καὶ νὰ παρακμάζῃ, ἐπιτηδεύεται τεχνικωτάτους τρόπους φιλοφροσύνης. (Shakespeare).

* * * Ὅστις θέλει νὰ διαδώσῃ καὶ στερεώσῃ ἰδέαν τινα, πρέπει ν' ἀπευθυνθῇ εἰς τὰς γυναῖκας. Αὐταὶ ἀποδέχονται αὐτὴν εὐκόλως ὡς ἀμαθεῖς, διαδίδουσιν εὐκολώτερον ὡς λάλοι, καὶ ὑποστηρίζουσιν ἐπὶ πολὺ ὡς ἰδιογνώμονες. (Κ^α. Νέκερ.)

* * * Ὁ μῦθος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Δάφνης μαρτυρεῖ ὅτι ἀπὸ πολλῶν αἰώνων οἱ ποιηταὶ ἀγαπῶσι μᾶλλον τὰς γυναῖκας ἢ αἱ γυναῖκες τοὺς ποιητάς.

* * * Ἡ φιλοστοργία εἶναι ἡ ψυχὴ τῶν γυναικῶν, ὡς τὸ μῦρον ἡ ψυχὴ τῶν ἀνθέων.

* * * Ἐκαστος ἐξ ἑαυτοῦ κρίναν δημιουργεῖ θεόν, τὸν ὁποῖον νομίζει ὅτι λατρεύει, ὅσάκις λατρεύει μόνον τὸν ἑαυτὸν του.

* * * Ἡ σεμνοτυφία εἶναι κίβδηλον τῆς ἀρετῆς νόμισμα.

ΕΛΕΓΕΙΟΝ

ἐπὶ τῇ ἐναρέτῳ Ἐρατοῦ Ν. Β., ἀποθαυοῦση τὴν γόκτα τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1878.

Εἶναι γιορτὴ, Χριστούγεννα, παντοῦ χοροὶ τραγούδια, γιὰτὶ πατιέται ὁ Θάνατος καὶ ἡ Ζωὴ νικάει, ὁ πάγος λυόει ὁ νεκρὸς κ' ἀνθίζουσι τὰ λελοῦδια, γι' αὐτὸ ε' τὰ στήθια ὁ θνητὸς κρυφὴ χαρὰ ἀγροικαίει.

Παιδιά καὶ γέροι τραγοῦδον κ' οἱ νέοι ξεφαντόνου, ὅλα τὰ σπύτια φέγγουσι καὶ τὴ χαρὰ σκορπᾶνε, μὰ ε' ἕνα σπύτι ἀρχοντικὸ πῶς τὰ κηρὰ θαμπόνοισιν; πῶς δὲν ἀκούγεται ἡμιγὰ, τάφος νεκρὸς σὰν νῆαι;

Τ' ἔχουν καὶ κάθονται βωθοὶ μὲ μῦματα βουρκαμένα; πατέρας, ἄντρας, συγγενεῖς, κ' οἱ γαρδριακοὶ τους φίλοι; τί τὸν κυττάζουν τὸ γιατρὸ μὲ χέρια σταυρωμένα; τί στέκει κ' ὁ γιατρὸς ὡχρὸς καὶ δὲν κινεῖ τὰ χεῖλη;

1 Ὁ ἀναγνώστης ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ, ὅτι κατὰ τὰ παραδεγμένα ἐν τῇ φοσιολογίᾳ τοῦ Ἐγκεφάλου, τὸ ἡμισυ δεξιὸν μέρος κανονίζει τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀριστεροῦ ἡμισυοῦ μέρους τοῦ σώματος, τὸ δὲ ἕτερον ἀριστερὸν ἡμισυοῦ τοῦ ἐγκεφάλου τὰς τοῦ δεξιῦ ἡμισυοῦ.

Σ. Μ.

— Πές μας, γιατρέ, ή άρρωστη έχει ζωή; πώς είναι; (συνορωτισμένα το γιατρό κι' ο στεναγμός τους πνίγει.)
— Ότι θελήσει ο Θεός . . . ! — σηκώνεται — Αχ μένε, —
— Σας είμαι άνωφέλετος — και βιάζεται να φύγει.

Φεύγει ο γιατρός χωρίς ψυχή, παρηγοριά δε λέγει, μένει βωδή ώχρόβαφη κι' συνοδιά ή άλλη, γέρο πατέρας 'δω βογγάει, ο αδελφός 'κατ κλαίγει, κι' ο άντρας χόνει κλαίοντας 'ς τ'ά χέρια τ'ο κεφάλι!

“Αχ!!! πούνε τ'ο παιδάκι μου;! άχ πούνε τ'ο καλό μου; να τ'ο φιλήσω φέρτε το!.. ο άντρας μου άχ πούνε; έλα πατέρα να σε 'δω!.. γιατί . . . τ'όν άγγελό μου . . . γέρνει, σωπάει ή άρρωστη . . . κ' οι άλλοι σιωπούνε.

‘Ανοιγοκλείει τρεις φορές ή άρρωστη τ'ο στόμα· άγγελος πέρνει τή ψυχή 'ς τούς ουρανούς τήν πάει· κ' εκείνη μένει άκίνητη με τ'ο κηριού τ'ο χρώμα· κι' ο άντρας άπ' άπελπισιά τ'ά χέρια του χτυπάει.

Είναι γιορτή, Χριστούγεννα, όλος ο Κόσμος χαίρει, όλος ο Κόσμος τραγουδάει, 'δω στέκονται κλαμένοι, άλλου τ'ά φώτα τ'ης χαράς, κ' έδω τ'ο άγιοκέρι, πικροφωτίζει θαμπερό τή μικροπεθαμένη!

Τόν Κόσμο αυτόν παράκαιρα ν' αφήσης πώς σ' έφάνη; χθές ήσο νύφη, 'Ερατώ, χθές ήσο μικρομάνα! άκόμα χθές έφόραγες τ'ο γάμου τ'ο στεφάνι, τώρα για σε ν' άντιλαλή νεκρώσιμη καμπάνα;

“Απονε Χάρς, φθονερέ, γιατί φθονεις τή χάρι, τήν όμορφιά τί κυνηγεις; τήν νεότη τί τήν σφάζεις; τόν κρίνο τί καταπατεεις κι' αφίνεις τ'ο χορτάρι; τί τήν κακία παρατεις, τήν άρετή άπαράεις;

Τήν άρετή!.. άχ όνομα γλυκό! μά ποιός σε ξέρει;! κ' άν κάπου κάπου φαίνεσαι, σ'άν τύρημο τρυγόνι, γορξίζει ο θάνατος φονιάς τ'ο φονικό του χέρι, σου βίγχει μαύρη τουφεκιά, χτυπά και σε σκοτώνει!

Χάρς, άς ήμουν μι'ά φορά κακό άστροπελέκι, και να ξεφύγω μι'ά στιγμή τ'ά 'μμάτια τ'α πυρά σου, και ν' αναϊβώ εκεί 'ψηλά, τ'ο σύγνεφο π'ου στέκει, να πάσω καταπάνω σου να κάψω τ'ά φτερά σου.

Γιατί τ'ο σκληροκέρι σου κάθε καλό θερίζει! . . .
άχ! τ'είπα;.. μήν κολάστηκα;.. μήν τάχα περιβόλι, ο Κόσμος τ'ουτος φιλιάσθηκε, π'ου ο Θεός τ' όρίζει, κι' άπλόνει πέρνει τόν άνθ'ο κι' αφίνει τ'ο τριβόλι;

ΠΑΡΕΡΓΑ.

‘Ο βεζίρης Χασσάν-Μαύμανδ'ε ουδέποτε έτρωγε χωρίς να προσκαλή εις τ'ο γεύμα φίλους του. ‘Ημέραν τινά έφερον αυτόν τρεις πρασίνοους σικύους. ‘Ο βεζίρης έλαβε τόν ένα, εκαθάρισε και έφαγεν αυτόν όλόκληρον· τ'ο αυτό έπραξε και διά τόν δεύτερον και τρίτον· τ'ο αυτο ιδόντες οι παρεσώτες εξεπλάγησαν, άλλ' έτήρησαν σιγήν. ‘Ο βεζίρης έδωκε δώρον τι εις τόν άνθρωπον όστις έφερε τούς σικύους, και άφ'ού ούτος άνεχώρησε ειπε προς τούς συνδαιτημόνας· «Ίδου διατί έφαγον μόνος τούς τρεις σικύους· ο πρώτος ήτο λίαν πικρός, ο δεύτερος πικρότερος και ο τρίτος πικρότατος όλων.

‘Εφοβήθη μήπως τρώγοντες εκφράσητε αηδίαν, πράγμα όπερ θα άπήρσσκε εις τόν μουσουλμάνον όστις έφερεν αυτούς· ώς εκ τούτου προϋτίμησα να φάγω και τούς τρεις.»

‘Ανθρωπός τις παρουσιάσθη εις τόν προφήτην Σουλεϊμάν και ειπεν αυτόν ότι καθ' ήν ώραν προσήχετο εν τ'ω τεμένει άπώλεσε μιαν τών χηνών του. Τήν επαύριον προσεκάλεσεν ο Σουλεϊμάν όλους τούς πιστούς και ειπε «Είναί δίκαιον άφ'ού κλέψη τις τήν χήνα ενός τών αδελφών, να έλθη κατόπινεις τόν οίκον τ'ου θεού έχων τ'α πτερά αυτης επί κεφαλής;» Είς εκ τών πιστών ακούσας τούς λόγους τούτους ύψωσε τήν χείρα προς τήν κεφαλήν του όπως ιδη άν πράγματι έφερε πτερά· τότε ο προφήτης έβόησε «Ίδου εκείνος όστις εκλεψε τήν χήνα τ'ου αδελφού του.» Πράγματι δε ούτος ήτον ο κλέπτης.

ΣΥΜΜΙΚΤΑ.

‘Η άστυνομία τ'ου Λονδίνου.

Οι άναγνώσται μετ' ενδιαφέροντος θ' αναγνώσωσι τ'ας έπομένας λεπτομερείας περι τ'ης άστυνομίας τ'ου Λονδίνου, εξαχθείσας εκ τ'ης έτησίας εκθέσεως τ'ης άστυνομίας τ'ης πρωτευούσης, τ'ης υποβληθείσης εσχάτως εις τ'ο Κοινοβούλιον.

Κατ' αυτήν ή άστυνομία τ'ου Λονδίνου τήν 1 Ιανουαρίου 1878 ειχε 10,599 πράκτορας, άλλ'ά πρέπει να εξαίρέσωμεν εξ αυτών 1259, οτινεις χρησιμεύουσιν ειτε δια τ'ας δημοσίους οικοδομάς και τούς ναυστάθμους, ειτε δια τήν ύπηρεσίαν τών ιδιωτών· ώστε 9,102 εργαζονται δια τήν δημοσίαν ασφάλιαν. Κατά τ'ο 1869 ήριθμούντο μόνον 7,784· ώστε μετά έννέα έτη αύξησις έγένετο κατά 70/ο.

‘Εν τούτοις δεν πρέπει να παραλείψωμεν και τήν σύγχρονον αύξησιν τ'ου πληθυσμού. ‘Ο πληθυσμός τ'ης πρωτευούσης κατά τήν από τ'ου 1861 — 1871 άπογραφην άνήρχετο εις 3,671,000 κατοίκων, τ'ω 1875 έφθασεν εις 3,810,744, τ'ω δε 1878 άνήλθε κατά μέσον όρον εις 4,300,000. Παραβάλων τις λέγει ή εκθεσις τούς τελευταίους τούτους αριθμούς προς τόν αριθμόν τών άστυνόμων παρατηρεί ότι τ'ο 1869, 471 κάτοικοι αντιστοιχουν προς ένα άστυνόμον, τ'ω δε 1878 ή αναλογία έμεινεν ή αυτή. Τ'ω 1869 ο αριθμός τών οικιών τ'ης πρωτευούσης άνήρχετο εις 550,000. ‘Εκ τών στατιστικων δε τ'ας όποιας παρέχουσιν αι έτήσιαι εκθέσεις εξαγεται ότι από τ'ου 1872 — 1876 ήκοδομήθησαν 43,600 οικίαι· έτεροι 14, 410 άνηγέρθησαν τ'ω 1877· ώστε κατά τ'ο 1878 όλαι αι οικίαι ήριθμούντο εις 624,520. Παραβάλλοντες αυθις τούς αριθμούς τούτους προς τούς τών

άστυνόμων εύρίσκομεν ότι τ'ω 1869 ύπήρχεν εις άστυνόμος δια 70 οικίας, τ'ω δε 1878 εις δια 68.

Γιγαντιαία δένδρα.

‘Εσχάτως έδημοσιεύθη υπό τ'ου γάλλου I. G. Lemmon ώραιον και περιεργον σύγγραμμα περι τών γιγαντιαίων δένδρων. ‘Ο συγγραφεύς αναφέρει ότι τ'ω 1875 φθάσας εις τ'ο Κομιτάτον Καλαβερά τ'ης Καλλιφορνίας ήθέλησε κατ' αρχάς να μετρήση τήν περιφέρειαν ενός μεγάλου δένδρου, τ'ο όποιον ειχε π'σει τ'ω 1857 και τ'ου όποιου ή μία τομή έπετέλεσε τ'ο δάπεδον μι'ας οικίας. ‘Η περιφέρεια αυτου κατά τήν βάσιν τ'ου κορμού ήτο 97 άγγλικών ποδών· ή μεγαλύτερα διάμετρος ήτο 24 ποδών και 10 δακτύλων, ή δε μικροτέρα 22 π. και 8 δ. Τ'ο δένδρον τούτο ειχε ήλικίαν 1260 έτών.

‘Ο ‘Ηρακλής, έτερον δένδρον εκριζωθ'εν υπό τ'ης καταϊγίδος τ'ου 1862 ειχε 285 ποδών μήκος· λέγεται ότι είναι 3,000 έτών.

‘Ο Λεβιάθαν, εις δν αποδίδουσι βίον 4,000 έτών ειχεν ύψος 300 ποδών· δια τ'ου κοιλώματος τ'ου σχηματισθέντος εις τ'ο κατώτερον τμημα τ'ου κορμού δύναται τις να διέλθη έφιππος.

‘Απόπειραι δολοφορίας κατά τών ηγεμόνων.

‘Ιδου κατάλογος τών αποπειρών δολοφορίας γενομένων από τριακονταετίας κατά τών διαφόρων ηγεμόνων τ'ου κόσμου:

Κατά τ'ου δουκός τ'ης Μοδένης τ'ω 1848.

Κατά τ'ου πρίγκηπος τ'ης Πρωσσίας (τανυν αυτοκράτορος Γουλιέλμου) εν Μίνδεν τόν Ιούνιον τ'ου 1848.

Κατά τ'ου τελευταίου βασιλέως τ'ης Πρωσσίας τ'ω 1852.

Κατά τ'ης βασιλείσης Βικτωρίας υπό τινος αρχαίου συνταγματάρχου τ'ω 1852.

Υπόγειος μηχανή ανακαλυφθείσα εν Μασσαλία κατά τήν περιήγησιν τ'ου Ναπολέοντος τ'ω 1852.

‘Ο αυτοκράτωρ τ'ης Αυστρίας, καιρίως πληγωθείς υπό τ'ου Ούγγρου Libenez τ'ω 1853.

‘Επιβουλή κατά τ'ου αυτοκράτορος Ναπολέοντος Γ'· προ τ'ης Opera Comique 1843.

‘Ο δουξ τ'ης Πάρμης, προσεβλήθη θανασίμως τ'ω 1855.

‘Ο Πιανόρης πυροβολεί κατά τ'ου Ναπολέοντος εν τοις ‘Ηλυσίοις 1855.

‘Ο στρατιώτης Μιλάνος κτυπά δια τ'ης λόγγης τόν βασιλέα τ'ης Νεαπόλεως Φερδινάνδον 1856.

Συναμοσία κατά τ'ου Ναπολέοντος Γ' υπό τριών Ιταλών ελθόντων εκ Λονδίνου 1857.

Συναμοσία τ'ου ‘Ορσίνη κατά τ'ου Ναπολέοντος Γ' 1858.

‘Ο σπουδαστής Βαίκερ προσβάλλει εν Βάδη τόν

βασιλέα τ'ης Πρωσσίας χωρίς να επιτύχη αυτόν 1861.

‘Ο φοιτητής Βρύσιος πυροβολεί κατά τ'ου βασιλέως τ'ης ‘Ελλάδος 1862.

Δολοφονία τ'ου ποέδρου Λιγκλόγη 1865.

‘Ο Τσάρος προσεβλήθη εν Πετρούπολει τ'ω 1866.

‘Ο Βερεζόβσκη πυροβολεί κατ' αυτου εν Παρισίοις 1867.

Δολοφονία τ'ου ηγεμόνος τ'ου Μαυροβουνίου τ'ω 1860 και τ'ου ηγεμόνος τ'ης Σερβίας Μιχαήλ τ'ω 1868.

‘Επιβουλή κατά τ'ου βασιλέως ‘Αμεδαίου τ'ης Ισπανίας 1371.

Δολοφονία τ'ου προέδρου τ'ου Περού 1872· εν Βολιβία 1873 εν Equateur 1875 και εν Παραγουάη 1877.

Δύο προσβολαι κατά τ'ου αυτοκράτορος τ'ης Γερμανίας τόν μάιον και Ιούνιον 1878.

Τήν τετάρτην 25 ‘Οκτωβρίου 1878 ο Μονκαούς πειράται να δολοφονήση τόν βασιλέα τ'ης Ισπανίας δια πιστολιου.

Τήν 17 νοεμβρίου 1878 ο Πασσανάντης μικρού δειν εφόνευε τόν βασιλέα τ'ης Ιταλίας δι' έγχειριδίου.

Τέλος τήν 14 άπριλιου 1879 κατά τήν ογδόην ώραν τ'ης πρωίας ο αυτοκράτωρ τ'ης Ρωσσίας διέφυγεν αίσίως τρίτην ήδη φοράν τήν κατ' αυτου προσβολήν.

‘Επιστημονική έκδρομή.

Περι τ'ας αρχάς τ'ου παρελθόντος έτους Γάλλος περιηγητής ο κ. Paul Soleillet άνεχώρησεν εκ Σενεγάλης προτιθέμενος να μεταβή εις ‘Αλγερίαν διατρέχων όλην τήν δυτικήν ‘Αφρικην και διερχόμενος δια τ'ου άνω Νηγείρου, Τομβεκτου και Σαχάρας. ‘Εσχάτως αφίκεται εις Σεγού-Σικόρω πρωτεύουσιν τ'ου βασιλείου Σιγού επί τ'ου μεγάλου ποταμού Νηγείρου. Τ'ο βασίλειον τούτο τών μαύρων αριθμούν 2 εκατομμύρια κατοίκων δεν είναι χώρα άγρίων όπως ήδύνατό τις να υποθέση. ‘Αξιόλογος ύπάρχει διοργανισμός εν τ'ω βασιλείω τούτω, ο δε γάλλος περιηγητής έτυχεν αυτόσε ένθουσιώδους ύποδοχής. Τ'α περι τ'ης ύποδοχής ταύτης περιγράφει ο περιηγητής δια τ'ης έπομένης προς τινα γαλλικήν εφημερίδα επιστολής.

«Τήν 1 δεκτωβρίου, άφ'ού διενυκτερεύσαμεν εν τ'η λέμβω μου εξηκολουθήσαμεν τόν δρόμον μας· τ'ρίγρους σημαία εκυμάτιζεν επί τ'ης λέμβου, τήν όποιαν έχαιρέτισαν δι' ενός κανονιοβολισμού. Περι τήν 1 μ. μ. εφθάσαμεν προ τ'ης Σεγού-Σικόρω. Κατ' αρχάς απεβίβάσθη ο διερμηνεύς μου όπως αναγγείλη εις τόν Σουλτάνον τήν έλευσίν μου. Παραχρημα απέστειλεν ο ‘Αχμαδού τόν γεωμέτρην του Σαμβά Νδία όστις ως διαμένων επί μακρόν εν ‘Αγίω Λουδοβίκω ώμίλει όλίγον τήν γαλλικήν.

Ἀφού προσηνῶς μὲ ἐχαιρέτισε μοὶ ἀνήγγειλεν ὅτι θὰ μεταβῆ νὰ χαιρετίσῃ τὴν σημαίαν. Χίλιοι διακόσιοι περίπου στρατιῶται ὠπλισμένοι παρετάχθησαν παρθεύς κατὰ μῆκος τοῦ τείχους τῆς πόλεως, προηγουμένων τῶν μουσικῶν καὶ τῶν ἀρχηγῶν των. Οἱ ἀρχηγοὶ κατ' ἀρχὰς ἐχόρευσαν ἐν τῷ ἤθῳ τῆς μουσικῆς, εἶτα δὲ διέταξαν γενικὸν ἀφοπλισμόν. Τότε ἰππεύσας εἰσῆλθον εἰς Σεγοῦ ἐν μέσῳ πλήθους, τὸ ὅποιον ἐφαίνετο συμπαθές, καὶ στοίχων στρατιωτῶν.

Περὶ τὴν 4 1/2 ὥρ. μὲ ὠδήγησαν εἰς τινὰ θέσιν ἐξω τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, ὅπου ἐγένοντο στρατιωτικὰ γυμνάσια ἐπὶ τῆς ἐορτῆς τοῦ Ῥαμαζάν. Ὁ σουλτάνος μὲ προσεκάλεσε πλησίον του καὶ φωνήσας τὸν δημόσιον κήρυκα Γαλλὴ Μαμαδὴ διέταξε νὰ κηρύξῃ τὸ ἐξῆς: Ὁ ἐρυθροὺς ἄνθρωπος ὁ καθήμενος πλησίον μου εἶναι Τουβάκος (Εὐρωπαῖος) ἐκ Τογγὰλ (Γαλλίας) ὅστις φέρει ἐπιστολὴν τοῦ Βορῶν Νιδάρ (ἀρχηγοῦ τοῦ Ἀρ. Λουδοβίκου), φίλου του. Ἐλάμδου Λιλλάχα (δύο αὐτῶ Θεῶ). Τὰ γυμνάσια ταῦτα συνίσταντο εἰς στρατιωτικούς ἐξελιγμούς 6,000 στρατιωτῶν αἰχμαλώτων μετὰ τῶν ἀρχηγῶν καὶ μουσικῶν των χορευόντων καὶ ἀδόντων.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ τῆς χροιάς τοῦ γυναικείου δέρματος.

Δὲν θέλει εἶσθαι ἄτοπον, ἀφού αἱ ἀναγνώστρια τῆς Χλωρίδος συνεχῶς ἀπασχολήθησαν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τόσοσιν ὠραίων διατριβῶν, νὰ ἐλκυσώμεν καὶ ἡμεῖς τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς ζήτημα σπουδαίως ἀπασχολῆσαν καὶ ἐπασχολοῦν τὸ ἥμισυ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡδὴ πολλὰ δέσποιναι καὶ δεσποινίδες αἰσθάνονται χαρὰν μεγάλην ἐπὶ τῇ ἐμφανίσει τοῦ ἄρθρου τούτου, πλεῖσται δ' ὅσαι μετ' ἀνησυχίας καὶ ἀνυπομονησίας παρακολουθοῦσι τὴν ἀνάγνωσιν ἐπὶ τῇ εὐλόγῳ ἐλπίδι ὅτι θὰ εὐρεθῆ τι κατὰ τῆς κηλίδος ἐκείνης, ἣτις ἀπὸ ἐτῶν ἤδη ἐπισκιάζει, οὕτως εἰπεῖν, τὸ ἄλλως ὠραῖον αὐτῶν πρόσωπον. Πρὸς τὸ ὠραῖον φύλον λοιπὸν εἶναι δίκαιον νὰ ἀφιερῶσιν αἱ ὀλίγα γραμμὰ, τὰς ὁποίας ἐν τῇ εὐκαιρίᾳ μου ἀνέγραψα' τοσοῦτω μάλλον ὅσῳ φαντάζομαι, ὅτι ὄχι μόνον νεάνιδες μετὰ τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀνά χεῖρας φεύγουσαι τὴν προσοχὴν τῆς μητρὸς π. χ. θὰ καταφύγῳσιν εἰς τὸ ἰδιαίτερόν των δωματίον διὰ νὰ ἐπιθεωρήσωσι διάφορα μέρη τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ πολλὰι μητέρες εἴτε διὰ τοῦ χρόνου καὶ τοῦ καθεστηκότος βίου, εἴτε ἐνεκα τοῦ γάμου καὶ τῶν μητρικῶν καθηκόντων, εἴτε δι' ἄλλας αἰτίας (ἀσθενείας, λύπας καὶ τὰ τοιαῦτα) ἀπολέσασαι τὸ ῥόδιον καὶ καθαρὸν χρῶμα, φέρουσι γραμμὰς, κοιλώματα καὶ

χροιὰν παρακμαζούσης ὠραιότητος, δὲν θέλουσιν ἀπαξιώσει νὰ βίψωσιν ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ καθρέπτου.

Τῇ ἀληθείᾳ ἡ γυνὴ ὄχι μόνον ἐκ φύσεως ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἔχει τὴν ὠραῖαν ἀποσολὴν τοῦ νὰ ἦναι ἀξιεράστος, πρὸς τοῦτο δὲ ὡς γνωστὸν, συμβάλλει τὰ μέγιστα τὸ ὠραῖον δέμμα, ἡ ἄμμεπτος χροιά ἡ δυναμένη τὰς μικρὰς ἐλλείψεις τῆς μορφῆς καὶ τῆς καρδίας νὰ συγκαλύψῃ. Ἡ ἄμμεπτος χροιά τοῦ προσώπου εἶναι πράγματι ὁ ἀναπόφευκτος ὅρος πραγματικῆς ἡ κατὰ φαντασίαν ὠραιότητος, πᾶσα δὲ γυνὴ δικαίως φροντίζει περὶ τὴν διατήρησιν καὶ περιποίησιν τοῦ δέρματος, λυπεῖται δὲ ἀφάτως ὅταν μίᾳ κηλὶς ἡ σημεῖον τι ἐξανθηματικὸν δὲν ἐξαλείφεται ἀλλὰ παραμένει καθ' ὅλον τὸν βίον τὸ σπουδαιότερον δυστύχημα τῆς ὑπάρξεώς της.

Ῥίψωμεν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῶν μυστικῶν θυρίδων τοῦ κομμωτηρίου μιᾶς νεάνιδος· τί βλέπομεν; πλησμονὴν φυαλίδων, ποτηρίων, σαπῶνων διαφοροτρόπως τιτλοφορουμένων καὶ σκοπούντων τὴν διατήρησιν ἢ κάλλιον εἰπεῖν τὴν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταμόρφωσιν τῆς χροιάς τοῦ προσώπου. Ἐνταῦθα δὲ ἐκζητητέον τὴν αἰτίαν, διὰ τί τόσαι νεαὶ γυναῖκες, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιμέλειαν καὶ ἐνεργητικότητα ἦν καταβάλλουσι διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ καθαριότητα τοῦ δέρματος, καταστρέφουσιν αὐτὸ διὰ παντός· διότι ἐπιζητοῦσι διὰ τεχνασμάτων καὶ ἐπιτηδεύσεων ὅ, τι διὰ φυσικῆς ὁδοῦ διατηρεῖται καὶ ἀποκτᾶται.

Ἡ χροιά καὶ ἡ ὠραιότης τοῦ προσώπου πρέπει νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τῶν κανόνων τοῖς ὑγιεινῆς. Οἱ κανόνες οὗτοι δὲν συνίστανται εἰς τὴν χρῆσιν ἀπλῶς τοῦ σάπωνος ἢ τῆς ἀλοιφῆς, πολὺ δὲ ὀλιγώτερον εἰς τὰς φροντίδας ἃς καταβάλλει ἡ νεανὶς νὰ ἐκτεθῆ εἰς τὰς ζωογόνους ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου ἢ εἰς τὴν ὀρηκτικὴν πνοὴν τοῦ ἀνέμου, ἐνῶ τὴν ἐσπέραν ἀκριβῶς ἐν τῷ θεάτρῳ ἢ ἐν χορῷ ἀναπνεῖ τὸν θερμὸν καὶ μεμολυσμένον ἀέρα καὶ ἐπιζητεῖ διὰ ῤιπιδίων νὰ ἀναζωογονήσῃ τὸ θερμὸν καὶ κάθυδρον πρόσωπον, τὸ καῖον καὶ οἶονεῖ πεπυρακτώμενον στήθος. Μετὰ παρελευσιν ἡμερῶν τινῶν παραπονοῦνται αἱ Κυρίαὶ διότι μεθ' ὅλην τὴν φροντίδα καὶ τέχνην, τὸ δέμμα δὲν εἶναι ὅπως ἐπιθυμοῦσιν, εὐτυχῶς ὁμῶς διὰ τοὺς ἰατροὺς εἶναι τὸ μόνον ζήτημα διὰ τὸ ὅποιον δὲν ἐπιπλήττονται, ἀκριβῶς διότι καθόλου δὲν ἐρωτῶνται· ἀποφεύγουσι δὲ τοὺς ἰατροὺς διότι μαντεύουσι πιθανῶς τὴν ἀπάντησιν.

Πλὴν τί ἐννοοῦμεν λέγοντες, τῆς Κυρίας τάδε τὸ χρῶμα καὶ τὸ δέμμα εἶναι ὠραῖον. Διὰ τῆς ὠραίας χροιάς τοῦ δέρματος ἐννοοῦμεν τὴν φυσικὴν σύστασιν διαφόρων ὀργάνων, ἐκ τῆς ἁρμονικῆς τῶν ὀργάνων συνυπάρξεως σχηματίζεται τὸ δέμμα· οὕτω λ. χ. ἡ ἐπιδερμὶς, ὁ ὑπὸ τὸ δέμμα λιπώδης ἰστός,

οἱ διάφοροι ἐκκριτικοὶ ἀδένες, αἱ λεπταὶ διακλαδώσεις τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων· ἕκαστον τῶν ὀργάνων τούτων δύναται νὰ πάθῃ εἴτε ἐνεκα τοπικῶν αἰτίων εἴτε ἐνεκα δυσκρασίας τινος γενικῆς τοῦ σώματος, πᾶσα δὲ τοιαύτη πάθσις καταλήγει εἰς ζημίαν διαρκεῖ ἢ προσωρινὴν τοῦ δέρματος. Οὕτω μεταξὺ ἄλλων τὰ συχνὰ πυκνὰ κρυολογήματα, αἱ δυσπεψαίαι, ἡ δυσκοιλίτις ἀλλὰ κατ' ἐξοχὴν τὰ νοσήματα τῶν γεννητικῶν ὀργάνων ἐκ τῆς θεραπείας τῶν ὀργάνων ἐξαρτᾶται καθόλου ἢ ὠραία χροιά τοῦ δέρματος.

Ὅταν τὰ συστατικά τοῦ δέρματος καλῶς ἔχουσι καὶ αἱ λοιπαὶ αἰτίαι ἐλλείπουσι, τότε ἀναμφιδόλως ἀποκτῶμεν τὸ ὠραῖον χρῶμα τοῦ δέρματος συνιστάμενον ἐν τούτῳ, ὅτι τὸ δέμμα εἶναι καθαρὸν, ἄοσμον, λευκὸν ἀπαλόν, διαφανές καὶ ἄνευ κηλίδων ἢ ἐξανθημάτων. Ἰδιότητες πράγματι ὠραῖαι, αἱ ὁποῖαι ἐκλιποῦσαι, ἄγουσι τὰς γυναῖκας εἰς ἀπελπισίαν καὶ ἐξανναγκάζουσιν αὐτὰς εἰς τὴν ζήτησιν μέσων ἀμφιδόλου ἐνεργείας, καὶ ἐκ τῶν ὀργάνων ὀλίγα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης ἐκυρώθησαν, ἐνῶ ἡ ἄκρα καθαριότης τοῦ δέρματος καὶ ἡ τακτικὴ λειτουργία τοῦ πεπτικοῦ σωλήνος εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ διὰ τὴν εὐδοκίμησιν παντὸς ἄλλου.

Συνήθως αἱ γυναῖκες φοβοῦνται μὴ ὡς συνήθως λέγεται, τὰς καύσει ὁ ἥλιος, πρὸς τοῦτο δὲ προφυλάττονται διὰ ἀλεξιθερμῶν, ῤιπιδίων καὶ ἄλλων σκεπασμάτων· τὸ καύσιμον τοῦτο τοῦ ἡλίου συνίσταται εἰς ἐρυθρότητά τινά τοῦ προσώπου ἀποκλίνουσαν πρὸς τὸ μέλαν καὶ δυναμένην νὰ προκαλέσῃ κνησμόν, φυσαλίδια καὶ ἄλλα. Παρατηρήθη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὑγιᾶ καὶ σθεναρᾶ πρόσωπα, ἐνῶ εἰς ἀσθενῆ καὶ ὠχρὰ σπανιώτατα συμβαίνει. Συμβουλευόμεν τὰς κυρίας ὅταν πρόκειται νὰ μεταχειρισθῶσι· κάλυμμά τι πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀκτῖνων τοῦ ἡλίου νὰ μὴ μεταχειρίζωνται τὰ ἰανθίνου χρώματος ἐκτὸς πλεον ἐὰν ἦναι τῆς Μόδας καὶ δὲν γίνετα ἄλλως. Ὁ λόγος εἶναι ὁ ἀκόλουθος· ἐκ τῶν χρωμάτων τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἐν εἶναι καὶ τὸ ἰανθίνον· τὸ χρῶμα τοῦτο ἰσχυρῶς ἐπὶ τῶν ἐκκρίσεων τοῦ δέρματος ἐπενεργοῦν προκαλεῖ ἐνώσεις, αἱ ὁποῖαι ἀφίνουσι ἐλεύθερον τὸν ἄνθρακα· ἡ χρῆσις τῶν ἰανθίνων καλυμμάτων διευκολύνει περισσότερον τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν διαφόρων ἐκκρίσεων τοῦ δέρματος καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ νεαὶ συνθέσεις ἔχουσιν, ὡς παρατηρήθη, βλαβερὰν ἐπενέργειαν.

Ὅταν τις προσβληθῆ εἰς μικρὸν βαθμὸν, ἀρκεῖ νὰ μὴ ἐκτεθῆ περισσότερον εἰς τὸν ἥλιον καὶ νὰ ἔχῃ ὀλίγην ὑπομονὴν δι' ὀλίγας ἡμέρας· διότι ἡ ἐπιδερμὶς ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν τῆς κατάστασιν, ἀφού καταπέσει τὸ ἀνώτατον στρώμα τῆς ἐπιδερμίδος.

Ὅταν τὸ ἡλιόκαυμα εἶναι εἰς βαθμὸν τινὰ ἀνώτερον, τοῦτέστιν πονεῖ, τὸ δὲ δέμμα εἶναι ἐρε-

θισμένον σπουδαίως, τότε συμβουλευόμεν τὰς κηδομένης κάπως τὸ δέμμα νὰ πλυθῶσι μὲ βρόχινον ὕδωρ ἐμπεριέχον ὀλίγον ζωμὸν λεμονίου, ἢ ὀξυγάλακτος· ἐὰν μετὰ τὴν θεραπείαν τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ δέρματος ἐναπολειφθῆ τὸ μελανῶδες χρῶμα τῆς ἡλιοκαοῦς ἐπιδερμίδος, καλὸν εἶναι νὰ προκαλέσωμεν τὴν ἄδηλον διαπνοὴν δι' ἐλαφρῶν ἐρεθιστικῶν καὶ ἀναφυκτικῶν μέσων οἷον διὰ τοῦ Oxymel squilliticum, δι' ἐλαφρῶς διαλύσεως πνεύματος καμφορᾶς· δι' ὅλης δὲ τῆς νυκτὸς καλύπτοντες τὸ πρόσωπον μὲ ταφετᾶν κήρινον πλύνομεν τὴν πρωτὴν τὸ πρόσωπον μὲ ἀμυγδαλόγαλα ἐμπεριέχον ὀλίγον βόρακα· κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν σικύων συνιστάται πολὺ ὁ ζωμὸς ὡς πλυστικὸν μέσον· ἐν ταῖς κατωτέρας τοῦ λαοῦ τάξεσι παρατηροῦμεν συχνὰ τὸ θέρος ἐν καιρῷ τοῦ δειπνοῦ νὰ στέφηται τὸ μέτωπον μὲ τοὺς φλοῖους τῶν σικύων.

Πολλὰ ἀναγνώστρια παραπονοῦνται ὅτι ἔχουσι δέμμα τραχὺ καὶ ῤηγματώδες· καλὸν εἶναι νὰ γνωρίζωσι ὅτι τοῦτο συμβαίνει ὁσάκις ἀποξηραίνονται τὰ βαθύτερα στρώματα τῆς ἐπιδερμίδος· γίνετα δὲ τοῦτο ὅταν οἱ διάφοροι ἐκκριτικοὶ ἀδένες τοῦ δέρματος ἐξασθενήσωσι συνεπείᾳ ἀνεπαρκοῦς ἐκρίσεως καὶ δὲν διατηροῦσι τὴν ὑγρότητα τοῦ δερμάτος· εἰς τὴν ἐξασθένεισιν τὴν ἀδένων τούτων, τῶν σπουδαιοτάτων τούτων ὀργάνων διὰ πᾶσαν καλονήν, συντείνουσιν οἱ σάπωνες οἱ ἐμπεριέχοντες πολὺ καυστικὸν νάτριον, ἢ συχνὴ χρῆσις πνευματωδῶν πλυστικῶν ὑγρῶν ἢ ἀλοιφῶν καὶ τῶν ψιμμιθίων, τῶν ὀποίων συστατικά εἶναι οὐαῖαι ἐμπεριέχουσαι Βισμουθον, Μόλυβδον καὶ ἄλλας καυστικὰς ὕλας, αἱ ὁποῖαι καὶ τὴν ἐπιδερμίδα ξηραίνουσι καὶ τὰς λειτουργίας τῶν ἀδένων τοῦ δέρματος ἐξαδυνατοῦσιν.

Ἐκτὸς τούτων ἀχμηρὸς ἄνεμος, ἰσχυρὰ θερμοκρασία τοῦ δωματίου ἢ ἡ ταχεῖα μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας συντείνουσι πολὺ εἰς τὰ τραχύτητα τοῦ δέρματος.

Ἐὰν ἡ τραχύτης καὶ τὰ ῤήματα τοῦ δέρματος δὲν προέρχωνται ἀπὸ δυσκρασίαν γενικὴν τοῦ σώματος, δυνατὸν νὰ ἀποφύγωμεν τὸ κακὸν τοῦτο ἀποφεύγοντες τὰς ἀφορμὰς ὅσας ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἐν ἀνάγκῃ μετὰ τινὰ θερμὰ ἐπιθέματα ἐπιτρέψωμεν μικρὰν ποσότητα γλυκερίνης, gold-cream ἢ ἀμογδαλόγαλα· ὠφέλιμον εἶναι ἐπίσης νὰ πλύνουται τις μὲ ῤιζόνερον ἐμπεριέχον καὶ ὀλίγην καμφοράν ἢ μὲ ἔγχυμα φύλλων Μολόχης.

Ἀπαρηγόρητος εἶναι ἡ νέα, ὅταν παρατηρήσῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ καὶ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ μεταβολὰς χρώματος ἢ κηλίδας κιτρινοῦς, αἰτίνες ἐνίοτε παρέρχονται, ἄλλοτε δὲ διαρκῶς μένουσι. Ὁ ἰατρὸς προσκαλεῖται διὰ νὰ θεραπεύσῃ τὸ δυστύχημα, κατὰ δυστυχίαν ὁμῶς εἶναι ἀδύνατον νὰ κατορθώσῃ τι, διότι ὅτι δῆποτε καὶ ἂν ἐδοκιμά-

σθη ἢ καθ' ὀλοκληρίαν ἀπέτυχε ἢ τὴν προσωρινὴν ἐπιτυχίαν διέψευσεν ὁ χρόνος· ἢ ἐναπόθεσις χρωματιστικῆς ὕλης ἐντὸς τοῦ ἴσου τοῦ δέρματος ἐκτελεῖται διὰ τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος, παραλαμβάνοντος χρωματιστικὰς ὕλας ἀπὸ ὄργανα παθόντα. Ἐν τοιαύτῃ περιστάσει, τὸ μόνον παρήγορον μέσον διὰ νὰ διατηρηθῇ ἡ ὠραιότης τοῦ προσώπου εἶναι: ἡ καλὴ καρδιά καὶ ἡ ὑπομονή, διότι πολλάκις διὰ τοῦ χρόνου ἢ διὰ μεταβολῆς διαίτης, κλίματος, λουτρῶν ἐξαλείφονται ἢ μετριάζονται.

Μεταξὺ τούτων τῶν χρωματισμῶν αἱ συνηθέστεραι εἶναι αἱ λεγόμεναι ἐφηλίδες, τὸ χλόασμα, τὸ Μελάνωμα κατὰ τῶν ὁποίων ἡ ἰατρικὴ τέχνη οὐδὲν διαρκὲς κατώρθωσεν. Αἱ ἐφηλίδες παρατηροῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς ξανθότριχας, θεωρεῖται δὲ ὡς οἰκογενειακὴ κληρονομία. Τὰς γνωρίζομεν διότι τὰς βλέπομεν πολὺ συχνὰ ἔχουσαι τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς βελόνης ἢ φακῆς καὶ χρώματος καστανοῦ ἀνοικτοῦ. Ἐσφαλμένως ὑπετέθη ὅτι μόνον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἀναφαίνονται καθὰ ἐκτιθεμένου εἰς τὸν ἥλιον· καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος πολλάκις εὐρίσκονται.

Τὰ θεραπευτικὰ μέσα κατὰ τῶν Ἐφηλίδων εἶναι προσωρινά, τινὰ δὲ μόνον ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἰατροῦ ἐφαρμόζονται. Παραλείποντες αὐτὰ, συνιστῶμεν τὰ ἀβλαβέστατα· τὸ πλύσιμον κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν διὰ τοῦ ὀξυγάλκτος, ἢ μὲ νωπὸν ζωμὸν σμεούρων, μὲ ἐλαφρὰν διάλυσιν βόρακος ἢ πνεύματος καμφορᾶς ἢ ὕδατος ἀλατισμένου.

Τὸ χλόασμα ὕπερ καὶ τοῦτο συνιστάται εἰς τὴν ἐναπόθεσιν χρωματιστικῆς ὕλης ἐπὶ τοῦ δέρματος εἶναι χρώματος ξανθοῦ καστανοειδοῦς· παρὰ τοῖς ἐγγύοις γυναιξίν συχνότερον παρέρχεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τὸν τοκετόν. Κατὰ τοῦ χροάσματος ὡς καὶ τῶν ἐφηλίδων, πολλάς μεταχειρίζονται οὐσίας καυστικὰς καὶ ὑδραργυρικὰς ἄς θεωροῦμεν βλαβεράς ἢ ὠφελίμους· δι' αὐτῶν πυκνοῦται τὸ δέρμα, αἱ δὲ κηλίδες μόνον σμικρύνονται, τὸ δέρμα ὅμως σκληρύνεται καὶ τραχύνεται, ὕπερ δυσάριστον. Συμβουλευόμεν τὸ ὠραῖον φύλον πρὸ παντὸς νὰ ζητήσῃ τὴν γνώμην τοῦ ἰατροῦ διότι πολλάκις ἡ αἰτία ὄλων αὐτῶν εἶναι ἐσωτερικὴ ἀσθένεια.

Τὸ Μελάνωμα παρατηρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ κάτω ἄκρα παρὰ οἰνοπόταις. Ἡ συχνὴ ἐσωτερικὴ χρῆσις τοῦ Νιτρικοῦ ἀργύρου, περὶ οὗ περιττόν νὰ ἐκταθῶμεν, καθὼς καὶ αἱ ἐσωτερικαὶ ἀσθένειαι παράγουσι τοιοῦτους μεγάλους ῥύπους.

Μεταξὺ τῶν ἀηδεστέρων ἐλαττωμάτων πρέπει νὰ ἀριθμῶμεν τὰς κοινῶς λεγομένους Ἐλῆας, τὰς ὑπερτροφίας τοῦ δέρματος ἢ ἀκροχορδῶνας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ γενετῆς ἀναφαινομένης. Πολλὰ ὠραιότατα νεάνιδες ἀπὸ φόβον ἀνθίστανται πρὸς ζημίαν τῶν εἰς τὴν ἐκκοπὴν αὐτῶν Ἡ καυτη-

ρίσας ἢ ἡ ἐκκοπὴ εἶναι τὰ μόνα μέσα θεραπείας διὰ τὰς κηδομένας τὴν ὠραιότητά των· τὸ αὐτὸ μέσον καὶ κατὰ τῶν ἐπὶ τῶν δακτύλων ἀκροχορδῶνων.

Οἱ ζῶντες οἰκογενειακῶς παρετήρησαν τὴν θλίψιν τῶν νεανίδων, αἱ ὅποια τὸ πρῶτον εἰσάγονται εἰς συναναστροφὰς ἢ ἄλλας οἰκογενειακὰς διαχύσεις. Εὐρίσκονται ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ μάλιστα ἐπὶ τοῦ μετώπου συχνὰ πυκνὰ γεννῶνται ἐξογκώματα ἐπόδουνα, τὰ ὅποια σκληρύνονται μετὰ ταῦτα ἐμποιοῦνται· ὅταν δὲ αἱ μικραὶ πληγαὶ ἐπουλοθῶσιν ἰδοὺ νέα ἀναφαίνονται. Τοιουτοτρόπως τὸ δέρμα τραχύνεται, καθίσταται φυματώδες καὶ ἀποκτᾷ χρῶμα ἐρυθροῦν. Κατὰ τοῦ κακοῦ τούτου ἀρκετὰ δραστήριον μέσον εἶναι τὸ ἐπόμενον μίγμα. Κόνις θείου 8 γραμμάρια, Καμφορὰ ἡμισυ γραμ. Ἀραβικὸν Κόμμι 1 γραμ. ὕδωρ τιτάνου καὶ ῥόδου ἀνά 60 γραμ. Ἀφοῦ τὰ ποσὰ ταῦτα καλῶς ἀναμιχθῶσι, τὴν ἐσπέραν πρὸ τοῦ ὕπνου θέτομεν ἐπὶ τοῦ μετώπου ἐκ τοῦ μίγματος καὶ ἀφίνομεν αὐτὸ ἕως οὐ στεγνώσει· τὴν πρῶταν καθαρίζομεν τὸ πρόσωπον μὲ λινὸν ὕφασμα, ἢ μὲ βάμβυκα ἀφαιροῦντες οὕτω τὸ ἐπικαθήμενον θεῖον.

Κυριώτατῃ αἰτία τῶν ἐξανθημάτων τούτων εἶναι πολλάκις ἡ δυσκοιλίτης, ἐξ ἧς πολλαὶ κυραὶ ὑποφέρουσι καὶ εἴτε ὑπὸ κακῶς ἐννοουμένης αἰδοῦς εἴτε ἀπὸ ἀμέλειαν ἐπὶ 8 καὶ 10 ἡμέρας δὲν ἐκένωσαν. Συμβουλευόμεν λοιπὸν ὡς τὸ ἀξιολογώτερον κοσμητικὸν μέσον τὴν ἀγορὰν ἐνὸς κλύσματος (irrigateur) δὲν πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν Chambre de toilette, νὰ χρησιμοποιῶσιν δὲ αὐτὸ κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν μεταχειριζόμεναι ψυχρὸν ὕδωρ.

Ἐνταῦθα καταπαύομεν τὴν περιληπτικὴν περιγραφὴν μεταβολῶν τινῶν τοῦ δέρματος ζητοῦντες συγγνώμην διότι τὸ σπουδαιότερον τῶν πραγμάτων τόσῳ συντόμως ἐπραγματεύθημεν. Πολλὰ ἄλλα ἡδυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν θεραπεύσιμα καὶ μὴ, πλὴν τὸ μὲν, διὰ τὸ δύσληπτον αὐτῶν, τὸ δὲ καὶ ἀπὸ φόβον μὴ τυχὸν μία πηγὴ πλοῦτου διὰ τοὺς ἐπιστήμονας στηρεῖσει, πρὸς ὄφελος ὀλίγων γρατῶν, παραλείπομεν αὐτά. Κλείοντες δὲ τὸ ἄρθρον τοῦτο λέγομεν ὅτι πολλάκις ἡ αἰτία τῶν ἀνωμάτων χρωματισμῶν τοῦ προσώπου καὶ τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἐξανθημάτων εἶναι ἀσθένεια τις τοῦ πεπτικοῦ ἢ κυκλοφορικοῦ συστήματος, τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ἢ δυσκρασία τις γενικὴ τοῦ σώματος, ἢ δὲ ἐντελής θεραπεία ἢ ἡ βελτίωσις αὐτῶν εἶναι τὰ μόνα ἀποτελεσματικὰ μέσα τῆς καθαρότητος καὶ λαμπρότητος τοῦ γυναικείου δέρματος.

X*